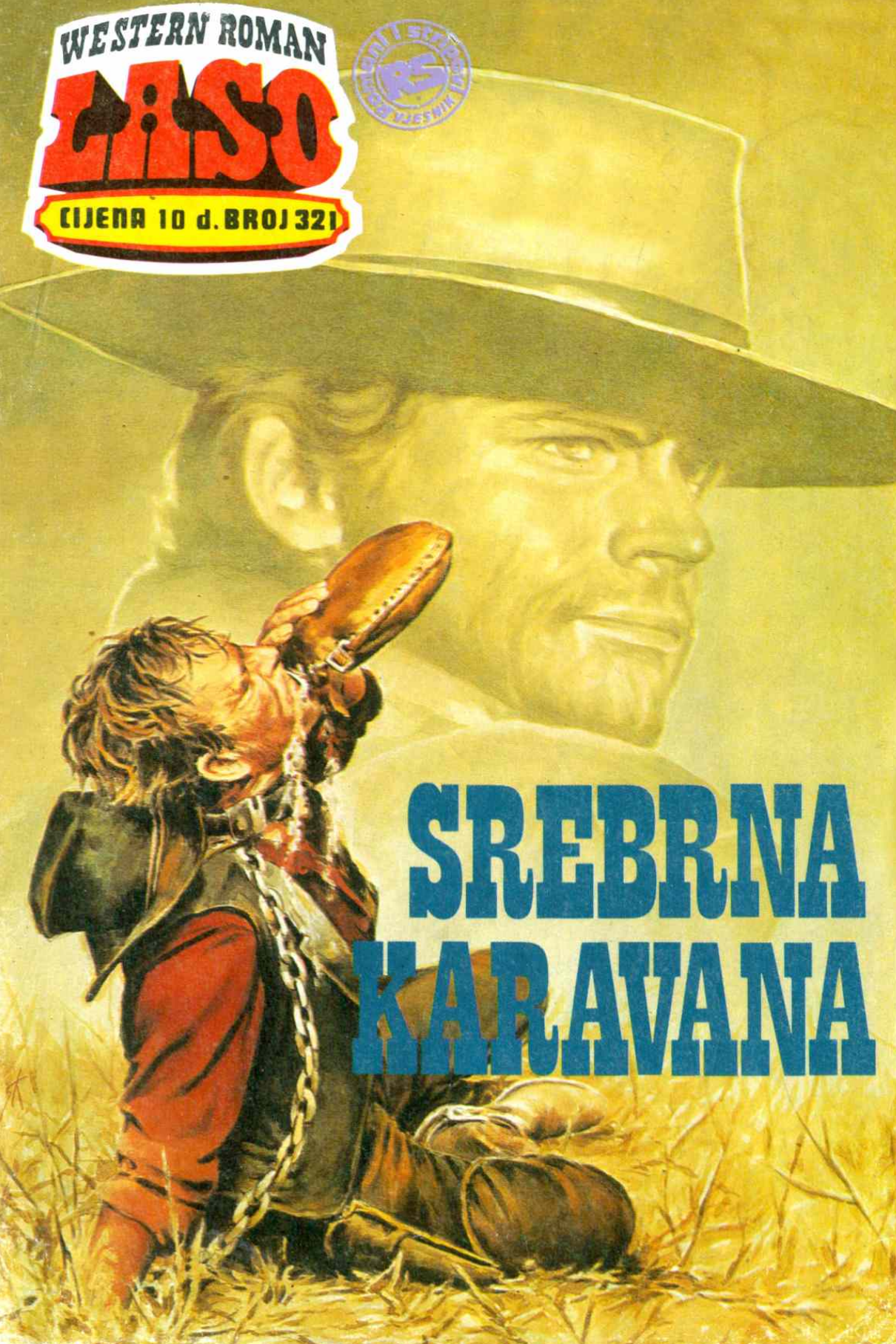

SREBRNA KARAVANA

Willy Stenton:

SREBRNA KARAVANA

Willy Stenton: **SREBRNA KARAVANA**

Copyright: Milan Osmak, Zagreb

Recenzija: Mladen Stary, književnik

Grafički urednik: Ivica Bartolić

Urednik: Marcel Čukli

»Laso« – Izdavač OOUR Informativno-revijalna izdanja – n. sub. o. Radne organizacije »Vjesnik« n. sol. o. OOUR-a, Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4 – Glavni i odgovorni urednik Borivoj Jurković – Tisak OOUR Novinsko-revijalna štamparija i OOUR TMC »Vjesnik«, Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4 – Zagreb 1979.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) VJESNIKOVA PRESS AGENCIJA Zagreb.

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 520 ili 468 d s popustom od 10%, a za 6 mjeseci 260 d ili 234 d s popustom. Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10%. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-586 OOUR »Vjesnik SSRNH« s oznakom za »Laso«.

Cijena za inozemstvo: DM 1.80, ASCH 1000, SFRS 200, HFL 2.00

Cijena inozemne pretplate za 6 mjeseci: DM 36.00, SKR 63.00, ASCH 250.00, FF 74.00, SFRS 36.00, HFL 37.00, US\$ 15.00

UPLATA NA DEVIZNI RAČUN 30101-620-37-7210-256 – Privredna banka Zagreb za »Vjesnik«.

EKONOMSKA PROPAGANDA: »Vjesnik« Agencija za marketing Zagreb. Trg bratstva i jedinstva 6.1/1 kolor zadnja stranica 7.000 d ili 480 US\$.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 26. XI 1973.

I

Moje noge su mi govorile da sam praćen podrugljivim štektnjem kojota, prevalio najmanje tri-desetak milja. Ali mozak jednog arkanzaškog tvrdoglavca, koji je moj stari – cijelog života mali farmer – uspoređivao s mozgom naše mazge, taj mozak mi je napominjao da sam krivudavo teturajući uspio odmaći od Fort McCurlyja na jugozapad tek bijednih desetaka milja. Možda jedanaest ako uračunam sva ona padanja na koljena i kotrljanja porebarke po kamenitim i bezvodnim jarugama.

Moj gotovo indijanski nos momčića koji je oduvijek više volio vodu od njive i lov na sitnu divljač od mlatilice kukuruza, nos u posljednje vrijeme okorjelog revolveraša i tragača, već me odavno bio upozorio da je blizu obala Red Rivera.

Preko te velike rijeke je Teksas, zemlja u kojoj godinu dana poslije završetka građanskog rata još pošuju sivu, južnjačku uniformu. Tamo će me možda neka družba siromašnih kauboja pozvati – unatoč smradu što ga širim oko sebe od gnojnih rana i unatoč velikim rupama na žizmama kroz koje

provjetravam prste – na šalicu slasne kave ili režanj slanine.

Nadao sam se da je prokleti Fort McCurly, ušljivo gnijezdo koje je jedan napola izludjeli plavokaputaš pretvorio u pakao za nas Južnjake, nepovratno za mojim bolnim leđima. Čak me nije zabrinjavalo što sam u oružanom smislu potpuno čist, osim što u sari čizme nosim žlicu čiji sam držak zaoštrio i može lijepo probosti nečiji vrat. Ipak, taj arkanzaški mozak što ga nosim iza tvrdog čela, s kojeg se ispečena koža ljušti u krpicama, i dalje je nepovjerljiv... Nikakve potjere za mnom. Na prozivci prije večerjavanja očito nisu zapazili moj izostanak. Oko nazovitvrđavice pedantni major Bruce Callahan nije dao postaviti zasjede, neku petoročlanu patrolu...

•Ne, ne, Benjamine Jacksone, sve je to prelijepo a da bi se ostvarilo. Ni narednik poput tebe, u mirno doba dovoljan da komandira vojnom postajom McCurly, bogu i velikoj rijeci Mississippi iza leđa, čak četiristo milja daleko od Fort Hot Springsa, odakle narednik ne bi sebi dopustio toliku nebrigu.

Zapovjednik zarobljeničkog logora s dvije tisuće divljih momaka ne bi smio smetnuti s uma neprestanu želju zarobljenika za bijegom, a ni to da postavi straže. No možda mi se noćas sreća osmijehuje. Uvjeravam svoje tabane, kao i toliko puta otkako sam u zarobljeništvu Jenkija, da ne osjećaju bolove i gmižem gotovo tiho, ne ostavljajući suviše uočljive tragove u smjeru Red Rivera.

* * *

Najgušća tama pred hladnu zoru nije mi mogla skratiti veliku rijeku Red River. Ležao sam post-rance na hrptu ugažene obale i po navici u trenucima odmora razgibavao zguljene zglobove ruku. Nadam se, izvući ću ih iz okova. Izvodio sam te pokrete uvježbano i bez zveketanja. Nije išlo. Ništa zato, počekat ću da mi ruke još malo smršave ili da mi okove neki momak – prijeko u Teksasu – capne krampom. Ohrabrujuće je bilo već i to što sam dopuzao do rijeke i što ne čujem topot kopita iz smjera tvrđave i sumnjivo šuškanje s ove strane rijeke.

Hroptao sam i dahtao isplažena jezika kao stari pas. Drugovi su mi dali za bijeg pet gutljaja vode a u njima i dio svog sljedovanja. Bilo je to jučer u zoru. To je sve što sam jučer smjestio u želudac, a trebalo se sinoć najprije izvući iz onog pješčanog groba...

Vrijeme je da se napojim i s posljednjim mračnim sjenama preplutam preko Red Rivera. Žed i želja da se domognem Teksasa učinili su svoje. Više u kotrljanju nego trčeći sjurio sam do vode i zagnjurio u to divno piće, iako su mi zrnca pijeska odmah zagrebla upaljene desni. Boljet će me želudac od tolike vode, ali brinut ću se o

tome kad se napijem do grla. Kao da sam osjećao da ću poslije tog namakanja opet žeđati kao deva.

Neposredno uz svoj masivni nos ja, južnjački naivčina, ugledao sam vrtloge mulja što ih po dnu stvaraju potkovana kopita...

– Tebi više ne treba voda, vojniče. Uzalud poganiš lijepi Red River!

Gledam u tako dobro poznate spodobе na konjima kao u duhove. Ceri mi se obavijen riječnom maglicom majorov lovac na odbjegle zarobljenike, čelavi i čosavi poručnik O'Rurke i njegov crni obožavatelj, narednik Walker. Tim gorostasnim Crncem mogao se prije ovog rata ponositi svaki farmer istočno od Velikog Oca Rijeke, ali Walker nije nama, zarobljenim Južnjacima suviše zamjerao svoje nekadašnje robovanje. Bio je pravičan u svojoj čuvarskoj službi. Ali i to je mnoge od naših stajalo teških trenutaka...

– Južnjačko pseto! – oglasio se lijeno O'Rurke i glasno zijevnuo, sretan što me prekinuo u utaživanju žeđi. – Zar si tako malaksao da ti se ni rođeni Teksas ne mili? Puziš tu poput nejaka šteneta uz obalu! I ti si mi vojni bjeGUNAC!

– Dajte mi jedan od svojih mornaričkih koltova, poručniče, pa ću vam vezanih ruku pokazati što jedan Arkanzašanin može učiniti! Vi, sine stare kučke i goluzdravog prepečenog irskog puža golaća! Ni taj crni narednik uz vas neće proći bolje. Samo mi...

Pun udarac ploštimize konjičkom sabljotinom po zatiljku djelomično sam izbjegao podmetnuvši rame. S licem u vodi počeo sam se daviti i to me osvijestilo. Poručnik mi je zaista namjeravao sabljom otkinuti uši prije nego što me dotuku...

— Hajde bježi konačno, smrdljivi južnjački kojote! Umoči se u tu rijeku za kojom žudiš kao da je neka žena... Ne mari što nisi prokleti Teksašanin. Zaplivaj prema drugoj obali pa ćeš nas osloboditi posla da te predvedemo komandantu! Major Callahan neće biti prisiljen da drži svoje uobičajene propovijedi. No, što čekaš? Zar ti je jadni život toliko mio? Namoči se do čizama pa ćemo te smaknuti kao bjeGUNCA u drugu državu! Jer vojni zarobljenici u Oklahomi moraju i ostati u Oklahomi. Postat ćeš lijepo ubijen ratni zarobljenik, a znaš da te ni ja ni narednik ne možemo promašiti. Red River će te odvući u Teksas i opet si nam prištedio trud da zakopamo tvoju smrdljivu trupinu. Hajde! Što čekaš? Da te još jednom zviznem sabljom? Svojim kukavičkim drugovima prištedjet ćeš jedno postrojavanje, jer drugačije se vi sovuljage ne znate postrojiti. Nećemo vas morati prozivati da ti doznamo ime. Ne tiče me se kako se zvao bjegunac kojeg sam ustrijelio.

Nisam ništa rekao. Motrio sam zajapurenog poručnika O'Rurkea.

— Naredniče! — viknuo je O'Rurke — Maknite konja, neka se zatvorenik lijepo zamoči i pokuša zaplivati, pa da odjašemo na doručak. Naredniče! Razumijete li uopće engleski? — derao se bolesno crven u licu.

Crnac nije micao svog konja i to me zaista sprečavalo da dragoVOLJNO pljusnem u rijeku i dam se lijepo upucati u zatiljak. Bilo mi je već svega dosta, crveni zastori smjenjivali su mi se pred očima s iscerenim licem tog mahnitog plavog vojnika irskog porijekla.

— Poručniče! Naredenje massa majora Callahana glasi: predvesti sve odbjegle zatvorenike natrag u

Fort McCurly. Tamo oni ionako umiru kao skakavci u pustinji.

— Tja, naredniče, ovaj smrdljivi vojnik je mogao pružiti otpor prilikom hvatanja. On čak to i želi. Je li tako, vojniče? Aha! Nosiš oznake narednika, nisam to prije... A jesi li mrtvom drugu samo svukao bluzu ili si zaista narednik? Ha? Zbog toga te kolega po činu pokušava zaštititi. Jesu li ti usta puna vode? Odgovaraj!

Šutim. A što bih drugo? O'Rurke ne zna tko sam. Da je drugačije, on ne bi ni pomišljao da mi tako brzo skрати muke. Ne, gospodine. ZadoVOLJNO bi me predveo svome majoru da je u meni prepoznao onog mazgi sličnog, nekad plavokosog, kovrčavog momčinu koji se svečano zakleo da će pobjeći i već peti put pokušava bijeg iz pakla nazvanog McCurly. Zasad još imam nade da će me, bez paradiranja sabljom, lijepo ustrijeliti... — Hej, poručniče! Ne zvao se ja Jo Walker ako ovo nije narednik Ben! Da, tako mi gospoda, to je on, Ben Jackson! Prozivka neće biti potrebna. Ja sam siguran! Njega će odmah prepoznati naš major. Pobjegao je peti put!

Takav sam vam ja, čak i ovaj Crnac što se s pravom okrenuo Sjevernjacima, i on mi se divi...

— Pobjegao? Pokušao pobjeći, moj naredniče — zajedljivo dometne poručnik. — Samo je pokušao, ali bijedan je to pokušaj. Tek sedamnaest od dvije tisuće svojedobno dopremljenih Južnjaka umaklo je dalje od garnizonskog groblja. Nismo, međutim, čuli da su nekamo po ovoj pustoši i stigli. Veliš, to je Ben Jackson. Tako, lijepo moje momče! — okrenuo je svoje odvratno lice i nagnuo se prema meni, pridržavajući se za jabuku sedla. — Sad mi je jasno zašto to-

liko zaudaraš. Jesi li i ovaj put bježio u cisterni s govnama koja svake večeri istresamo izvan tvrđave, moj jadni mladiću?

I dalje sam šutio.

— Dobro. Uzmite ga na laso naredniče — rekao je O'Rurke Walkeru i pritegnite ga muški jer ćemo jahati kao što dolikuje unionističkoj konjici! Nećemo se do tvrđave vući cijeli dan kao što je naš prijatelj puzao cijelu noć i uletio nam u šake. Prošetaj ga, Walkeru, kroz vodu! Neka se ta svinja ispere prije raporta kod majora! Hajde kasom! Povraća mi se, jer zaudara kao dvije latrine odjednom...

II

Major Bruce Callahan odao mi je sve počasti s obzirom na moj niski čin u bivšoj vojsci. Dao je najprije postrojiti sve odrede Južnjaka. Ljudi su tupo gledali u moja jadra leđa i rasjekotinu na zatiljku iza uha. Plavi vojnici visoko su mi vezali ruke uz kazneno deblo ukopano ispred vježbališta. Tako sam se i poslije kaskanja od novih desetaka milja mogao držati na nogama. Ali sve to našem zapovjedniku i tamničaru kao da nije bilo dosta. Dao je po teškoj pripeci postrojiti i jedinu četu svojih konjanika, umanjenu za dvije stražarske patrole.

Sad su naši momci živnuli. Stali su u savršen stroj uhatoč iscrpljenosti od ubitačnog rada. Neki su mi dobacivali riječi ohrabrenja: „Helo, Bene Jacksone, jesi li i za nas pozdravio naš stari Teksas?“ Neki su se ograničili na kreveljenje Jenkijima.

No i tim momcima je bilo vruće u tamnim uniformama i nisu se dugo dali izazivati. Svaki od njih bio je stari pogranični borac.

Uzvratili su nam poznatom vojničkom pjesmom kojom su nas držali još kad smo se tukli u rovovima Gettysburga. Pjevali su: „Tijelo Johna Browna*; istrunulo je u grobu...“

* John Brown, jedan od najodlučnijih boraca za ukidanje ropstva, vojnici generala Leeja objesili ga 1859. (op. ur.)

Tada sam neočekivano i ja došao na svoj račun. Plavokosa, čvrsto građena i ponosna držanja Sandra Calahan, hoću reći Casandra... mislim, čija pojava je kao blještavo sunce osvijetljavala noćne snove mnogim vojnicima bez obzira na boju uniforme, pojavila se u društvu s još dvije, obje muškobanjaste, supruge podoficira Sjevernjaka.

Poručnik O'Rurke, lovac na bjeGUNCE zbog svog neprivlačnog izgleda nije u ovim krajevima koji oskudijevaju ženama dolazio u obzir da se bilo tko ženskog roda za njega uda. Poručnik Longfellow vjerojatno je iščekivao premještaj u neku uljudeniju tvrđavu — da tamo sredi svoje ljubavne i druge probleme. Stajali su uz svog zapovjednika tvoreći polukrug ulaštenih čizama i iščetkanih, pomalo pohabanih uniformi...

Iskrenuo sam vrat kako bih što bolje mogao uživati u pojavi Sandre Callahan. Nisam se razočarao. Njezine prelijepe olovno-plave oči s neskrivenim interesom šarale su po meni.

Majorovoj supruzi očito sam nalikovao na nešto poput žive zvečarke kojoj drže glavu u procijepu drvene motke. A možda i na nešto više od toga...

Ja sa ženama baš nisam dospio steći veliko iskustvo. Prije početka tog strašnog rata radio sam kao mazga da zaradim pedeset dolara

za osrednjeg konja a onda sam još toliko vremena kopao jarke, žigosao telad i lasom gonio junce ne bih li krvavo stečene dolare zamijenio makar za polovni vojni pištolj »dragoon«. O dobrom »peacemakeru« i zgodnijoj djevojci, čija kosa nije vječno raskuštrana i u masnim repovima kao kod naših seoskih djevojaka, nisam mogao ni sanjati.

U ratu bez ikakve milosti, ukoliko duže poživi, čovjek nauči svakojake majstorije, pa i štošta o raznovrsnim ženama. Ali Cassandra udana Callahan zauzima zaista dično mjesto u povorci znanih mi djevojaka i žena. Ma koliko je u mislima uspoređivao s ostalima, samo zato da se ne onesvjestim i ne ovjesim o ovaj stup, lijepa zapovjednikova žena neprestano izbija na čelo... Baš stoga, među ostalim, neću da Jenkijima pružim zadovoljstvo i onesvijestim se na »paradi« u moju čast...

Dakako, ja u njezinim očima nisam mogao biti bogzna što. Ipak nisam povjerovao svojim ušima kad je dobacila:

– Majore, zar ta jadna podrtina od čovjeka, taj polustarac, može pet puta u posljednjih nekoliko mjeseci izigravati vaše propise i vaše ljude?

Cassandra je muža na službenom mjestu uvijek oslovljavala činom, a kako mu je tepala u štabnom stanu, mogli smo samo naslućivati.

– Moramo li zaista gledati kako će bićem kazniti tu jadnu kreaturu? – opet se plavokosa obratila majoru, kao da nas ostalih nema u kasarnskom krugu.

– Na usluzi, madam. Ne dajte se zavarati izgledom onog bijednika. Onaj čovjek ondje kojeg je jutros priveo poručnik O'Rurke, taj vam je dika zarobljeničkog logora. Nji-

hov »heroj«. To je gospodin Benjamin Jackson, nekadašnji narednik konfederacijske pobunjeničke vojske – čak je i galantni poručnik Brian Longfellow znao sve o meni, a major je samo bijesno frknuo.

– Draga moja, zbog ove prašine što je namjerno dižu zarobljenici možda ne opažaš dobro. O'Rurke, za kaznu im večeras uskratite obrok! Pred nama je jadni mladić, gotovo dijete, a zabludjeli prijestupnik. Kočeperni momak kojeg ćemo ovdje u Fort McCurlyju naučiti pristojnosti – major mi je na to prišao mačjim korakom i upitao: – Koliko ti je zapravo godina, momče?

Ponovio je to pitanje, iako sam ga i prvi put dobro čuo, a onda me čizmom zviznuo u gležanj. Ne želeći, jauknuo sam i bio bih pao da me vezane ruke nisu zadržale uz stup.

Najstariji oficir među Južnjcima, neki šutljivi kapetan, odjednom je negdje iz našeg stroja glasno protestirao. Po njemu, zarobljenici su dužni pretpostavljenim pobjedničkim podoficirima ili oficirima reći samo svoje ime, prezime, čin i jedinicu u kojoj su se borili u času zarobljavanja. Čim je to izrekao, svi naši počeli su glasno zviždati i mijaukati a zaorio se iz nečijeg teksaškog grla i prkosni krik pume.

Da skratim »paradu« i da opet ne padnem, okrenuo sam ponosno glavu što sam više mogao prema lijepoj plavokosoj majorovoj ženi:

– Benjamin Jackson, 28 godina, narednik, na usluzi gospodi Callahan.

– Taj se ipak zna ponašati – naglasila je sa čudnim prizvukom u glasu Sandre Callahan.

Gotovo mi se učinilo da je pri tome prezirno odmjerila svog ne baš naočitog muža. U očima joj je tog trenutka prevladala olovna boja. Bez pozdrava se okrenula prema nastambama, a njezine pratilje nevoljko otapkaše za njom. Koliko se ja u to razumijem, žene su zaista sklone nepredvidivu ponašanju u društvu.

Po običaju Fort McCurlyja kao odbjeglog zarobljenika odrapili su me deset puta kožastim bičem.

* * *

U našoj »velikoj rupi« kako smo zvali središnji prostor u Fort McCurlyju, koji štihačama i lopatama svakog dana iskopavaju zarobljenici, dočekali su me kao da sam se vratio s ratnog pohoda u kojem sam goloruk zarobio neprijateljsku komoru s hranom.

Svi, dakako, znaju kako je jadno s okovanim rukama puzati i šuljati se noću u nadi da ćete pobjeći iz zarobljeništva. Nitko nije potcijenio moj propali bijeg, a neki kozičavi i bljedunjavi klipani u konjičkoj uniformi imenom Eddie Landbaum počeo me čak kovati u zvijske. Polegli su me uz jedini zdenac s vodom, koji je još za vrijeme rata u glinenom dubinskom sloju ispod pješčanih površinskih nanosa iskopala prva zarobljena skupina Južnjaka. Većina tih nesretnika sad je u plitkim rakama izvan zidova tvrđave. Jadnici, njihova greška je bila u tome što su se dali zarobiti isuviše rano a da bi živi dočekali primirje.

Zdenac nije iskopan da bi se velik broj zarobljenika u ovoj sušari opskrbljivao vodom. Ne, gospodine. U glavi majora Callahana taj zdenac sasvim prosječne moći sabiranja vode ima značajan fortifikacijski zadatak. Taj sredovječni čiraš

(stoga se kloni viskija i uvijek je pakosno raspoložen) odlučio je utvrditi Fort McCurly po svim propisima. Tvrđavica je zaštićena samo jednoredom nemarno pobodenih trupaca koje su dovlačili iz obližnjih brda. Njen smještaj pokraj San Antonio Traila stvorio joj je mogućnost za značajniju ulogu, značajniju u budućoj majorovoj karijeri. Zasad su tim putem putovali rijetki prijevoznici robe iz dalekog Jefferson Cityja sve do Teksasa na jugu. Očito su poslije rata Jenkiji odlučili da put bolje koriste ali i da ga osiguraju vojnim postajama. Naš čuvar, major Callahan dobio je metak još početkom rata i morao se zadovoljiti promaknućem u čin majora. Jedinim promaknućem u četvorogodišnjem ratu u kojem sam čak i ja napredovao – od običnog divljeg momka sa sabljom i »puškom za sedlo« do čina narednika i vode patrola izviđača.

No ja sam dopustio da me glupo zarobe, a nekako u to vrijeme, je major Callahan nadošao na ideju da velikim glinenim ciglama u kojima je radi veće čvrstoće izmiješana isjeckana slama izgradi bedem oko tvrđave. Nepotrebno je reći da smo svi, osim nekolicine naših oficira, odstranjivali s tla pijesak, iskapali glinu, sjekli tvrdu polupustinjsku travu i »mijesili« s vodom iz onog zdenca cigle za majorovu tvrđavsku ogradu. Naši oficiri smjenjivali su se u izvlačenju vode iz zdenca, a to se nije smatralo napornim fizičkim radom.

Tek poslije zalaska sunca smjeli smo izvući vode za piće. Ali tada je gotovo i nije bilo u zdencu. Podzemna žila bi ga opet u toku noći napunila – ali od zore do mraka voda se smjela koristiti samo za miješanje blata i pravljenje cigle. Noću je bilo zabranjeno izvlačiti

vedro s vodom, a tu naredbu su strogo poštovala dvojica stražara s repetiranim vinčesterkama.

Strašno žedamo iz dana u dan, ali ne diramo stražare, jer se nadamo da će nam njihove dvije puške dobro poslužiti u trenutku općeg napada na tvrđavsku stražu.

Nije čudo što po ovoj ubitačnoj višemjesečnoj žezi mrzimo jednog čovjeka. Jednog od naših. Da, našeg strijelca koji je onako neoprostivo loše gađao u ono vrijeme samo kapetana, a sada majora Brucea Callahana. Samo ga je ranio umjesto da ga upuca zauvijek.

Da sam znao za sve neprilike koje će mi Bruce Callahan prirediti narednih tjedana, imao bih pravo da ga sada mrzim više od svih ostalih u ovom zarobljeničkom logoru. Nisam mogao čitati budućnost. Nisam mogao predvidjeti ni objavu amnestije koju su birokrati u Nashvillu pripremali za sve pripadnike konfederacijske vojske. Da sam mogao proniknuti u događaje narednih desetak tjedana, postupio bih drugačije.

Ovako, koristio sam svoj jedini dan pošte, onaj dan kad vas išibaju zbog pokušaja bijega ili neke druge neposlušnosti, da pregrupiram snage u svojim bolnim mišicama i smislim novu mogućnost za bijeg. Sutra ću opet kulučiti na ciglama. Onaj Eddie Landbaum obećava mi da će za mene isposlovati rekreaciju – samo ću prevrtati skalupljene komade gline na suncu. Sušenje i prevrtanje opeka smatra se lakšim poslom. Landbaum ima u našem logoru neke svoje tajne veze i veli mi da će me oni štititi. Briga me za tog Landbauma lasičjeg lica. Da mi je smisliti novi bijeg!

Nekadašnji izvidnik južnjačke vojske stric Bizonova Kost ponudio

mi se za bolničara. Zvao se taj čiča Isaac Goodnight, ali je u mnogim logorima uz pritoke Mississippija, do dalekih jugozapadnih predjela koje su naši očevi osvojili u ratu s Meksikom, tamo u obitavalištima Apaša, bio poznat kao stric Bizonova Kost. Ili naprosto – Bizonova Kost.

Cerekao mi se napuklim usnama kroz sijede i požutjele čekinje koje je nazivao bradom i brkovima. Nagnuo se i šaptao mi tako da mi je smradnu pljuvačku i komadiće sažvakanog duhana nehotice štrcao ravno u lice.

Stari Goodnight, hoću reći Bizonova Kost, zaprepastio bi izgledom svojih ruku s noktima ptice-grabljivice i najokorjelijeg vojnog ranarnika. Činilo mi se da pod noktima poput dabra nosi mulj s barem dvadeset rijeka i njihovih pritoka što ga je nakupio gacajući u lovu na Indijance, bizone ili Sjevernjake.

Ipak, prekapao je po mojim ognjenim, napola zaraslim ožiljcima, vidao krvave žuljeve na nogama. Uvjeravao me, da me razveseli, kako je to sasvim krivo kad konjanik odluči da sam sebe prekoman-dira u pješadiju.

– Znaš li što o tebi mislim Benjamine? – oslovio me punim imenom kao sredovječnog, iskusnog borca, a ne zelembača koji ni iz nekakvog ušljivog zarobljeničkog logora ne može nestati. – Znaš li što o tebi mislim? – ponovio je. – Čini mi se, dok te tako gledam, da te tvoja gospoda majka došla bizonom mlijekom. Naslijedio si bizonske osobine: jake kosti i blagu narav. Dakako, sve dok te nešto do srži ne uplaši ili te ne povuku za rep.

– Hvala ti, Bizonova Kost! Ti me uvelike unapreduješ. Moj ro-

deni stari a i većina oficira pod kojima sam ratovao slagali su se u tvrdnji da su mi pamet i sklonost tvrdoglavljenju najslićnije onima u – mazge.

– Ne, Benjamine. Mazga je sasvim krotko i ne jako stvorenje u usporedbi s tobom. Preživjet ćeš i Fort McCurly i posebnu naklonost koju prema tom sklopu osjeća onaj pretjerano prirodno skalpirani glupak, poručnik O'Rurke. U tebi su, sinko, život i snaga trogodišnjeg bizona. Kost i ti, bratac, tako istešane da bi – ako ti netko u ostavštini namijeni farmu – mogao sam sebe uprezati u plug..

Briga starog Isaaca Goodnighta za moje zdravlje čak me pomalo i plašila. U ovom logoru se pričalo, a tu pričicu sam čuo uz vatre kauboj i prije, da starčev nadimak Bizonova Kost nije bez nekog vruga. Kao, životario je od kosti mrtvaca.

– Dobro, Benjamine, sinko moj. Da to odmah raščistimo! Da. Točno je, dječake bizonoliki, da stari Isaac, Bizonova Kost, radije barutne patrone, olovo i pušku za bizonu koristi za bolje mete nego što su bizoni. Recimo, rado bih kuglu sprasio onom crnookom buljavom goluždravcu O'Rurkeu. Točno je i to da su me obogatili bizoni, ili ono što su lovci i lešnjari ostavili u Plainsu od bizona. Kost, Benjamine! – vrisnuo je šištav, tako da je u nas dvojicu stražar Jenki krvožedno pogledao. – Kost izbije ljene na suncu i vjetru. Skupljao sam i nadam se da ću još skupljati bizonske kosti. Nego što! Plaćao sam i vozače teretnih kola. Iz prerije širokog Kolorada vozio sam prave karavane kostiju sve do Santa Fea. Ma kakva zabava! Tamo sam kosti prodavao tvorničarima. Osam dolara kvintal. A znaš

li ti, Benjamine, ratoborno moje momče, da čak i u bizonskoj ženki ima kostiju za jedan kvintal? Ne znaš, ha? Reci mi tada koliko su dosad kauboji zarađivali na gubljenju, napinjanju i sušenju bizonske kože! Ni vojska Sjevera ni naši intendanti ne daju više od pet dolara za kožu. Za kost, bizona kojeg je drugi ubio dobivao sam sedam i osam dolara. To je čist posao, a ne kao ovaj s tobom. Nema muha, kosti su uvijek oglodane, izbije ljene, osušene. Samo čekaju u preriji da stigne Isaac Goodnight i isporuči ih kad se izveučemo iz onih govana, hoću reći iz cigala i obzidavanja Fort McCurlyja.

Stari govori „mi“ i nepokolebljivo je uvjeren da ćemo upravo nas dvojica uteći odavde. No moj borbeni moral je, kako sam ujutro procijenio, očito u suprotnosti s kretanjem živina stupca u termometru na trijemu stambene zgrade majora Callahana. Kako živin stupac raste, borbenost mi opada!

* * *

Jednog od narednih dana prišao mi je kroz lelujavu zaparu što lebdi nad prerijom Eddie Landbaum s nedvosmislenim prijedlogom:

– Naredniče, vidimo da ti se već sasvim vratila snaga. Slušaj me pažljivo, Bene Jacksone: mi imamo ispravan, samo malo iznošen revolver i u njemu šest metaka...

Saptao mi je još neko vrijeme o planovima koje su oni smislili. Smetalo mi je što Eddie uvijek o sebi govori u množini, kao tamo u Evropi neki kralj. A možda je u ovom blatištu zaista organizirao neku svoju družinu...

Stric Bizonova Kost je na sve naše priče pljunuo u velikom luku. Taj vam je gospodin i u zarobljeništvu dobro opskrbljen duhanom.

– Krasno društvo, ti ženoubojice i palikuće! Sve ih je iskvario onaj kućin sin, izrod Juga – William Clark! Nisi čuo za tog dvonožnog vuka, Benjamine? Vuk i šakal u istoj ridoj koži. Clark, zvan još i Quantrill, sinko moj. Da, da, šuska se uokolo da su neki momci među nama prije zarobljavanja jahali za Quantrilla. Njima je ovdje kao ribama u vodi prema onome što bi ih snašlo da ih krdo šerifa, sudaca, vojnih zapovjednika ovdje otkrije. Oderali bi im naživo njihove grešne skalpove i okitili njima buduće zidine majora Callahana. Ovdje su u hladovini, sve bezimeni vojni zarobljenici koji njuškaju i traže bezumne lude – Bizonova Kost škiljio je na mene. – Čini se meni, Bizonovoj Kost, da su i taj problem riješili, čim se taj Eddie Landbaum vrze oko tebe.

– Ja sam ta bezumna luda, je li, starče?

Bizonova Kost je samo još jednom otpljunuo u znak odgovora.

– Što bi trebalo da učinite s tim njihovim revolverom, naredniče Jacksone? – podrugljivo se cerio i pokušavao isisati preostale šuplje zube. – Razoružati dvojicu stražara uz zdenac iz kojeg crpemo vodu za pravljenje tog prokletog blata i cigala, ha? Oni za to nemaju petlje ili su ti rekli da si prvoklasan borac. Kažeš, pribavili bi dva noža, dvije »henrijevke« i još jedan revolver. Dovoljno za početak pobune? Da, da. Ako ti momci u plavim bluzama ne predaju lako ono oružje, naš narednik Jackson će ih prorešetati. To će biti početak. Najbliži glupani zgrabit će oružje ubijenih i nastaviti ples pucajući po okolnim stražarima.

Bizonova Kost me upozorio da će nastavak gužve izvesti Callahanova konjica naoružana vinčesterkama.

– U tebe će gadati barem pet dobrih strijelaca, Benjamine. To ti mora biti jasno. Ljudi će htjeti da osвете svoje drugove. U toku zbrke Quantrillovi davoli, hoću reći učeniči, izvjetrit će u preriju. A naredniku Benu Jacksonu izbijeljet će kosti na onom tvrđavskom groblju, hi-hi-hi!

* * *

Taj plan Eddieja Landbauma zaista me nije privlačio, a zbog nekih vlastitih planova drugi dio mog arkanzaškog mozga bio je također oprezan. Dijelom i zato što mi ni peti bijeg na vlastitu ruku iz Fort McCurlyja nije uspio. Zamišljen je bio više nego dobro...

Bio sam se uključio u dežurnu skupinu za pokop naših drugova koji su imali nesreću, a možda i sreću, da skončaju među gomilama pješčane jalovice i gomilama gline oblikovane u cigle za pakleni zid paklene tvrđave. Plan mi je bio blistav. Do groblja smo nas dvanaestorica ponijeli na nosilima šest pokojnika. Iskopali smo u sumrak plitak grob za svu šestoricu. Uz pet mrtvih legao sam i ja. Ostali su po nama nabacali desetak lopata pijeska. Bilo je uobičajeno u to teško vrijeme da daljnje zatrpavanje plitkih raka prepustimo prerijskom vjetru.

Drugovi su jednog mršavog mrtvaca unijeli ponovo u tvrđavski krug. Dvojica momaka, još u snazi, uhvatila su mrtvog pod ruke, kao da vode iscrpljenog kolegu. Stražar je prezrivo izbrojio dvanaest kukavaca koji se vraćaju s grobarskog posla...

Čim se smračilo, otkopao sam se iz pijeska i krenuo prema Red Riveru. Ostatak te priče već znate...

Toga jutra smo Bizonova Kost i ja opet prevrtali svježe cigle da se bo-

lje osuše i nismo vjerovali da ćemo ubrzo bježati iz Fort McCurlyja koliko nas jadne noge nose. Prilike za bijeg niotkud. Jedino prilika za veliku svečanost za moje oči.

Sandra Callahan izjahala je na uobičajenu šetnju na svojoj kobili španjolske pasmine. Žena našeg vrhovnog tamničara jahala je kao djevojke u Teksasu u novije vrijeme – u muškom sedlu s hlačama na nogama. O tim hlačama kružila je priča po tvrđavi, kao i o još mnogo čemu u vezi s majorovom plavookom ljepoticom, da ih je Casandra prekrojila od rezervnih muževih.

Hlače su zaista bile tamnoplave, ali samosvjesna jahačica nosila je preko bijele bluze šareni vuneni pončo koji ju je izvrsno štiti od vrućine, a na našu žalost još bolje pokrivaio njezine očito izdašne prirodne obline u hlačama.

Slučaj je htio da se kobila gospođe Callahan uzjogunila i odbila da prekoračuje kalupe sa ciglama i hrpe svježih kvadera.

Neki, a među njima i ja, široko su se nasmijali i to je ponosnu ženu najstarijeg tvrđavskog oficira naglalo da životinju oštro stisne malim petama čizama bez ostruga...

Plahovita kobila divlje odskoči u stranu i pojuri. Stražari oko zarobljenika su se zgledali ne znajući bi li pritekli u pomoć ženi svog komandanta ili bi trebalo da i dalje budno motre svakog od besplatnih graditelja njihove utvrde.

Sad je Stric Bizonova Kost odlučio da se pokaže kao džentlmen. Raskriljenih ruku zakoračio je prema kobili koja se ritala i ljuljala svoju jahačicu. Više prikaza nego raščupana prilika skupljača bizonskih kostiju, nalik na velikog stepenskog lešinara, samo je uplašio ionako uznemirenu kobilu. Životinja je raskoračila prednje noge i

zabila kopita u sipku zemlju. Zastala je na mjestu.

To naglo kočenje Sandra nije izdržala, iako sam se već tjednima divio njezinoj jahačkoj vještini. Bila bi tresnula koliko je duga da nisam u dva velika skoka prišao i prihvatio je okovanim rukama.

Teturali smo, oboje izbačeni iz ravnoteže i dao bih mjesečnu mirnodopsku naredničku plaću da su me plavušine olovnoplave oči iz ove blizine u koju nas je sudbina dovela gledale sasvim prijateljski, ako ne i sa zahvalnošću. Da, gledale, smiješile mi se.

Ne bih prisegnuo da je baš sasvim umiljato gledala u moje ispijeno, izudarano i neobrijano lice, jer sve se to dogodilo u nekoliko kratkih trenutaka. Samo, meni su ti trenuci bili značajni. Onemogućala majorova žena nije pokazivala ni najmanjim znakom da joj smeta, moje pridržavanje...

– Što se događa? – trkom je stizao nezaobilazni poručnik O'Rurke.

Za to vrijeme je Bizonova Kost zgrabio duge teksaške uzde i kobila se upokorila.

Htjedoh, s obzirom na damu, uljudno popustiti svoj poluzagrljaj, no sa strane se javio Eddie Landbaum:

– Ne prilazi, O'Rurke! To je otmičica, eto što je!

Kriknuo je odmah zatim divlje se glasajući kao puma. Bizonova Kost jedva je zadržao uzde i kobilu. Čak su i udaljeni stražari na konjima imali muke sa svojim životinjama.

Ništa ne pitajući, Landbaum izvuče pušku iz navlake uz Sandrino sedlo a meni velikim zamahom dobaci svoj revolver. Jedva jedvice sam ga dohvatio objema ukočenim rukama. Prebacio sam nekako držak u ljevicu, jer sam ljevak.

Istinski strah smijeni zaleđeni smiješak na licu majorove žene:

– Naredniče! Bacite to... poručnik će...

Sandra me na vrijeme upozorila...

O'Rurke, kojemu je oficirska konjička kapa pala i otkrila samo vjenčić crne kose oko velikih ušesa, izvježbano je i nezamislivo brzo potegnuo svoj revolver.

Opalili smo obojica gotovo istovremeno. Poručniku kao da pri tome nije smetalo što sam ja u tom dvoboju bez svoje želje upola zaklonjen ženom njegova zapovjednika. Zaparao mi je metkom nezaklonjeno desno rame gotovo u visini Sandrine glave. Mogao ju je ubiti. Gad!

Napeo sam kokot i naciljao bolje. Prvo moje zrno ga je promašilo. Očito su glad i umor umanjili moje streljačke sposobnosti. Smeta mi i desnica tijesno vezana uz ljevicu, pa palcem moram napeti čvrsti kokot...

Drugi metak primio je posred bluze ili malo niže, prema širokom pojasu za sablju. O'Rurke, sladostrashi lovac na bjegunce, bio je mrtav još dok je licem padao u prašinu.

Landbaum nije uzalud računao na moje ubilačke sposobnosti. K vragu, žalosna reputacija revolveraša pratila je kao mutna sjena sva moja jahanja još od početka rata... Za nju su doznali i ovdje.

Sada su svi oko nas zaista vjerovali da je posrijedi planirana otmica Casandre Callahan.

Plavi vojnici su nas nevoljko uzeli na nišan, a Južnjaci polegoše kao na komandu bojeći se zalutalih metaka i osвете naših tamničara. Oko Sandrine kobile zbijeni stojimo Landbaum, Bizonova Kost, Sandra i ja. Tvorimo pravo živo klupko ljudskih tijela koja zaklanjaju životinju,

a krajevi Sandrina ponča vijore i zaklanjaju nas od strijelaca.

– Gonit ću vas i nakraj svijeta!

– urla izdaljega major Callahan.

Pozdravio sam ga vojnički s dva prsta i primio prijetnju na znanje...

– I vi ste mi nekakvi južnjački džentlmeni, bando jedna! Skriva te se iza jedne hrabre oficirske žene!

– izaziva nas onaj Longfelow.

– Bolje i to, oficirčiću, nego istru-nuti u hotelu koji vi Jenkiji zovete McCurly, – zarežao je otrovno Landbaum. – I da znate, moja gospodo! Budete li ovom naredniku i meni suviše dosadivali na našem putu u slobodu, imat ćemo dovoljno vremena da se pozabavimo majorovom krasnom suprugom! Zabava će biti takva da poslije nje, majore, zasigurno više nećete trebati svoju ženu, ha-ha-ha! – ružno se pri tome smijao i to što reče nije mi se svidjelo.

Išli smo polako natraške prema tvrđavskim vratima, a poručnik i major s koltovima u rukama – prema nama. No oni su bili mnogo obazriviji prema Sandri nego onaj podlac O'Rurke. On bi i njezino ubojstvo protumačio kao »nesretni slučaj« prilikom hvatanja bjegunca. Tada bi me objesili, a čak ni moji sudrugovi ne bi protestirali...

Pokušavam očima objasniti Sandri da od narednika južnjačke armije, to jest od mene, ne treba da očekuje nikakve nepristojnosti, a kamoli podle postupke. Ona korača čak odlučnije nego ostali. Nije se doimala paralizirano, a to bi čovjek mogao očekivati od lijepe žene naučene na sklad i ugodnije okolnosti od ovih u kojima se iznenada našla.

– Hej, Jacksone! Do svih vragova, kamo vi to mislite stići? Vas će tvoriti i jedan konj! Čovječe, opametite se, pa ću biti milosrdan – do-

vikuje major Callahan. – Dignut ćemo na uzbunu sve šerife i vojne patrole. Potjere građana bit će vam neprestana opasnost. Zatvorit ćemo vas u stupicu. Tada nećemo samo razgovarati! Čujete li me? Ni u Teksasu poštene ljudi neće odobravati otmicu žene jednog oficira vojске Sjedinjenih Država...

Bili smo već izvan ograde. No iole spretan strijelac mogao bi nekoga od nas i s te udaljenosti uputiti u vječna lovišta.

Svrstao sam stoga našu skupinu drugačije: Bizonova Kost i ja, ne obazirući se na ritanje gospode. Callahan, podigli smo je u sedlo. Landbaum i Bizonova Kost vukli su uzde a ja sam trčao ispred svih. Kobila je kaskala iza nas lijevo-desno, već kako su joj zatezali uzde. Tako smo se poprilično osigurali od metka s leđa. Major, iako je bio dovoljno lud da se sveže s ljepoticom mladom od sebe, ženom koju priželjkuju svi muškarci u krugu od sto milja, sačuvao je dovoljno razuma da neće dopustiti svojim vojnicima preopasne streljačke pothvate...

– Izvukli smo se, Jacksone, ha?

– Hm... to sam i ja sebi govorio već pet puta, pa mi je poslije svakog povratka u Ford McCurly bilo sve teže.

– Što smjerate sa mnom, vi južnjački propalice?

– Ništa zlo, gospodo – požuri joj sav zadihano odgovoriti Bizonova Kost.

– O tome ću ja odlučiti, ljepotice. Ja sam vas oteo. Zasad samo lije po...

– Čuj, Landbaume, kako to misliš »ja sam vas oteo«? O'Rurke bi te smaknuo unatoč tvojoj vinčesterki koju nisi digao ni do ramena. Nisi uspio trznuti ni kad sam ga već oborio...

– Naredniče, naredniče, budimo istinoljubivi! Dok si ti zaljubljeno pridržavao majorovu žensku, ja sam procijenio da nam je to jedinstvena mogućnost.

– Vi ste podlac, Landbaume! – opet se javila Sandra Callahan. – Narednik je samo pokazao malo dobrog odgoja spašavajući me od teškog pada s konja na one vaše cigle. Sve ostalo što ste rekli, tvrdo vjerujem, vaša je razbludna izmišljotina!

– Skinut ću te s kobile da trčiš, uz nas, pa ćeš izgubiti volju za moralne prođike, ljepotice paša – zaprijetio je Landbaum.

– Zavežite svi! Plavi su opet za nama... – prekinuo sam ih.

Ja sam to i očekivao. Ni četvrt sata što trčimo, a iz tvrđavice je izjahala patrola, vjerojatno propisno opremljena i opskrbljena. Neki kaplar, kao na ratnom zadatku, nosio je koplje sa četnom zastavicom. Stari Callahan zaista se drži pravila vojne službe. Dao bih uz ruke okovati i jednu nogu ako na čelu kolone nisam prepoznao majorova vranca.

– Skrećite udesno! – komandirao sam zadihano.

Bizonova Kost i Eddie povjerovali su u moje sumnje da nas potjera goni u smjeru Red Rivera. Očito su tamo, na granici s Teksasom, opet postavili stražu.

Na moju žalost, u cijelom društvu ja sam bio najiscrpeniji i počeh zastajati. Sandra se okretala za mnom i, na časnu riječ, kao da me pogledima pozivala da izdržim i približim se sapima kobile. Izvukla je čizmu iz desnog stremena i nogom mi pokazala da se uhvatim rukama za stremen. Tako smo posrta li dalje, a tamnoplavi konjanici prišli su nam na puškomet. Ta bitka živaca ne samo što nije dobivena,

nego protivnici nisu ni razvili sve svoje mogućnosti.

— Eto ti prilike, veliki Quantrilov gerilče, ph-hh! — soptao je Bizonova Kost.

— Varate se. Mislite li da ja ne mogu srediti te bezobrazne majorove pse goniče? — Landbaum se u trku okrenuo, legao i ispalio tri brza hica prema potjeri.

Sandra i ja okrenuli smo se i vidjeli ishod tog protunapada. Bizonova Kost je štedio snagu i samo srijao naprijed. Ono što smo vidjeli Sandri je sigurno stisnulo srce. No i mene je zazeblo... Da, gospodine, iako nam je vještina Eddieja Landbauma zasigurno omogućila predaht od nekoliko minuta, nije mi bilo drago što momak koji očito igra svoju igru tako vješto rukuje puškom. U koloni progonitelja nastalo je komešanje. Jedan momak, odmah do majora Callahana, grizao je pijesak a konj jahača u drugom redu hramao je i zastajao. Njegov jahač skočio je s njega a ostali su se okretali i kretali u stranu tvoreći lepezu iza nas. Patrola je zaostala. Dvojicu onemogućenih odvući će jedan zdrav jahač u Fort McCurly s majorovim nalogom da se potjera doda svježim odjeljenjem. Ovi koji nas slijede držat će pristojno ostojanje od Eddiejeve puščetine...

Eddie nam se pridruži, stresajući nehalno prašinu. Nijednom boricom na licu nije pokazao da se ponosi svojim umijećem. Odsad danju i noću moram računati s njegovom zavidnom streljačkom vještinom. Pri tome sam dovoljno odrastao da sebi priznam kako je Landbaum zaista majstor među strijelcima na udaljenu metu. Tri metka i dva uspješna pogotka u ovim uvjetima, to je vraški dobro pucanje, kao što ja vraški koristim bilo kakav revolver.

— Sad ćete sjahati! Vaša životinja se mora odmoriti. To je damska kobila nenavikla na Zapad — Eddie je tiho izgovorio svoju naredbu i Sandra ga istog trena poslušala i problijedila.

— Oboje, ti, Jacksone, i vi, lijepa gospodo, držite se za stremene! Ti, stari jarče, ako više nemaš sape i ne možeš skakutati, sjedni i pričeka metak od goropadnog muža našeg zarobljenice. He-he-he!

III

Što da kažem o paklenim satima tog popodneva, noći i narednog dana? Žedni kao nikad prije. Nešto manje od nas žedala je Sandra, naš štitič od ubojitih metaka. Naizmjenice je jahala i hodala uz kobilu, šutljiva i nekako odsutna. Njoj sam omogućio gutljaj-dva iz ploske koju je imala iza sedla, kao da se jučer ujutro bila pripremila za dugo i surovo putovanje. Vodu iz te male zalihe dobila je u mojoj kapi i Sandrina kobila. Kljuse nije ratni zarobljenik koji bježi iz tamnice, a kad konj skapava od žeđi, ništa ga osim vode neće natjerati u kas.

Klonili smo se Red Rivera i ostali u dolini s desne obale rijeke. Vodio sam družinu na zapad, prema Novom Meksiku. Povremeno smo u daljini iza leđa vidjeli stup prašine. Potjera iz McCurlyja uporno nas je slijedila. Dok lijepa Sandra bude uz nas, vojnici će nas slijediti do smrti. Kad bismo je, recimo, ostavili na putu, naši progonitelji, a možda i neki šerif s pomoćnicima željnim nagrade za naše sasvim sigurno ucijenjene glave, pretvorili bi se u krvožedne napadače s lijeve ili desne strane. Poubijali bi nas u jednom naletu kao kužnu telad.

U revolveru neprestano prebrojavam tri preostala metka. Eddie

me možda i nehotice prevario. U bubnju nije ni bilo šest metaka. Ti prokleti revolveraši po pravilu u bunju ostavljaju šestu rupu praznu i na nju namjeste kokot. Tako se čuvaju od nehotičnog samoubojstva dok na brzinu potežu oružje. Daka-ko, kad žele pucati – nategnu kokot i on udari u narednu kapsulu. Ja sam na O'Rurkea potrošio dva metka. U Sandrinoj puški Landbaumu je preostalo šest metaka, a Stric Bizonova Kost ima nožinu koju je u zarobljeništvu vješto skrivao pod svojim smrdljivim prnjama. Neprestano se hvali da će lasom iz majoro-ve zbirke (oprema što je nosi kobil-za išta je prvorazredna) prije ili kasnije uhvatiti kakvog zalutalog konja.

Sve u svemu, živi smo samo zato što naše progonitelje drži na odstojanju razumljiva briga za sigurnost života gospode Callahan. Ta naša životna polica, iako ju je umor već dobrošno skršio, meni osobno nikad nije bila tako lijepa i zamamna. Možda i zato što je u svakom trenu mogu pogledati, dotaknuti, što joj iskazujem male pažnje... kao da je zapravo mi, ponajviše ja, svojim postupkom u tvrđavi nismo natjerali na ovo mučno putovanje...

* * *

Te večeri je Bizonova Kost nestao, a Landbaum je poslije toga otvoreno u mene i Sandru uperio svoju vinčesterku.

– Tvđj lešinar bizona jednostavno je nestao, moj naredniče. Predat će se vojnicima i za svoj ušljivi život otkriti ovo sklonište i naše namjere za dalje napredovanje.

– Što ćete sad, gospodine Jacksone? – upitala me napola uspavana Sandra.

– Ništa noćas nećemo poduzimati. Vaša kobila je našla malo tra-

ve ovdje, na vrhu vododerine. To je njen i naš spas. Odmorite se svi, a pri kraju pune mjesečine krenut ćemo dalje. Kad sunce odskoči na nebu, povećat ćemo udaljenost između sebe i potjere vašeg muža.

– Ja... ne mogu... više...

– Ma nemoj, krasotice! – vikne Landbaum. – A hoće li te, kad naš dični narednik da znak, podići na noge tvoj konjički bič kojim smo dosad tjerali samo tvoje konjče?

Šutio sam zbog suha grla, a i da nas nepozvani ne čuju. U ratu sam naučio koliko daleko u divljini odjekuje ljudski glas. Eddie Landbaum donekle ima pravo. Ostavimo li Sandru, ujutro smo gotovi, do podneva ćemo posjetiti. Ovdje u brdima, u koja se uporno zavlaci, potjera na nas same neće trošiti metke. Čim otkrijem da Sandra nije s nama, stići će nas i na najbližem, upola sasušenom žilavom stablu zanjihati...

* * *

– Polako, vi bizonski bikovi! Ne natežite otponce! – pišti stara Bizonova Kost. – Donosim vam vodu!

Njušimo tamo iz sjena drveća i vodu i vonj Isaaca Goodnighta. Vratio mi se, ili vratio nam se, zbog žene među nama. Bez vode bi Sandra naredne noći toliko onemoćala da bih je protiv Landbaumove odluke ostavio potjeri i vojničkom komforu. Uz gospodu i majora Callahana ostavio bih i Bizonovu Kost da je čuva od prerijeskih skitnica. Tako bih, uz sve muke, opet dospio u Fort McCurly. Zbog toga se stari odlučio za opasni proboj do vode.

– Naletio sam, Benjamine, moj mladiću, na pravu rječicu. Nema baš vode za žednu konjičku regimentu, ali za mene je bilo dovoljno. To je neka pritoka Red Rivera. Pio sam kao stari bizon i toliko mi se

u šupljini tijela bučka da vam jedva donosim puno mješinu...

Bizonova Kost probudio je Sandru i dao joj oprezno gutljaj-dva. Moći joj od sunca ispečeno lice onim svojim čaporcima. Ali moja ljepotica, hm, hm, mislim, naša draga zarobljenica ne protestira zbog niskog higijenskog stupnja našeg bolničara.

Bizonova Kost pokazuje mi glavom da se odmaknem od Landbauma. Dok starac napaja kobilu iz svog kaubojskog šešira, saznajem zašto izgleda nesretan, iako je učinio dobro djelo napojivši nas. Uskoro će mjesec potpuno obasjati brdovitu krajinu, pa ćemo novom snagom krenuti i do nove sunčane jare izmaknuti onim šepRTLjavim vojnicima. Osvježen sam i mogu neko vrijeme brisati naše tragove svojom bluzom. Grana s malo lišća više izgrebe zemlju nego što izbršie otiske stopala i kopita...

– Nešto ti moram priznati, Bene Jacksone. Ja sam stara budala i zavrijedio sam da me zakolješ onim svojim nožem-žlicom što ga skrivaš u sari čizme. Više mi duh nije izoštren kao kad sam u Plainsu...

– Skrati priču, djedice – šapćem mu. – Eddie nas budno motri i oči mu krvožedno svjetlucaju. Ima i više municije.

– Otkrio sam svoj trag Indijancima! Na svoje oči sam vidio dvojicu, ali zbog mraka ne znam točno jesu li Apaši ili neki drugi. Jurnuli su bez krika prema meni kao noćne prikaze. Možda su samo skitnice i love u paru, bez plemena.

– Jesu li te slijedili ili si ih...

Sa susjedne čistine sijevnu po mjesecini nešto u naše zaklonište. Strelica je prikovala široku Sandrinu jahaću suknju.

Otrgnuo sam strijelu i Sandru s tog mjesta i pokrio je svojim tije-

lom. Iz mene će, ako me strijela pogodi, Bizonova Kost lakše izvući metalni vrh. Landbaum je dorastao svakom slučaju: zadržava našeg jedinog konja a Bizonova Kost plosku s vodom. Prvi hitac što su ga ispalili, ne mareći za buku, razvalio je tvrdu petu od brezove kore, obloženu bizonovom kožom, s lijeve starčeve čizme. Strijelac me gađao u tjeme, ali mu je metak otišao tri prsta previsoko.

Indijanci su nas lijepo opkolili i nisu bila samo dvojica. Opalio sam u jureću sjenu i ona je sasvim ljudski uzviknula i nestala u bodljikavom grmu. Što li to Indijanci žele od nas, kad tako smiono napadaju? Ne tjera ih samo mržnja prema bljedolikim osvajačima njihove puste krajine. U smjeru grma opalio je i Landbaum.

– To je ludo! Čovječe, nemate dovoljno metaka ni da ih sve ranite! Onog momka bez sumnje niste ubili – Bizonova Kost je siktao kao čegrtuša. I mi i naši neprijatelji smo svima u krugu od pet milja dali do znanja gdje smo. Prvi put pomislih kako bi nas majorova patrola mogla izvući iz obruča.

Sandra bez opiranja dopušta da je štitim tijelom. Tiho stenje i šapće:

– Bene Jacksone, ako ti je narav takva kakvog te svojim očima vidim u posljednja dva dana, ne ostavljaj me... ovima. Nemoj me nikada nikome ostaviti...

Razum mi govori da je postala histerična i da njezine riječi ne bih smio shvatiti kao ljubavni poziv, ali ni nakraj pameti mi nije da joj tu malu histeriju zamjerim. K tome zaista osjećam plemenite porive svoje arkanzaške naravi. Mati je običavala reći da ću ja dok živim u duši biti plemenit. Stoga najradije do smrti ne bih napuštao plavokosu Sandru, kojoj je mjesecina pre-

tvorila lice, blizu mojem, u nestvarnu bjelokost. Moj kraj, na žalost, veoma je blizu, jer predvodnik naših novih neprijatelja nije kao naši prvi progonitelji završio oficirsku školu u West Pointu niti ima predodžbe o viteškom ponašanju prema bijelim ženama. Ne mari za tri bijedna pustolovna bjegunca od vlastita rase i za jednu oficirsku suprugu.

Apasi, ako su to naši protivnici, ne brinu se što duše onih koje ćemo u posljednjem obračunu ipak srediti neće noću naći put u vječna lovišta. Možda se nadaju da će duše poginulih po ovolikoj mjesečni lako stići do mjesta smirenja...

Nema ih mnogo. Pet-šest, ali ratnici njihove kvalitete kadri su masakrirati vod vojnika bez obzira na to je li riječ o Južnjacima ili unionistima. U proteklom ratu smo čak povremeno dogovarali poluslužbena primirja da se otresemo Indijanaca na zapadnim granicama...

Bizonova Kost bez mog odobrenja stade glasno dozivati miješajući indijanska narječja i ladarske psovke.

Dovikuje onima u grmlju oko nas da smo sva trojica dobro naoružani i da očekujemo pomoć od svojih. Da, od svojih, od majora, koji bi nas prodao komančerosima da njegovi ne isprljaju lasa o naše vratove.

Jedan duboki glas s litice, koju namjeravam obići i probiti se preko sedla u dolinu pred nama, upita starca:

— Quien son esos hombres?

Zanima ga tko smo, a njegov grleni španjolski odaje njegovu pripadnost. To je skupina indijanskih pljačkaša s meksičke granice. Komandčerosi su se drznuli da odjašu daleko od svojih logora. Zaista su se udaljili od meksičkih sela koja stižu tamo na jugozapadu.

Isti glas koji je postavio pitanje odgovara da ne vjeruje riječima Bizonove Kosti. Dodao je da naše društvo ima premalo konja, da rijetko pucamo kao i njegovi ratnici i da će nas pobiti kao stare bolesne pse.

Njihov vođa čita nas kao bibliju. Nepogrešivim instinktom dvonožne planinske pume taj momak osjeća da smo mi slični njima. Dvije smo skupine u sukobu, ali obje izvan zakona. Njihova skupina je u lovu, a mi u bijegu. Ne namjeravaju nas ispustiti iz zasjede. Nadaju se da će nas uloviti. Možda znaju i za potjeru koja nas traži. U svakom slučaju, dan njima ide na ruku. Dalekovidni komandčerosi će po načinu mog kretanja utvrditi da su mi ruke vezane lancem i da stari Goodnight nema za osobnu obranu ni cjevačičnu kost starog bizona. Bit će to naš kraj.

Vođa Indijanaca opet je progovorio...

— Kaže nam, Benjamine, da ne želi izgubiti još nekog svog ratnika zbog naših smrdljivih skalpova. Tvrdi, pasji sin, da će nas ipak u idućem nasrtanju pobiti. Ih, do vrađa, znaju i za dvanaest konjanika koji su nam za petama i veli da će nas sve zajedno oguliti oko tjemena...

Bizonova Kost je, naljučen, u odgovor njihovu vodi, koji je uz svoj španjolski koristio i svim traperima poznate indijanske riječi o skalpiranju, samo psovao i pljuvao na brisani prostor malog proplanka.

— Prevodi nam što hoće ta kopljad, inače ću ti kroz te krnjave zube protjerati metak! — protisne napokon Eddie Landbaum.

Zaprijetio se Bizonovoj Kosti glasom kojim bi se oglasila i meksička zvečarka kad bi znala engleski.

— Što hoće? Pih, nude nam trampu... Plavojku, hoću reći gospodu

Callahan za dva dobra konja, da. A svoju kobilu možemo zadržati. Daju za bijelu ženu i dva reznja sušene konjetine. Koješta...

— Bene Jacksone, ne dajte me! — zadihano prozbori Sandra.

— Smirite se, Sandra, radije ćemo svi ovdje ostati da ležimo...

— Naredniče! — tiho me pozva Landbaum. S razlogom se bojavao da komančerosi razumiju govor bijelaca. — Slušaj me, lijepi moj zaljubljeni heroju... Ti imaš dva metka, a ja četiri. To je sve. Sve, shvaća li to tvoja arkanzaška glava? Apaški konji izvući će nas iz neprilika. Stari neka se ispetlja s daminom kobilom. Moraju odlučiti kojeg će od nas trojice goniti. Taj nesretnik pruža nade ostaloj dvojici. To vam je život. Majoru pripada sva odgovornost u potjeri za suprugom. Neka on goni te komančerose. Ako Callahan ne uspije, ljepoticu čeka život u indijanskom šatoru i mnogo djece. A i to je bolje od smrti...

Stišćem Sandrin znojni dlan i ne odgovaram tom ljigavom šakalu.

— Molim te, razmisli, Jacksone! Ovima se žuri! A mi možemo patroli plavokaputaša ostaviti jasnu poruku da su nam komančerosi oteli žensku. Očito ona tim divljacima mnogo znači. Ne bi ginuli da nije tako. Lijepa je i uspjeh će je prodati u Novom Meksiku za krdo konja. Preuzet će je neki Meksikanac koji vodi kuću s djevojkama. Tamo će je hraniti bolje nego u indijanskom selu. Čuo sam da takvu ženu možeš otkupiti za...

— Ne! Bizonova Kosti, reci tim ušljivcima da »trgovine« neće biti...

— Hoće!

Jauknuo sam i vjerojatno prvi put nisam čuo prasak puške na udaljenosti od nekoliko koračaja. Nešto me paklenski trgnulo i kao da mi je divovskim klješćima obu-

hvatilo lijevu nogu... Landbaum me puškom osakatio u ovakvim trenucima. Od nesvjestice me spašavala jedna tvrdoglava misao. Ipak nije tako dobar. Promašio je koljeno...

Kroz krvavu omaglicu čujem kako Eddie Landbaum ubrzava »trgovinu«. Zabio je cijev vinčesterke Bizonovoj Kosti u leđa i stari ne može ništa.

U grmlje u kojem se skrivamo komančerosi su utjerali dva poprilična konja s meksičkim gunjevima umjesto sedla. Landbaum je izgrao ženu za koju osjećam da je ljubim i bez koje mi ovaj moj izranjeni život baš ništa ne znači. Sandra se kreće poput mjesečarke. Ne vjeruje više u mene i moju zaštitu... Puzim za njom. Prije nego što me udarcem zaustavio Bizonova Kost, uspio sam vidjeti kako se oko Sandrinih ramena obavića omča indijanskog lasa i ona je ubrzala korake. Ni Eddie ne oklijeva. Uzjahao je uznemirenog konja i ukrao nam plosku s vodom.

Čujem još i hitro udaljavanje nekoliko nepotkovanih konja iz naše blizine. Kad bi barem neki komančeros radi konja htio progoniti i ubiti tog Landbauma!

To je bilo sve što je prije nesvjestice bijesno smislio moj mozak.

IV

— Ljubomorni major Callahan jaše ovim davaljim krajem uz pomoć dvojice unajmljenih indijanskih vodiča. A ta dvojica su dovoljno lukava da bi nas mogla otkriti.

Tim riječima me Bizonova Kost probudio iz grozničava sna. Bili smo stisnuti kao dva divlja zeca pod korijenjem nekakvog nakrivljenog očerupanog bora.

— Razgledaš naše stanište, sinko Benjamine? Vidiš li, grom udari u

stablo i ono se zaljulja, nakrivi, ali izdrži. Tako i mi. A što se tiče onih crvenokožnih vojnih plaćenika, ti su se već toliko približili komančerosima da gutaju prašinu što je na obzoru dižu konji tih razbojnika. Izviđače ni briga za nas dvojicu, major je sigurno naredio da spase našu lijepu gospodu, da.

– Sandru?

– Nadam se da je hrane, ako njihov odmetnički poglavica namjera imati zdrave plavokose nasljednike, hi-hi-hi!

– Udarit ću te posred te prljave bradurine, smrdljivi pokvarenjače!

– Vidiš li, sinko, što može od bistra mladića učiniti čak i neprisutna plavokosa žena! I to mi je hvala što sam te spasio i teglio dovde. Ali, ne zamjeram ti. Žene, pogotovu ako su lijepe, u ovim krajevima su rjeđe od izvora pitke vode. A vidiš, jedan izvorčić je Bizonova Kost pronašao i s njega se napio. A ti se napajaj ljubavnim jadima, hi-hi-hi!

– Jesi li i ovaj put uz izvor nabasao na nekakvo pleme Indijanaca, starino?

On se ne obazire na moja izazivanja. Dobri stari Goodnight. Ukratko mi je objasnio da je upaljenju ranu u listu moje noge provrtao drškom moje žlice. Srećom, dobro je naoštrena, pa je uspio kroz tetive otvoriti i drugu rupu. On smatra da su me samo nebesa prilikom te operacije blagonaklono zadržala u nesvjestici. Ali gnoj i sukrvica su istekli iz rane na njegovo veliko zadovoljstvo, jer on ne bi uživao da mi je morao odsjeći cijelu nogu. Oko ranjene potkoljenice načinio mi je od tri grane i nekoliko uzica iz svog kaputa čvrstu udlažu. Misli da za nevolju mogu šepesati, pa čak i uzjahati neku četvoronožnu strpljiviju životinju a da mi pri tome noga ostane nepokretna.

S mnogo više žara opisivao je navodne nevolje našeg nekadašnjeg tamničara, majora Callahana.

Kad sam sebe zabavlja prostim pričama, Goodnight se smije visokom tonovima: hi-hi-hi. Smijeh mu očito služi kao neka vrsta samobodrenja, a to je potrebno zbog našeg sadašnjeg položaja.

– Ne, Bene Jacksone! Kobilu nisam spasio. Možda je i bolje tako. Jer da imamo to malo kljuse, ti bi se već uspentrao na njega i jahao s tom oklopljenom nogom za potjerom našeg majora i za komančerosima koji brzo putuju s lijepom Sandrom. Ona te zaklinjala da je ne napustiš i stoga si, znam te spreman – uz sve neprijatelje koje smo stekli – usputno još goniti i onu svinju Landbauma, a ako zatreba, i samu četvrtu đavolovih pomoćnika u paklu.

– Zašto mi kažeš da sam nespreman?

Čovječe, Landbaum je odveo i drugog konja. Onaj razbojnik zgrabio je gospodu Callahan i vezao je lasom za svoje gadno tijelo. To mu je, ruku na srce, bio mudar potez. Da je nije svezao, ona bi – onako izmoždena – pala s njegova divljeg konja. Slušaj me, ti si se slavno onesvijestio, a na mene je iz grma krenuo posljednji komančeros željan naših jadnih skalpova. Pokazao sam mu tvoj kolt i pljesnuo kobilu po sapima. Crvenokožac je znao za onu trapersku poslovicu: bolje dabar u stupici nego grizli za ledima. Zadovoljio se kobilom.

– Na kraju, to je dobro, Bizonova Kost.

– Dakako da je dobro! Aha! Mozak ti opet radi. Ozdravljuješ, Benjamine. Majorovi izvidnici ubrzo su pročitali otisak gospodine kobile među hrpom tragova nepotkovanih konja. Major sada ne dopušta ko-

mančerosima ni da predahnu. Goni ih kao ljubomorni hrt... A onaj pas, onaj Eddie Landbaum, sramota Juga, on će u miru zamesti svoj trag... Goodnight slegne ramenima – ne može čovjek sve srediti u svom životu.

Na tri raspirene borove žeravice moj drug je napola ispekao velikog guštera. Zderao je s njega pougljenjenu krljuštavu kožu i tjera me da zvačem zalogaje gušterova slatkastog mesa. Jednom sam povratio, ali Goodnight je uporan u tome da guštera moramo smazati do posljednje košćice ako hoćemo da preživimo.

U tom jadnom stanju nisam pomišljao i na mogućnost da će me sudbina ipak sastaviti s Landbaumom.

Polu istine se krije u tvrdnji Bizonove Kosti da je samo malo pripečeno meso prerijskog guštera ukusnije i hranjivije od bizonova odreska.

Goodnight me odvuкао još dublje u našu pukotinu i plegao tako da oštricom svoje nožine može piliti jednu kariku lanca među okovima. Znoj mu s lica kapa na moje, pogotovu dok kamenom lupa po sječivu svog noža. Iskrene frcaju uokolo i samo se možemo nadati da se ta lupa i zveket ne čuje vani, na vrelini sunca. Neki znatiželjnici bi to lupanje i kuckanje mogli shvatiti kao znak da smo mi ovdje otkrili žilu čistog zlata ili srebrnu rudu.

– Gotovo je! Uvijek sam govorio da ti sjevernjački tvorničari liju loše željezo, pf-pf – hripao je Bizonova Kost.

Zaboravio je da je jednu kariku pilio gotovo pola dana. Ali još je snažan i nakon ove njegove majstorije uvjeren sam da bi mi, za slučaj gore upale, zaista uspio odsjeći zatrovanu nogu...

Poslije toliko tjedana mogu se lijevom i desnom počesati po ledima. Stari je s razlogom preuzeo moj revolver. Iako je nevičan kratkocijevnim oružju, očito može preostala dva metka ispaliti bolje i korisnije od mene. Prepasao sam korice revolvera na desnu stranu i zadovoljio se dugom batinom s ojačanim krajem, koja mi zasad služi i kao štaka.

Stari Isaac Goodnight predlaže da s dužim sjenama ispuzimo, polako odšepesamo prema sjeveru i zaobilazeći užasni Llano Estacado potražimo posao i neki dolar na bogatim farmama uokolo Amarilla.

Bio je i za to – da udarimo ravno na jug, pa preko Red Rivera u Abilane. Na tom putu mogli smo odlučiti i da pridemo Teksašanima koji gone svoja dugoroga goveda na prodaju u Tulsu. Lijepo bismo ispomagali u logoru za tanjur graha i lončić kave. Možda bi nam kauboji posudili i konje. Znamo nabacivati laso. Od zarade bismo se opremili za lov i ljepši život lovaca dalekog sjeverozapada.

Ali ja sam opet pokazao svoje osobine mazge. Od svih ponuđenih smjerova izabrao sam svoj – idemo na jugozapad, Novi Meksiko. Ja vam, naime, ne vjerujem u priče Bizonove Kosti da će major Callahan pohvatati komančeroše i osloboditi Sandru. Voda komančerosa a ne major, meni je već pokazao svoju mudrost prilagodavanja i lovu i borbi, mudrost izmicanja i čuvanja života svojih ljudi. Taj se neće osjećati siguran uz bijelu ženu koju nam je oteo i neće zastati nigdje na području Teksasa. U meni se rodio osjećaj da moram putovati do dalekih, opasnih obala Rio Grande. Tamo, na granici, o kojoj sam čuo mnoge priče, ali joj se ni ja ni Bizonova Kost nismo približili ni na ti-

suću milja, tamo će voda komančerosa odlučiti o sudbini Sandre Callahan. Sve uz pretpostavku da je pritiješnjeni ludim majorom, ne ubije mnogo prije.

Pitanje je hoće li supružanska ljubav majora Callahana biti dovoljan poticaj za sve sudionike njegove potjere. A što ako te vojnike opozovu njihovi pretpostavljeni i jednostavno slučaj Casandre udane Callahan proglase izgubljenim a majoru narede povratak? Depeše sad kruže žicom od tvrđave do tvrđave, ako ratoborna indijanska plemena nisu negdje izvadila telegrafске stupove. Major će usputno svraćati u svaku tvrđavicu u ovom kraju, kako bi se opskrbio, a tamo ga može zateći takvo naređenje. Znam da je on najprije vojnik, pa onda sve drugo...

Ja, jedino ja neću odustati. Obećanje da ću spasiti Sandru od nevolje u koju sam je nehotice uvalio – tamo u Fort McCurlyju – želim održati. Sandra me zamolila za pomoć a možda i nešto više. To moram provjeriti kad je dostignem. Ne znam uistinu jesam li joj svoje obećanje izrekao riječima tamo u onoj stupici koju su oko naše iscrpene, ali isto toliko i vjerolomne družbe zatvorili komančerosi. No ona je to po meni mogla jasno naslutiti.

I Bizonova Kost, čini se, shvaća da ću slijediti tragove i znakove koji govore o Sandri i preko Rio Grande ako zatreba, sve dok je ne oslobodim ili ne utvrdim njezin kraj. Ako mi sudbina odvali i taj udarac, tada ću jahati ili puzati sve dok je ne osvetim...

Sutradan smo presjekli jedan ugaženi put i čak u daljini vidjeli trakavicu prašine što je vijorila za nekom poštanskom kočijom. Za nas dvojicu gušteroždera poštan-

ska kočija je bila prava poslastica, ali i kiselo grožđe!

Vozač i pratilac imaju karabin, sačmaricu i streljiva napretek. A putnici, neskloni sve češćim pljačkašima, svrsishodno su naoružani. Mi nemamo konje da tu kočiju stignemo, a kad bi nam ih netko i dao, dvojim da bi ljude koji upravljaju šestoropregom uplašila moja batina i skitnički izgled Bizonove Kosti.

◆ Navečer smo obojica u istom trenutku duboko onjušili zrak. Još veoma topao noćni povjetarac, koji je kovitlao bodljikave kugle suhe trave od grma do grma – zamirisao je na dim.

Sreća nam se osmjehivala. Jer i ovako šepavi i iscrpeni stići ćemo u toku noći do logora onog ili onih koji smionu pale vatru da pripreme svoj večernji obrok poštenog jela. Tko se navečer najede dosita, očito ima i vode da zalije hranu u želucu, a možda i čuturicu rakije. Dakako, takvi ljudi sa svim potrepštinama ne pješače, nego odmaraju svoje konje uz večeru. Opskrbljeni ljudi neće poslije kasne večere jahati dalje. Takvu ludost osudile bi i njihove životinje. Do zore ćemo ih stići ako rastegnemo korake. Možda nam nešto udijele. Ali najprije ćemo izvidati. Procijenim li tu čeljad kao negostoljubivce, praskozorje je najbolji mogući dio dana da napadnete nadmoćnijeg protivnika.

* * *

Osamljenom jahaču nije se mogla spočitnuti neopreznost. Uz malo ognjište, iz kojeg je samo tinjalo, čovjek je ostavio svoje sedlo, a gunj i torbu uobličio u obris spavača uz vatru. Lukav neki zec... Samo konj, koji repom tjera krvožedne noćne mušice, odaje svog

gospodara. Vrte se u krug i obazrivo pase. Nismo se tom svom budućem domaćinu mogli približiti neopaženo. Leži očito umotan u drugi gunj a nečim tamnim – kaubojskom maramom možda – podvezao je glavu da se u mraku ne bijeli lice.

Riječ je o vještom kauboju, samotnom litalici, ako mu se još lukaviji sudrug ne krije negdje pod našim nogama. Čovjek se možda od nečega skriva na zamršenom putu do sreće.

Iako ga ne vidim, svidio mi se momak s krajem uzda u jednoj ruci dok mu druga leži na revolveru ili drži pušku. Konj mu je odlične pasmine, pa su ga mogli istrenirati da štiti svog jahača – upozoravajući ga na svaki sumnjiv šušanj.

Ne, ne. Taj momak nije poduzeo takve mjere osiguranja samo zato da bi jutros podijelio svoju slaninu i brašno, ili grah, s dvojicom pridošlih skitnica poput Bizonove Kosti i mene. Dio njegove municije možemo dobiti, ali kroz cijev njegova oružja. Nisu li nam starješine uvijek govorili da je napad najbolji način za uspješne pregovore? Tog kauboja treba probuditi. Znakovima pričam priču starom Isaacu. Neka stranac pomisli da je uz svoju vatru ulovio protuhu. Tada će mu oprezna čula biti krivo usmjerena. »Protuhu« treba da odglumi Bizonova Kost. A tko bi drugi?

Stari se spretno šulja do ognjišta, tako da ga ni ja ne čujem. Zatim je za vranca i spavača proizveo nekoliko šumova. Klečim i divim se konju i spavaču. Trgli su se istovremeno. Momak je smaknuo maramu s lica i po tihoj škripi kože znam da mu je dugocijevni revolver u ruci, a ne u koricama. Dru-

gom rukom namata uzdu o neki korijen i na koljenima i laktovima kreće prema Bizonovoj Kosti. Ja za njim.

– Ostani nepomičan, prijatelju! – rekao je hladno, a moje uši izmučene od neprestana prisluškivanja kao da slušaju poznat glas...

Kauboju bez dvoumljenja napinje kokot na svojoj pucaljki i to zvuči veoma ozbiljno, pa moj prijatelj s druge strane malog logora po svoj prilici osjeća kako mu prijeti srčana kljenut. Tada sam zamahnuo toljagom... Vranac ljutito frkće a Bizonova Kost brzo raspiruje žeravicu. Vjerolomni suputnik noćnih putnika, mjesec, još nije izašao na svoju kratku putanju posljednje četvrti. Nikad ga nema kod čovjek hoće malo svjetla. Uz ovu vatricu možemo i mi dobiti metak. Odšepesao sam uokolo ne bih li otkrio kakvog prijatelja ovom uspavanom momku. No nitko u mene nije uperio nikakvu pucaljku. Naš jahač je očito nesklon društvu, ali dovoljno lud ili hrabar, a to je slično, da jaše sam.

– Sto mu prodanih bizonovih koža, pa nebesa nam u krilo bacaju pravog prijatelja! Zaista, pravog prijatelja!

– Kako to misliš?

– Dopusti mi, Benjamine – mljackao je Bizonova Kost punih usta sinoć svarena graha iz neznančeva kotlića a ruke su mu dotle pretraživale našeg uspavanog domaćina. – Dopusti mi da ti predstavim gospodina kojeg ti i ja dobro poznajemo!

– Protrljao sam upaljene očne kapke...

– Da, da! To je malo zamaskirani poručnik Brian Longfellow, komandir drugog voda stražarske posade Fort McCurly, na vašem

raspolaganju, naredniče potučene armije Konfederacije. Hi-hi-hi!

Vojsci u posljednje vrijeme ne ide dobro. To je zaista bio on, jedini poručnik koji je preostao majoru Callahanu nakon mog dvoboja s onim buljavkom, ćelavim malim gadom O'Rurkeom. Ali zašto jaše u toj jeftinoj jelenskoj košulji i platnenim hlačama na koje je neki sedlar umješno prišio kožne štitnike protiv drača?

Poručnik Longfellow, dakle, koji nam je na početku bijega iz Fort McCurlyja onako razložno govorio da nećemo uspjeti. Je li i on vojni bjegunac? Nemoguće! Oficir s karijerom, šansama za prekomandu i osnivanje obitelji u nekom – ženama opskrbljenijem – garnizonu. Zašto bi on i kamo bježao?

Bizonova Kost ne đangubi postavlajući sebi pitanja na koja ne može odgovoriti. Punio je usta hranom, pa se sjetih i svog istanjenog želuca. Kad se osvijesti, poručnik će možda i sam htjeti da nam objasni što traži sam u krajini neoprezno se lišavajući pratnje barem jednog pametnog kaplara ili čak dvojice.

Gutamo njegov nesuđeni doručak, ostatak obilne večere i pogledavamo u daljinu koja se rasvjetljava. Već smo odavno uočili veoma ohrabrujući inventar poručnikove opreme.

– Gdje je Sandra? Mislim reći, gospoda Callahan.

Poručnik je naglo sjeo i rukom se uhvatio za bolnu kvrgu post-rance na zatiljku. Gleda me ljutito, možda sam ga prejako mlatnuo, ali nisam želio da se prerano osvijesti i pokuša nam stvarati neprilike.

– Gdje vam je majorova supruga, bijedni lupeži? – ponovio je neugodno pitanje i ustao, iako sam mu naredio da ostane sjediti za njegovo dobro.

Ali ja, bivši narednik, uopće ne očekujem da bi bez ponovne intervencije batinom jedan poručnik poslušao naređenje nižeg po činu, i to još iz protivničke armije. Longfellow se opasno ljulja i povraća, pa je konačno opet sjeo. Bizonova Kost mu prijateljski objašnjava sve što smo znali ili nagađali da se događa oko nas. Brian Longfellow se sve više mršti i pati od glavobolje. Na protupitanje zašto sad uokolo glumi dobro opremljenog lutalicu, umjesto da je u tvrđavi ili da u propisnoj uniformi prati svog majora, poručnik je prezrivo šutio.

Počeli smo prikupljati njegove stvari i on postade uljudan:

– Ljudi, ja sam također u potrazi za gospodom Callahan.

– Po majorovoj naredbi?

– Ne. To jest, da, pa naravno.

– Zašto nisi u uniformi, poručniče?

– Zar bi vas plava uniforma odvratila od proždiranja moje hrane i uzimanja mojih metaka za revolver?

– Pitao je razborito, ali nešto se u njegovu pojavljivanju na ovome mjestu nije slagalo s predodžbom o dužnostima tvrđavskog oficira.

– Ljudi! Naredniče Jacksone! Ne činite mi to. Posebno mi je važno da uhvatim otmičare gospode Callahan. Zbog toga zadatka sam zatražio dopust na neodređeno vrijeme. Mislim da sam tako zapravo sročio svoju ostavku na položaj i čin u armiji. Osim toga sam, dopustite mi da to kažem, u prednosti pred vama i pred ovim starcem.

– Kad propješačiš koliko i moje stare kosti, a naučio si samo na

sedlo kao prije i nas dvojica, malo će ti ostati od te tvoje fizičke prednosti!

— Čekajte, razbojnici! Vi ste, Jacksone, tvrdoglavi i to svi znamo. Ali neporecivo je da ste izubijani i da vam je teško ranjena noga. Kakve su vaše realne šanse protiv bande komančerosa? Sami ste mi rekli da je ona ništarija od vašeg prijatelja prodao majorovu suprugu najgorima i najkrvoločnijima od loših ljudi, koji su se prikrili u krajini, odavde do granice Meksika.

— Tako je, poručniče! Zbog moje želje da pobjegnem iz one mrtvačnice u kojoj ste me i vi čuvali stradala je žena na koju svi mislimo. Dao sam riječ Sandri Callahan da ću je, samo ako poživim, izbaviti. Stoga se nemojte ljutiti što ćemo uzeti vaše kljuse. To se događa na Zapadu. I upamtite: ne krademo konja. Rekvirirat ću vam vranca kao što bih to učinio u ratu. Možete me zbog toga i goniti i prijaviti šerifu, ali riječ zadana jednoj dami — za nas Južnjake je vrednija od ovakvog života kakav je moj.

Bolna grimasa prešarala je lice poručnika Longtellowa od usana do čela.

— Dobro, ali tada jašite sami. Starca ostavite sa mnom. Dajem vam riječ da se prema njemu neću neprijateljski ponašati. Vranac je osedlan uskim sedlom, jedan od vas bi morao jahati na sapima. Dvojica jahača ubrzo će uništiti njegovu snagu...

Bizonova Kost izvadi metke iz poručnikova mornaričkog kolta i zadrži ih u šaci. Pružio mi je uzde i pušku koja je još prije pola sata zajedno s vojničkim čebetom »glumila« »spavača« uz vatru...

— Koji ti je vrag, Goodnighte? Penji se iza mene, stari pokvarenjače! Nije naš poručnik nedorađao i golobrad pa da mu trebaš za pratnju. Puška i revolver upotrijebljeni istovremeno mogu mnogo učiniti.

Stari je kao vjeverica skočio na konja iza mene.

Poručnik izbaci posljednji adut:

— Jacksone! Ranjen čovjek slabo gada. Mogli biste zaraditi i otrovanje krvi. Sto će tada Sandra imati od vašeg džentlmenskog razbacivanja riječima?

— Osim toga, ako naletite na patrolu majora Callahana, nepotrebno ćete se međusobno zakrviti. Ja bih s tim tvrdoglavcem, hoću reći svojim dojučerašnjim zapovjednikom, naprotiv, ujedinio snage. Ne smijem vam sad to objašnjavati, ali morate mi vjerovati na oficirsku riječ da ću ja lakše ući u trag Sandri i otmičarima nego vi!

— Zašto se niste odmah pridružili svom majoru, još dok ste gonili nas četvoro, ha?

— Komandant me nije želio uz sebe! Stari smatra da sve zna bolje. Naredio mi je da ga zastupam u tvrđavi.

— A vi ste kao bizonsko june digli rep i jednostavno otišli?

— Čovječe, dojahao je kurir noseći naredbu o amnestiji. Da, vi Južnjaci ste oslobođeni zatvora. Podoficiri koji su ostali u Fort McCurlyju puštaju svakog dana u zoru po deseticu zarobljenika. Rat je među nama završen zauvijek. Shvatite to! Eto, uz sebe imam još jedan od onih ključeva što otvaraju okove. Skinite bar to željezo s ruku...

Gušio sam se od iznenadna bijesa. Kakav sam glupan bio, brzopleta luda zbog koje sada iskvareni ostaci nekog indijanskog ple-

mena povlače po gudurama Sandru! Lijepo sam mogao dočekati amnestiju da odem iz Fort McCurlyja!

Do vruga! Do vruga taj poručnik i njegove vijesti. Netko mi je također mogao reći da će biti oprošteno vojnim zarobljenicima!

Pokupio sam s trave teksaški šešir širokog oboda. Svoju južnjačku kapicu ostavio sam Longfellowu.

— Vi ste nam naišli kao dobra vila. Ostavljam vam u znak prijateljstva gunj, nešto hrane i vašu pucaljku. Bizonova Kost će metke za vaš top ispustiti čim projašemo pedeset koraka. Imate i svoj nož, nemate nikakvu ranu — izvući ćete se. Mi smo od kuće polazili u rat i slabije opremljeni. Shvatite me: uz vašu pomoć dočepat ću se razbojnika. Neću se uludo sukobljavati sa njezinim mužem. Stvar je jednostavna, amigo. Više vjerujem svom bijesu nego vašoj dobroj volji da spasite ženu svog zapovjednika i tako steknete glas iskusnog Zapadnjaka. — Već mi se jezik osušio... Želio sam da ne načinimo protivnika i od tog čovjeka: — Poručniče! Mene, tvrdoglavog Arkanzašanina izdao je ratni drug po uniformi, nadmudrila me šaka Indijana. Pogazio sam riječ danu jadnoj ženi koju sam nenamjerno morao oteti. To će mi netko platiti!

Potjerali smo dobro dresiranog vojničkog konja...

Brian Longfellow nije za našim ledima čak ni psovao iako bih mu to oprostio. On je lijepo odgojen mladi oficir. Budno motri gdje će Bizonova Kost istresti njegove metke. Stari mu je dao znak šeširrom i on potrča. Krenusmo kasom...

V

Opet svježe jutro s malo hrane u našim želucima. Bizonova Kost

veli da je bolje dobiti metak u prazan želudac nego u crijeva puna hrane. Naš zajednički vranac odmoren je za nastavak vrludanja za starim ili manje starim tragovima, za postajkivanja uz rijetke farme, gdje nerado izmjenjuju vijesti s bradatim neznancima, kojih je sve više po putovima otkako je rat jenjao. Samo nas je jedan farmer iza zabarikadiranog prozora uvjerio da on i žena imaju po sačmaricu uperenu u nas, koji smo — prema opisu lokalnog šerifa — dvojica opasnih odbjeglih zatvorenika. Jedino nikakve žene nema među nama. Za naše živote raspisana je nezamislivo visoka nagrada od dvije stotine dolara. No žena i on su mormoni i neće na svom imanju ni mrtvace ni nagradu...

Bizonova Kost je bez mog izričitog naređenja opalio vranca po sapima... Dobro je učinio.

A jutros ga je na pogodnu spustu niz obronak, također bez moje komande, podbo u rebra petama čizama bez mamuza. Životinja je uvrijeđeno potrčala... Loše je to učinio...

Na kraju blage nizbrdice pripremili su nam doček.

Vojnički konj, ljutit na nejahačke postupke Bizonove Kosti i sretan što u nozdrvama osjeća miris drugih konja iz rodne stare, pojurio je čilo ne mareći za moje uzde.

U polukrugu, na dnu udoline, u koju smo ulazili prašni konjanici čvrsto su se odupirali o stremene. Da i nisu po komandi na jutarnje sunce izvukli konjičke sablje, prepoznao bih pod naslagama prašine majora Brucea Callahana. To vam je tako kad nemate svog izviđača.

Je li on prepoznao vranca posuđenog od poručnika Longfellowa? Dakako, nije. Ali nešto ili netko mu

je kazivao da smo to mi. Zvuk iza leđa starog Goodnighta objasnio mi je u nevjerojatno kratkim djelima trenutka što se događa. Iza nas su majorovi indijanski vođači zatvarali odstupnicu, uzbuđeno mašući svojim šeširima s peruškama. Ti momci su nas kao ovce natjerali na majorove sablje. Vođači očito majora na nešto upozoravaju, ali on se ne da smesti. Konačno nas je uhvatio.

– Juriš! – dreknuo je tu omiljenu komandu zaista strašno osvetoljubivi Sandrin muž.

Jogunasti vranac nikako da posluša uzdu. Sporo ga ipak okrećem.

– Benjamine, oni dječaci su zaista ljutiti – jadicuje Stric Bizonova Kost. – Njima je već navrh nosa dvotjedna potjera i sad će je završiti sabljama u svoju korist.

Bizonova Kost je mirne savjesti opalio u njihova lijevokrilnog jahača, jer onuda skrećem prokletog konja.

Odjeknulo je barem desetak pucnjeva!

Zrna fijuču i tri Callahanova vojnika kratko lete zrakom i padaju na kamenito tlo padine. Netko im puca u leđa!

Uvjeravam oduševljenog Goodnighta da ti strijelci iz zasjede nisu tamo da bi pomogli nama. Kao dokaz, i naš je vranac dobio zrno u rebra, odmah iza naše dvije noge.

– Skači, stari!

Prvi konjanici prošli su nam nadohvat ruke, ali više ne vitlaju svojim sabljetinama. Svaki je plegao konju uz vrat. Major Callahan okrenuo je svog konja i spretno skočio iza ovećeg kamena. Taj zaista ima tri života – kao mačka. Ali ne marim za njega: dva vojnička konja bez jahača vuku uzde preko mrtvih i ranjenih. I u toj situaciji

Bizonova Kost se ipak pokazao brži od mene i moje u pruću uvezane noge.

– Sad ti se mogu odužiti! Uskači u sedlo, sinko!

– Stari Striče, što njuši tvoj nos, tko tu koga napada?

– Benjamine, zar ne gledaš dalje od svog nosa? Komančerosi, čovječe! Ušuljali su se u ovaj obračun tako reći dviju vojski i žele svoj dio. Eno im ratna pera izviruju kod onih oblačića dima. Pucaju iz starih »henrijevki«, ali isuviše dobro za moj ukus.

Ostatak dana nije me napuštala vrtoglavica zbog luđačke jurnjave. Zaboravio sam na glad, na ranjenu nogu, na sve što se tiče mog tijela. Bizonova Kost nije imao kud, nego jurišati za svojim poludjelim prijateljem, to jest za mnom...

Sad smo nas dvojica upali među Indijance, koji već drugi put hoće da profitiraju na račun sukoba bijelih i njima prilično nerazumljive bitke za jednu bijelu ženu.

Tome se nisu mogli nadati ni najokorjeliji među njima. Tome da sam u trku na njih uspio sa zemlje pokupiti sablju jednog vojnika, iako zbog noge koju je probušio Landbaum jašem nakrivo. Nije mu sablja više trebala. Meni treba. Moj novi konj sluša samo naredjenja mojih listova. Ispalio sam dva hica u ratnika koji je noge mog konja pokušao dohvatiti velikom mačetom. Drugom sam sabljom razvalio puščinu kojom je, jer je nije dospio napuniti, vitlao kao toljagom. Sad više ni ja nisam imao sablju, ali mi je ostao kolt, a ovo je borba u kojoj protivnici niču upravo pred prednjim nogama konja. Stric Bizonova Kost uglavnom demoralizira komančerosu neljudskim urlikanjem i prazni svoju pušku nasumce, a ja nigdje ne vidim lik

Sandre. Možda su je... Ne smijem dovršiti strašnu misao.

Bizonova Kost gađa mladog ratnika koji nije izdržao u zasjedi. Povlači se, ali kao stari zec. Komančero ne bi bio komančero kad ne bi znao vrludati od zaklona do zaklona...

– Hej, Isaače Godnighte! Nemoj ga pogoditi, naređujem ti!

– Zašto, do vraga?

– Čekaj! Momak juri po njihove konje! Njegovima sad postaje gusto. Dvojicu smo mi sredili, a major je već prestrojio svoj borbeni red...

– A, tako. Misliš li da ženu čuvaju u zaklonu, uz konje? A baš sam ga imao na nišanu...

Konačno je jednom i moj proračun točan. Onaj Indijanac pred našim konjima ipak je suviše mlad ratnik. Uzvikuje ratne poklike i trči poput mršava jelena uz slijedeći brežuljak. Iza glavice pojavljuju se konji i njihovi čuvari. Komančerosi su se ovih dana namnožili. Tko zna kakvim se sistemom signala te četice međusobno dozivaju i udružuju čim je plijen u pitanju.

Eno male prilike u kožnatoj odjeći. Po visini bi to mogla biti žena. Nogama i rukama brani se od nekog meksičkog debeljka. Dohvatila se jednog konja i životinja je sluša. Očito ga je neko vrijeme sama popijala i napasala, pa se konj na nju naučio...

– Sandra! – urlam nimalo milozvučno, gotovo ne prepoznajem vlastiti glas, glasam se kao promukli vuk.

Njezin čuvar dvoumi u koga bi od nas dvoje najprije opalio. Smirujem ruku i odapinjem, ali taj melez je predaleko za moj kolt.

Uz uho mi je nešto tako prasnulo da sam oglušio. Bizonova Kost je ipak dobar lovac na bizone. On gađa bez hvalisavog riskiranja

– u najosjetljivije i najmekše mjesto životinje ili čovjeka.

Jašemo uz njegovu žrtvu. Gleda nas pomrčenim očima, neprirodno zgrčen u sjedeći stav, objema praskim rukama pritišće probušeni trbuh. Stigli smo je.

Nas dvojica sad jašemo s jedne i druge strane Sandrina konja, iako je ona odlična u sedlu. No konj na sebi nema ni gunj, pa kad bi se u trku ritnuo, mogla bi pasti. U ovoj brzini, kad padate s konja, samo bi vas bizonovi kralješci spasili od loma vrata.

Sretan sam kao da smo na izletu i toliko oglušen da ne čujem govori li nam nešto Casandra udana Callahan ili samo ustima hvata zrak. Čim smo iza repova ostavili pucnjavu koja ne jenja i ona okrvavljena tjelesa, oči su joj se obojile radošću koja je malo prije obuzela mene. Opet mi se osmjehuje.

* * *

Ne dopuštamo konjima da iz oštrog galopa pridu u kaskanje. Neprestano očekujem kada će se gđa Callahan pobuniti. Jer kad smo se probili kroz komančeroze i oslobodili je, bilo bi normalno da se, uz sve mjere opreza, vratimo u velikom luku i lijepo je predamo njezinu mužu. Možda čak ne bismo zaradili ni metak u glavu. U Callahanu, kao i u svakom stvorenju, ima trunak razuma. Pitanje koje me muči očito se oslikava i na mom licu. No Bizonova Kost navikao je na moje natmurene trenutke i samo se namješta u sedlu, a Sandra mi dovikuje:

– Naredničke Bene Jacksone, ja ne mogu natrag majoru Callahanu! Shvaćate li?

Ponekad sam malo priglup pa nešto ne shvatim otprve.

– Poslije svega... ne mogu se vratiti mužu... Posebno ne onom cjepidlaki Bruceu Callahanu...

Ipak smo usporili, da konji otresu pjenu, a odjednom je pristojni Goodnight čak zaostao. U zaštitnici je s onom svojom puščetinom.

Još slabo vjerujem svojim ušima i očima da smo zaista oteli Sandru iz ruku komančerosa. Sve se to dogodilo kao u bljesku munje. A sada me Sandra svojim riječima spustila na tvrdnu teksašku zemlju, kako se to obično kaže. U svakom slučaju opet sam svom težinom u sedlu i ne lebdim više u stremenima.

– Mislite li da vas major, pošto ste nesretnim, hm, slučajem dopali Indijancima u ruke...

– Da. To mislim, moj naredniče. I vi znate da me ne bi primio raširenih ruku zbog ljudi oko sebe. Zatražio bi od mene dokaze da moja i njegova čast nisu uprljane...

U svojoj glavi već drugi put, i bez grižnje savjesti, ubijam Eddieja Landbauma zbog one njegove »trgovine« ovom jadnom ženom.

– Vi, naredniče, znate kako se živi u tvrđavskim naseljima... Kakve javne dokaze da mu pružim? Ni vlastitih haljina više nemam na sebi. Natjerali su me da se presvučem u te kožnate prnje, da me svi vi, kojih su se bojali, ne biste prepoznali iz daljine. Bila sam noćima i danima sama, najprije uz četvoricu, pa sedmoricu, a zatim desetoricu. Objasnili su mi pokretima da su se toliko družili s meksičkim djevojkama da su od njih naučili kako ženama, bijelim ženama, treba opraštati što ih ne znaju dvoriti i kako ih ne treba kažnjavati za njihovu fizičku nemoć, uz jedan uvjet: da su zgodne i da nisu siromašne dražima...

Odmjerio sam je krajičkom oka u tijesnoj kožnatoj haljini, čije izrađene rese uz mnogo muke nateže preko koljena dok jaše.

– Među ženama drugih oficira ne smijem se pojaviti. Moj muž nije muškarac koji bi mogao povjerovati da sam uspjela da me nijedan od onih životinjskim mastima namazanih muškaraca nije... dotakao. Mislim, onako... Vi znate kako, oboje smo punoljetni...

Gledam ravno konju preko oba uha.

– Biste li vi u to što vam govorim povjerovali, Bene? Ne, za mene je u vojsci sudbina odredila mjesto pralje rublja. Radije ću zatražiti »otпуст« iz plave armije. Tako ste nas zvali, je li? Znao sam da će i mene pitanjima staviti na kušnju. Samo što nisam znao da momak mojih godina i iskustva još može pocrvenjeti u licu.

– Odgovorite mi, Bene, kako vama zvuči moja priča!

– Meni? Zašto meni, gospodo? Ja sam samo obični...

– Zato što mi je posebno stalo da budem načistu s vama. Smatrate li da sam, poslije svega u što ste me gurnuli u svojoj djetinjastoj želji da budete heroj zatvorenika i pobjegnute uz nos cijeloj unionističkoj vojsci, ja, plavokosa Casandra u koju su u tvrđavi buljili svi, i čuvari i zarobljenici, da sam ja poslije izbavljenja od komančerosa ostala samo zakonita bračna partnerica svome častohlepnom mužu? Hoću vaš odgovor...

– Vjerujem vam, Sandra.

– Vjeruje mi... – ponavljaju njezine usne a njezine oči istražuju moje lice.

Šutimo i konji zburjeno frkću.

– Tako kažete, Bene? Ah, kako bih vam rado vjerovala! Bijelac ste i džentlmen. Ali i zaljubljeni u

mene. Mislim da ste zbog toga neobjektivni. Dragi moj mali naredniče! Vidite kao žena trupnog oficira naučila sam bolje proučavati sve tipove muškaraca oko sebe nego vesti, šiti ili čitati...

— Sandra, smijem li vas tako, hm... Hoću da znate kako ste se prevarili sudeći o mojoj arkanzaškoj tvrdoj glavi... uzimam dah: — Zaljubljen sam u vas. Ali — vjerujem vam kao čovjeku. Vi ste žena koja ne mora nikome, barem ne mora, hm, meni reći, bilo što objašnjavati, ako ste, hm, morali... imati, kako da kažem, odnos s nekim od onih ratnika, i tako to. Da se i to dogodilo, je, Benjamin Jackson, kunem vam se uspomenom na roditelje, posljednji sam muškarac koji bi vam to zamjerio. Život vam je ovisio o nožu i hiru onih ljudi koji su vas »kupili« za dva konja. Toliko ste im i vrijedili, pa ne bi bilo nikakvo čudo... A meni, meni je vaš život najvredniji...

Njezine plave oči tako su mi tople zahvaljivale da sam gotovo pao s konja. To bi mi bilo prvi put, doduše... Ali nedvojbeno sam prvi put održao tako dug govor. Pri tome nisam bio u situaciji, na primjer, optuženog u sudnici koji se bori za svoju kožu. Govorio sam tudoj ženi koja sad ne smije k mužu i koja očito njeguje prema meni, no, već znate...

* * *

Kako i bjegunci od svih mogućih progonitelja moraju udovoljavati nekim ljudskim potrebama, zastali smo u skrovitoj jarugi. Sandra se, kako se to veli, povukla, a Bizonova Kost i ja smo gužvom suhe trave trljali dva vojna konja. Kulaš i ridan ne pripadaju staji Fort McCurlyja, očito se major Callahan opskrbljivao u usputnim voj-

nim postajama. Sandrin indijanski konj treba temeljito timarenje, za koje sad nemamo vremena. Naši novostečeni konji imaju, međutim, trljave potkove. Klinci u njima samo što se nisu izglodali i da su dva jahača tih konja pod mojom komandom, za tu nemarnost bih im lijepo prišio dva prekoredna trodnevna patroliranja indijanskim područjem.

U nastavku puta Sandri smo ispričali novost o našoj amnestiji. Bizonova kost i ja opet smo građani ove novoosvojene zemlje i teksaška vojska nema više pravo da nas goni. Isključivo je, međutim, pravo Casandre Callahan da odluči hoće li se vratiti svome mužu ili neće. Bilo bi dobro da stignemo do neke farme ili, još bolje, poštanske postaje. Dva vojna konja ostavit ćemo na čuvanje a novcem što ga mislimo dobiti od prodaje trećeg konja Sandra će produžiti do prvog naseljenog mjesta. Tu će se srediti i na miru odlučiti znače li joj nešto moji osjećaji prema njoj.

Znam je što muči njezinu lijepu glavicu. Malo je starija od mene, ali meni to ne smeta. Samo u skrivenom kutku glave dopuštam sebi sanjariju o našoj budućoj plavokosoj dječici. Obavezno jednom dječaku i jednoj ili dvije djevojčice.

— Kako ste u ovoj pustari doznavali tu divnu vijest o oslobađanju svih neprijateljskih vojnika... želim reći vojnika Konfederacije? — to želi znati Sandra, a starog Goodnighta svrbi jezik...

— Hi-hi-hi, pričicu nam je otpjevao još jedan od vaših osloboditelja, gospodo — cerekao se Bizonova Kost.

Namrštila se na spominjanje imena poručnika Brian Longfellowa. Ipak smo joj ispričali kako smo se opskrbili njegovim vran-

cem, hrabrom i dobrom puškom, koju Bizonova Kost nije ispustio ni prilikom općeg meteža s majorovim vojnicima i komančerosima.

— Ne shvaćam to, momci. Zašto bi taj poručnik prekidao vojnu službu zbog mene?

Bizonova Kost značajno kašljucne, ali ga je na vrijeme sustigao moj gnjevni pogled. Nije ništa neprilično izvalio.

— Bit će da je vaš... mislim, major Callahan raspisao veliku nagradu za vaše oslobođenje, draga...

— Prije bih rekla visoku ucjenu za vas — nasmijala se blijedo.

Prisjetih se lica Briana Longfellowa. Nije se doimao kao momak koji će se polakomiti za vojnom nagradom zbog privođenja ili ubojstva dvojice bjegunaca. Čovjek je doduše svoje oficirske dužnosti obavljao strogo, ali nije bio rođeni mučitelj kao njegov kolega po činu O'Rurke, čija će me grešna sjena, uz još neke, uvijek posjećivati kad na mene navale teški snovi.

Ubrzo sam problem Briana Longfellowa prepustio njemu samom. U daljini smo ugledali stup dima a malo kasnije ugaženi put pod zrakama sunca na zalazu, zatim ogradu korala i malu kamenu zgradu-utvrdu. Na postrani kamenu zid naslonili su prostrani štafali sklepan od trupaca. Uskoro ćemo doznati o kakvoj je postaji riječ: trguje li netko u onoj kamenoj kući ili se tu mijenjaju zaprege putničkih kočija. Potjerao sam Bizonovu Kost i Sandru da jašu ugaženim putem najprije pola milje u suprotnom smjeru, a tek onda smo mrseći vlastite tragove okrenuli na jug, do postaje...

Kao od širokog balvana istesan četrdesetogodišnjak dočekao nas

je, kako to ovdašnji običaji i nalažu — ... s uperenom sačmaricom. — Ostanite podalje, gospodo! Odmah da vam kažem: pročitao sam vaše namjere s onim šetkanjem po putu. Malo prema Two River Bridgeu, pa natrag k nama. Zar ste se izgubili, ha?

— Pitanje vam je ispravno, gospodine. Ništa ne skrivamo. Vani u preriji, u dva navrata, nabasali smo na zloćudne komančeroše s ružnim namjerama, pa pušemo i na hladno...

— Da? Recimo da govorite istinu. Ovo je postaja Wells Fargo na putu prema Forth Worthu ili prema Pecosu na jugu. Nadam se da ružne namjere o kojima govorite, unatoč blagolagoljivosti ovog starog rakuna, nisu s komančerosa prošle na vas troje. Jer... No, Kathy! Pokaži se, ženo, gostima!

Već nekoliko trenutaka znam za još jednu sačmaricu koja bi nas, ako se pogrešno pomaknemo zajedno s oružjem čuvara ove postaje odvela u unakrsnu vatru. Sad znam da ta druga puška miruje u čvrstim rukam ovog ormara od čovjeka. Zovu je Kathy. To dvoje hrabrih ljudi — dječica su im sigurno skrivena u neveliko kamenoj utvrdi — vode još jedan u nizu inače uspješnih poslova Wells Farga. Kompanija im pruža stano vitu nadu, nešto sigurnosti i osnovna sredstva za život. Ostalo dvoje bračnih drugova postiže hrabrošću da se susretnu sa svakom opasnošću i upornošću da spriječe.

Nas su dočekali zaista uz sve mjere opreza. Očito ovo nije vrijeme prolaska karavane teretnih kola ili poštanske kočije, a možda Wells Fargo ovuda i ne održava brzu prugu. Troje neznanaca na konjima, koji ne stižu putem, izazivao je strah ovih ljudi.

Čvrsti Jack Blackstone, tako se zove čuvar postaje Dry Creek, po žigovima i na moje upozorenje odmah prepoznaje vojničke konje. Iako mu Bizonova Kost baš ne ulijeva povjerenja, na moju sreću, čovjek je rođeni Teksašanin i unatoč šeširu koji sam uzeo poručniku Lonfellowu prepoznaje u meni bivšeg vojnika armije Juga. To ga je udobrovoljilo...

Kršna Kathy i naša Sandra brzo su se sprijateljile. Farmersku ženu, naučenu na teški život i posao uzbudile su masnice po Sandrinim nogama, rukama i po cijelom tijelu. Sada su joj, kako čujemo iz susjedne prostorije, grunule suze i provalio plač iz puna grla...

Živci su joj popustili, jadnici. Pokazala nam se nakon debelog sata, koji je provela s Kathy. Obukla je jednu od skromnih haljina gospođe Blackstone. Ali dok bi na Kathy ta bila ono što jest – haljina za svakodnevni rad – Sandra je nosi tako da mi je zastao dah. Više joj ne možemo zagledati u obla, iako izgrabljena kolijana, ali i haljina koja mnoge stvari samo naoko skriva čini Sandru privlačnom.

Dvije žene su od indijanske kožnate haljinice s nekoliko rezova, uzlova i drvenih kopči načinile pristali jahaći kaputić niz koji slobodno pada Sandrina oprana kosa.

– Imam poklon za vas, gospodo – Bizonova Kost značajno počese bradu iz kožnate kese što mu visi na vratu izvadi mrežu za kosu od pletenih vrpca načinjenih od plave svile.

– Zaboravili ste to na grmu, kad smo, hm, posljednji put zastali. Plava boja se lako uoči i s velike udaljenosti. Posebno u ovoj sprženoj sivoj i crvenoj zemlji, gospodo...

Sandra je načas raširila lijepe plave oči, a onda u njima prevlada smijeh.

– Hvala vam striče Goodnighte! Očito mi je pala s kose.

Ne vjerujem da sam je za vrijeme jahanja vidio na vašoj divnoj plavoj kosi, hi-hi-hi!

– Tako? Možda, možda sam je spremila u pretinac pojasa. U svakom slučaju mi je ispala... Ali da vam kažem ovo: dobit ćemo obilan obrok, a naši konji malo zobi, vodu i sijeno. Smijemo i prenočiti. Vamo dvojici neće biti teško i neudobno u njihovu štaglju, a za mene će Kathy urediti sobicu za putnike. To sve vrijedi jedan mali prsten, koji sam skrila od onih vragova... Oduzeli su mi odmah majorov prsten i lančić svrata – gotovo je ravno dušno svodila račun od onog prisilnog napuštanja Fort McCurlyja do danas. – Uz ovaj prsten i nešto što ćete im vi dati moći ćemo se nagoditi s Blackstoneom o nabavci konja.

– Da, to je zaista prijesto potrebno ako Bizonova Kost i ja ne želimo da nas proglašaju kradljivcima dvaju uvijekzanih državnih konja. Hvala Sandra – nasmijeh joj se.

Zaista se ponosim njome. Ja se uglavnom dobro snalazim u prilikama kad mi život visi o koncu, ali ta – u usporedbi s mojom naobrazbom – školovana žena zaista ne umije vladati u društvu.

Naši domaćini očekuju karavanu teretnih vozila tek sutradan a kočiju iz smjera Forih Wortha u nedjelju. Izgubili smo malo – pomalo pojam o slijedu dana, ali Blackstoneovi nam rekoše da je ovo večer odmora, za mene kraj jednog od rijetko ugodnih dana, srijede, 19. rujna 1865. godine...

Bizonova Kost je dopola ostrigao svoju bradurinu škarama za stizanje ovaca. Na moje upozorenje da bi se mogao i okupati, zgrabio je odlučno pušku i zaprijetio mi da će je upotrijebiti. Njegovo odbijanje nije mi bilo mrsko. Korito za napajanje konja i mazgi i vodu u njemu mogao sam uživati sâm. Nepokolebivi Jack Blackstone žrtvovao je samo tu količinu vode za našu higijenu.

— Obližnji potok samo što nije presušio — reče tmurno i potjera obje žene u kuću.

Mogao sam se sada nesmetano okupati. Stric Bizonova Kost stražario je i nervozno češkao kratku bradu. Povremeno se zagledavao u moju golotinju i dajem dolar za okladu da i na udaljenosti od sto koraka od postaje vidim kako kroz ispucane usne ispušta onaj svoj prigušeni i bezobrazni hi-hi-hi.

Već se osjećam prekrasno a večer tek počinje. U vodi sam s noge skinuo one grane što su mi stezale ranjene mišice i tetive. Noga je upotrebljiva ako narednih tjedana ne budem morao pješčiti.

Dva derana Blackstoneovih i žene viču da će bez obzira na mene izići na zrak. Ni brige ih što stanoviti gospodin Benjamin Jackson čini u pojilištu. Brzo sam, napola obučen, strugnuo u štagalj. Sandra traži i da se pristojno, vojnički obrijem pa mi Jack Blackstone veoma nerado daje svoju oštru britvu i ogledalo.

— Brus za britvu pričvršćen je iza kuće — promrmljao je.

Očito još nije uznapredovao do ideje da bi mogao biti i hotelijer. Možda mu se čini da mu današnji gosti baš ne plaćaju toliko da bi morao biti i ljubazan.

VI

Neupadljivo sam išetao iz štaglja u noć. Bizonova Kost trebalo je da me smijeni na polovici noći ili već kako to odredi hiroviti sat što ga ima u glavi.

Blackstoneovi su reda radi zakračunali vrata svoje kamene kuće a u njoj i Casandru Callahan. Bizonova Kost, blaženo sit, tako hrče da se to čuje i izvan štaglja, ali ne bi me čudilo i da glumi svu tu buku. Bitno je da naše naizmjenično stražarenje neće uznemiriti Jacka Blackstonea. Bile bi mu sumnjive te neše mjere opreza da ih je prozreo. Dakako da mu nisam rekao iz mraka da očekujemo svakojake napasti, od vojne potjere do kakvog komančerosa. Na um mi dolazi i tajnastveni nestanak Eddieja Landbauma. Taj tip je očito odjurio prema nekom meni nepoznatom cilju. Možda je još u tvrdavi saznao gdje se okupljaju ostaci razbijenog odreda južnjačkog gerilaca Quantrilla.

Zaobilazin u luku koral u kojem se konji odmaraju do potrebe popune nekog šestoroprega. Na toj strani kuće spava uz otvoren prozor čuvar ove postaje, čvrsti i ratoborni Blackstone. Ja nikako ne bih volio, imajući snagu i narav tog Blackstonea na umu, biti konjokradica iz njegova koral.

Na prvi škripavi zvuk iz sjene kuće izvlačim revolver ljevicom i bacam se na tlo.

— Baš krasna poza ležati u prašini i nosom rovati po njoj u trenutku kad dama od vas očekuje pomoć!

Sandra sjedi na prozorskoj dasci iznad mene i nestrpljivo maše čizmama. Šapće i tiho se smijulji. Nije uopće lijegala u krevet — pada mi glupa misao na pamet.

– No, hoćete li se udostojati i pomoći mi?

Kratko je poletjela do mojih ruku. Čvrsto sam raskoračen, ali posrnuh od njezine težine. Zaliječena noga još mi nije ona prava. A dok sam bio mladi, trčao sam rame uz rame s osrednjim indijanskim ratnikom. To je za bijelca velika stvar.

– Znala sam, Bene, da ćete na stražu. A poslije svih ovih neugodnosti što smo ih proživjeli kao da sam postala Indijanaka. Čini mi se da više ne mogu zaspati u zatvorenoj prostoriji sa stropom umjesto neba nad glavom.

– Bit će ti hladno...

Smije mi se bezglasno u lice i pokazuje gunj.

– Nisam li ja dovoljno pametna da se znam sama o sebi brinuti, ha! Moram ti reći, Bene Jacksone, da mi tvoja neprestana pažnja laska. Kao da si vješt u udovoljavanju ženinoj taštini? Jesi li tako brižan vođa bio i svojim vojnicima, ha, naredniče?

Iskradamo se uz obronak iznad puta držeći se za ruke. Vodim je u smjeru iz kojeg bismo nas dvoje i naši domaćini mogli očekivati nezvane goste.

Opet se moram diviti hrabrosti i odlučnosti te žene. Ona je dorasla partnerica i najgrubljem osvajaču Zapada. Boravak u postaji kao da ju je preporodio. Opet je ona nekadašnja, samosvjesna, lijepa i ponosita Sandra Callahan. Gotovo nedodirljiva žena, kakvu sam je upoznao – izdaleka – u Fort McCurlyju.

Večeras je upoznajem drugačiju. Dopušta mi da je držim u naručaju u kojem su naša tijela ipak malo razmaknuta. Znam da joj se sviđam i osjećam da mi ona to doista želi i pokazati na kraju dva pri-

lično nesretna tjedna, u kojima je naša dva života ispreplela smrtna opasnost.

Krvotokom mi odzvanjaju indijanski bubnjevi, bučno udišem miris njezine puti, koji već tako dobro poznajem. Da je Sandra djevojka, već bih odavno. Ali ona je još tuda žena, udana za ... i stoga se suzdržavam, a njezine oči su prikovane na mom licu pa osjećam da je dobro što je pomrčina, inače bi ona vidjela da sam porumenio kao dječarac.

Sandra zaista više nije neiskusna djevojka. Točno zna kakve sve osjećaje mora izazvati držeći za ruke zdrava, zaljubljena momka kojemu je rat oduzeo mladost, skratio vrijeme potrebno da mladić navikne na djevojke, na naivna, pa bogme i manje naivna udvaranja.

– Poljubi me već jednom, nespretnjakoviću! – promuklo šapće a njezin šapat odjekuje u mojim ušima kao prasak revolvera u znak starta za utrku vrijednu tisuću dolara.

Maglovito osjećam da prolaze sati, a čine mi se kao divni trenuci...

– Sad ti je bolje, Bene? Sad si sigurniji, jer znaš da te i ja želim. Jesi li barem sretan, dragi? – učinilo mi se kao da mogu razlikovati i tužan ton u njezinu šaptu, ali vjerujte mi nisam se više mogao u onom stanju osvrutati i na takve sitnice.

Sandra mi ne samo dopušta nego i želi da je milujem onako kao što nikad nisam milovao ženu. Već rekoh da ja mnogo bolje znam za navike i čud konja i mazgi. Stoga se u sebi čudim u isti čas ponosim onim što, kao bez moje volje, rade i znaju moje usne i moji grubi prsti. Čujem sebe kako joj u plave pramenove kod uha šapćem

nježne riječi, koje kao da su oduvijek spavale u mojoj tvrdoj glavi i čekale da ih lijepa Sandra potakne da izađu kroz moje usne.

— Dodji sad, momče moj lijepi! — mrmlija žena u mom zagrljaju i pokazuje mi čemu je namijenjen gunj.

Pri tome se lukavo smiješi ne dižući kapke govori da će skinuti haljinu Kathy Blackstone, jer žene jedna na drugoj odmah opaze takve male neurednosti kao što je zgužvana haljina...

Posljednje čega se sjećam, prije ritmičkog padanja u sve dublji slatki ponor, jest ljutnja na mjesecinu. Da prospe barem malo svjetla u posljednjoj četvrti! Tada bi mi oči, a ne samo dlanovi, uživale u jedrom i savitljivom tijelu moje plavokose ljepotice.

* * *

Kad sam krajnjim naprezanjem volje poslije nekog vremena uspio odoljeti Sandrinim milovanjima i poljupcima, zagledao sam su u noć. Šumovi koje divljina šalje u moje uši sasvim su ohrabrujući. Prerijski pas grebe negdje rupu u nadi da će u zasutom podzemnom rovu dohvatiti divljeg zeca. Čujem i cijuk poljskih štakora, koji sasvim sigurno ne žive u dobrosusjedskim odnosima s Blackstoneom. Još dalje, mnogo milja odavde, šakal je ispustio svoj smijh u noć. Sve je u redu i kao podređeno Sandri i meni.

Ona sneno šapće da sam ja po prirodi nesebičan i da će me sve prave žene voljeti. Primam to više kao žensko udvaranje, a manje kao laskavo priznanje i obećavam joj da drugih osim nje nema — niti će biti.

Tiho sam nastavio kovati plan, od sutra za nas dvoje Sandra se

igra mojom kovrčavom kosom i nekako odsutno kima glavom, kao da je ono što pričam o svom odlasku u lov, da brzo zaradim i dovoljno novaca za malu ali dobro opremljenu farmu u dalekom Arkanzasu, ne zanima previše. Govorim joj kako žene u mom kraju ne moraju tegobno kulučiti uz svoje muževe, kao u ovoj divljini.

U tim trenucima sam Sandrinu nezainteresiranost pripisao jednostavno njezinoj pospanosti. Naša ljubavna igra, ma koliko bila olakšavajuća za oboje, u isto vrijeme nas je pošteno iscrpla.

Vratili smo se do postaje. Popeh je uz poljubac na prozor sobice Blackstoneovih. Kao da nisam posebno registrirao da je moja draga za prvi rastanak sa mnom do jutra izabrala pomalo čudne riječi:

— Zbogom, dragi Bene Jacksone. Bizonova Kost mrzovoljno zgrabi pušku i odgega se na izvanredno pogodan položaj za izvidanje, koji je Sandri i meni do maloprije bilo divno ljubavno gnijezdo. Rekao sam mu da ne silazi do kuće sve dok Kathy ne zaurla poziv na zajutrak.

VII

Nikad, sve četiri protekle ratne godine, nisam podnosio organizaciju poput vojske. Najviše zbog uvriježenog običaja da vas iz sna bude što je moguće grublje. Čak i svoju bivšu južnjačku armiju mrzim zbog tog običaja. Ali bude-nje koje mi je poslije protekle ljubavne noći priredio onaj sumanuti službenik Wells Farga, to nadilazi sve kaplarske navike Južnjaka i Sjevernjaka!

Nešto neugodno tvrdo uprlo mi se u prsa, davi me i pritišće samo palac iznad savitljivog kraja prsne

kosti. To tvrdo što tišti prepoznah poluotvorenih očiju kao krajeve dvostruke cijevi sačmarice.

– Hoću da pomaknete samo jednu ruku, gospodine! – govori mi čuvar postaje glasom prepunim mračnog zadovoljstva. – I ta vaša ruka neka samo izvuče držak revolvera iz korica!

Blackstone je konačno iščepkao nešto što je potvrdilo njegovu jučerašnju sumnjičavost, pa mi opet prijeti puškom. Možda je posumnjao u našu priču o ratobornim komačerosima. Iz te priče izostavili smo neke pojedinosti i možda tom glavonji tu nešto smrdi. Ono što je procijedio u nastavku mog budenja pogodilo me kao da je zaista ispalio u mene oba naboja.

– Vaša plava ptičica je odlepršala, gospodine Jackson! A možda ste samo sebi umislili da je vaša, žutokljunče. Što bi onakva ženska počela s vama? E, sad tom rukom, koristeći samo palac i kažiprst, izvucite svoju pucaljku sasvim iz sijena! Pazite kako to činite, jer ujutro sam uvijek nervozan, pa... Tako!

Kad me lijepo razoružao, smio sam ustati.

– Sve mi se manje svidate, prijatelju. Vašeg tamanitelja bizona također nema ni u štaglju ni oko postaje. Samo vi spavate kao mlađoženja, eh!

– Bizonove Kosti – ispravih ga uljudno.

– Svejedno. Ili je odmaglio sa ženom koju nazivate Sandra, ili skriven mudrijaši s onom svojom puščetinom. To bi vama ovdje veoma otežalo položaj! Zapamtite to, mladiću, dok budemo izlazili pred kuću! Dok ne utvrdimo što je starac učinio, vi ostajete nenaoružani. Ovo činim radi dobrobiti kom-

panije čije ste vi gostoprимstvo poprilično iskoristili u ovoj postaji.

– Iskoristili? Kako na primjer?

– Hoćete primjer, ha? Mladi čovječe, ne budite drski! Nisam ja vas napustio, ha-ha! Ja vas čvrsto držim na oku. Razmislite malo o postupku svojih prijatelja, ali s mog stanovišta! Žena pred zoru bježi s vrećom hrane koju je Kathy tako štedljivo raspoređivala iz dana u dan. Ta žena je iz koralu uzela dva svježja konja, samo ne znam odakle joj sedla. Da, zaista... ne znam kako joj je to uspjelo bez pomagača...

– Barem vi cijelu noć spavate s jednim okom otvorenim da motri na koral i na vaše konje – narugah mu se tek toliko da sperem gorak okus u grlu.

– Idite do đavola! Bio bih oprezniji da vas nismo pustili u postaju. Kathy i ja smilovali smo se zbog gospode. Priznajem, platila je za usluge pošteno, ali to su bile male usluge. A konji su druga priča. Ustrajete li u izjavu da su ona dva konja na kojima ste dojahali vojno vlasništvo – a budući da sam im razgledao žigove, to više i ne možete poreći – ja ću vam priznati indijanskog konja kao dobru zamjenu za jednog našeg konja. Tako ste mi dužni četrdeset dolara za drugog, moj mladiću.

– Čekajte! Nisam ja...

– Dakako da niste vi – prekinuo me. – Kada to zaljubljeni mačak napušta slaninu? Moja Kathy odmah mi je rekla da želite pratiti onu ženu i do pakla ako zatreba. No ta je žena utekla – možda vama, a možda i nekome drugom. Stoga vam moram sačuvati ako hoću da dobijem svojih, zapamtite, svojih četrdeset dolara! To je razumna cijena za jednog konja u koralu Wells Farga, a vi ste do ju-

tros bili prijatelj. Nemojte to smetnuti s uma, momče! Prijateljevali ste i s plavokosom gospodom i sad je vrijeme da se pokažete kao pravi džentlmen. Ako ste porijeklom iz starog Arkanzasa, to ćete i dokazati vrativši mi dug.

Stari me uzalud hvata na osjećaje. Ni ja ni Bizonova Kost nemamo ni dolara, a on to zna. Stoga bih ga, unatoč njegovoj sačmarici, rado odalamio po njušci. Umjesto toga tumačim mu svoju besparicu.

Blackstone mi čita gnjev na licu i odmiče se.

— Krenite sad naprijed, moramo naći onog bradatog lovca ili njegov trag.

Umjesto na lukavog Strica Bizonovu kost nabasali smo na dobro uvezan paket od njegova tijela.

Paket se bjesomučno trzao i tresao, ali jednim krajem čvrstog užeta za laso bio je vezan za obližnji panj, pa se nije mogao otkotrljati neizbrdo do postaje.

Izvukli smo mu njegovu masnu maramu iz usta i čuli:

— Proklet bio! Udara kao bizon u stampedu! Uzeo mi je svoju pušku, meni, lovcu na bizone, uzeo pušku kao da sam zelembač!

— Longfellow?

— Taj poručnik neka ide do vraga! Dajte mi čašicu brendija, još se gušim od te krpetine koju mi je ugurao u žvale dok sam bio onesviješten. A ti, bikoglavi čuvaru te ušljive postaje, što trzaš brkovima, ha? Osim toga, ne sviđa mi se ni tvoja vatrena toljaga i ako je ne makneš u smjeru obratnom od mog trbuha, ja, Isaac Goodnigh, Bizonova Kost, obećavam ti da ću ti je oduzeti iz tvojih glupih ručtina i njome ti izmjeriti rebra. Amen!

Jack Blackstone uvjerava starog da samo štiti interese postaje

Wells Farga i ne odustaje od namjere da mi naplati četrdeset dolara za jednog od dva konja na kojima su odjahali Sandra i Brian Longfellow.

Za doručkom, koji nam je samilosno udijelila Kathy Blackstone, Bizonova Kost je zamislio još jednim žaračem produbiti nevidljivu ranu duboko u mojim grudima.

— Čuj me, Benjamine, momče moj! Izbij sebi iz glave da je onaj lijepi poručnik oteo tvoju golubicu. Ili treba da je i dalje nazivam gospođa Callahan...

Uzalud mi se preko štednjaka, Kathy sažaljivo i umirujuće osmehivala. Bizonova Kost je počeo onim svojim hi-hi. Do trećeg hi nije stigao, jer sam ga desnom šakom, no ipak prijateljski, opalio preko stola i pogodio usred brade. Odletio je sa stolca i veoma miroljubivo se prostro po podu.

— Ubuduće ćete jesti napolju ako se ne okanite kaubojskih društvenih navika. Ovo nije momačka spavaonica na nekom ranču! — zarežao je Blackstone i opet dohvatio sačmaricu.

Bizonova Kost nije bio uvrijeđen. Spretno se digao i nastavio jesti. Gledao me ispod oka.

— Čuj me, Bene Jacksone! Onaj Longfellow vratio je Sandri njezin ogrtač koji je »zaboravila« još nadomak Red Rivera. Tada su je sproveli komančerosi. Shvaćaš li? Ostavljala mu je svoje tragove po kojima je žurio za njom. Ja sam mu malo pomutio račune, jer sam onog poslijepodneva, kad smo Sandru oslobodili, vidio da je »zaboravila« mrežicu za kosu... Ona i taj Longfellow su mnogo prije planirali bijeg od Callahana. A mi, s idejama o našem bijegu, samo smo se grubo ugurali u njihove zaljubljeničke planove. Zbog toga je naš

prijatelj Longfellow odmah na svoju ruku krenuo za nama i Sandrom. Čovjek je iz prikrajka promatrao manevre svog majora i ubrzo zaključio da smo se mi zbog nečeg razdvojili. Ali i dalje je mogao slijediti dogovorene znakove koje mu je ostavljala gospođa Callahan.

Kad si ga onako lijepo uhvatio, nas dvojica smo mu ispričali sve o komančerosima, kao i to da oni drže Sandru. Kad su me noćas vezali, rekao joj je da je zbog našeg upletanja putem postao i konjokradica. Zamisli, nabasao je na logor nekih Meksikanaca i iz velikog stada uspio im ukrasti jednog konja. Taj poručnik zaista dobro zna neke stvari...

Sjetih se posljednjih riječi koje mi je s prozora ove smrdljive postaje dobacila žena za čiji bih cjelov projahao cijelim Državama s istoka na zapad. »Zbogom, dragi Bene Jackson!»

Zar je znala ili je mogla predosjećati da po nju jaše prema jednoj jedinjoj naseobini uokrug četrdeset milja njezin odani poručnik? A što sam tu ja?

Očito sam joj bio usputni prijatelj kojemu je širokogrudno izrazila svoju žensku zahvalnost zato što sam joj spasio život. Plavokosa Sandra zaista je umjela nagraditi momka poput mene gladna ljubavi. Pri tome su njezine skrovite misli i ljubavni osjećaji bili uz drugog, uz Briana Longfellowa.

Na njega se nemam pravo ljutiti. Jedino se uzalud pitam što joj to – više – može pružiti taj momak. U čemu je bolji od mene? Ali to kako djevojke ovdje na Zapadu odabiru muškarca za životnog partnera a ljudi pričaju da ni na Istoku nije bolje – to je samo njihova ženska tajna.

Uostalom, taj Brian se pokazao spretni momak i zaslužuje da se brine o svojoj plavokosoj ljepotici.

Nadam se da Bizonova Kost ne može čitati moje misli i znati da sam se kao kakav dječak zaljubio u ženu s lijepim životnim iskustvom, toliko iskusnu da čak nije povrijedila moje osjećaje. Dapače, učinila je sve da mi ostane u lijepu sjećanju. Sad mi ne preostaje drugo nego da u postaji Wells Farga odradim dug u visini cijene osrednjeg konja, kojeg možda jaše Sandra, a možda poručnik Longfellow.

– To je pošteno, sinko Benjamine. Hm, hm... jer koliko me moje staro pamćenje služi, i mi smo samo rekvirirali poručnikova punokrvnog vranca, a nismo mu ga mogli vratiti u ispravnom stanju, hi-hi-hi!

Prvi dolar i pol (golika je dnevnicica kod Blackstonea) počeo sam odrađivati čim smo se najeli. Do podneva sam već bio u potocima vlastitog znoja. S njim su iz mene otjecali i ljubavni jadi. Zabijali smo sva trojica kolje u ogradu korala za veći broj zaprežnih i jahaćih konja.

Bizonova Kost mi dosadno i potanko tumači kako ćemo dane naredna tri tjedna provoditi dovlačeći Blackstoneovima drva za zimu, potkivajući konje i mazge kompanije Wells Fargo i radeći koješta drugo. Čak me umiruje takva perspektiva. Dogovorio sam se sa starim Goodnightom da ostanemo na ovom poslu i poslije podmirenja duga. Bilo bi dobro da od kompanije otkupimo barem dvije mazge, jer se nijednom od nas ne sviđa pješaćenje po svijetu.

Tada smo ugledali oblak prašine, iz kojeg je uz povike pratilaca iznorilo lijepo krdo mazgi. Oko

krda jašu momci u kaubojskoj odeći i meksički vakerosi. Za stadom se kreću dvojica teretna kola i nešto zbog čega je našem gazdi Jacku Blackstoneu ispala cigara iz usta.

Ostajem miran kao da su me ukopali umjesto kolca u ogradu. Ni lijeva šaka mi nije krenula prema dršku revolvera. Što možete koltom protiv topa!

Da. Na kraju povorke četiri mazge su vukle karu i pravi top u dobru stanju, kako smo odmah ocijenili Goodnight i ja.

Tko su ti ljudi? Privatna armija nekog hidalga s juga koji se diči svojim sumnjivim španjolskim porijeklom? Pljačkaši banaka, novi gerilci ili meksički republikanci? Zaista, u ovoj krajini čovjek svašta može vidjeti.

– Sveti Haralampije! – stenje službenik Wells Farga. – To je glavom i bradom don Morello Presidio del Parral. S njim nema šale. Sad je nabavio i top!

Blackstone je bez daljnjeg objašnjenja napustio nas, svoje nadničare, i kolce. Dugim koracima je trčao prema postaji. U dvorištu se dao na žustro crpenje vode u korito, koje mi je jučer onako dobro poslužilo za pranje.

Jahači tog don Morella, ostala mu imena nisam odmah upamtio, dovodili su u skupinama mazge i konje na pojilište, a naš Blackstone je crpao vodu iz petnih žila. Taj zdenac je bio jedini izvor u blizini postaje Dry Creek.

Neki od pridošlica ni najmanje nisu nalikovali na mazgare. Revolvere su razmetljivo nosili u navlakama nisko uz nogu, tako da su donji dio navlake uzicom vezali odmah iznad koljena. Drugi su pucaljku jednostavno zatakli u široki kožnati pojas hlaća. Ali ovi potonji budno su pazili da im kaputi uvi-

jek budu raskopčani a reveri razmaknuti...

Blackstone ima pravo, to je unajmljena vojska jednog čovjeka koji ima moć i čiji utjecaj daleko seže. U ovom kraju to znači samo jedno – taj čovjek je bogat. Ali i takav da je svoj imetak sposoban zadržati. Konačno sam ga uočio u općoj gužvi...

Don Morella Presidija del Parrala niste mogli ne prepoznati, iako je rastom bio jedan od najnižih u onoj gomili ljudi. Bez grama sala, u poodmakloj dobi, tamnopus i nosa kojim bi se kao kljunom ponosio svaki pustinski lešinari. Odlučni mali čovjek oblačio se kao pravi meksički kabaljero a na glavi je nosio malo prevelik crni sombrero na kojemu je vrpca bila učvršćena masivnom srebrnom kopčom. Uz sve to on ne bi odskakao odjećom i pojavom od slično odjevenih Meksikanaca u družini da s njegova tamnopusog lica povrhu pomno njegovane španjolske bradice nisu strijeljale kristalnobistre zelenoplave oči.

Preletio je pogledom nezainteresirano preko nas dvojice, jednako mjereći stupove kojima smo učvrstili dotrajašu ogradu i nas dvojicu gringosa. Mnogo kasnije uvjerio sam se da oči tog malog čovjeka koji se krče izvanredno brzim pokretima pamte ono što vide poput fotografskih aparata. Mislim na one kutije čiji su vlasnici gotovo neprestano pod komadom crne krpe i snimaju besposličare na stočnim sajmovima. Što i koga je don Morello jednom vidio, to je u njegovoj glavi ostalo zapisano zauvijek.

Naumili smo nastaviti postavljanje kolaca, jer koliko god nam je zanimljiva skupina tog veleposjednika, koji poslije očito dobre trgo-

vine vodi svoje mazge putem prema Pecosu, njegovi ljudi ne namjeravaju nam pomoći u našem poslu. Onaj top, kojim će osigurati svoju haciendu, kupio je očito u nekom vojnom skladištu. Viškovi oružja – to je znak da se nekadašnja unionistička, a sad zajednička armija ne sprema za rat. Pokretna zabava za naše oči bila je na odlasku. Napojili su životinje i domaćici postaje dobro platili za veliki lonac kave, dovoljan da razbudi cijelu četu.

Nama dvojici nitko nije ponudio lončić kave, ali nam za utjehu ostaje ratoborni Blackstone i odradi-
vanje mog duga.

– Pogledaj, Bene!

Digoh ponovo glavu. Uz jedna kola jahač priteže kolan nemirnoj kobili. Ništa posebno. Tada je malo okrenuo glavu.

Eddie Landbaum!

Razbojnik jaše s ovom družinom. Možda ga je onaj njihov orlu sličan gazda unajmio i kao jednog od čuvara stada. To me uopće nije briga. Eddie Landbaum i ja imamo neke neizravne račune, a to što me rano jutros Sandra Callahan napustila baš ništa ne mijenja u tim računima.

Grabim koliko mi napola zarsla rana na nozi dopušta, ali se čuvam da se u hodu ne zadišem. Godi mi pomisao na ranu, jer znam da je pred mojim revolverom momak koji ju je otvorio.

Eddie Landbaum kao da me osjetio s leđa. Ima taj refleks i nisu o njemu uzalud pričali u zarobljeničkom logoru da je bio jedan od videnijih ljudi u mračnoj jedinici krvavog pljačkaša Quantrilla.

Landbaum se okrenuo s rukom nad revolverom!

Čak sebi nije dopustio da se predugo išćuđuje što me opet vidi

živa. Oči mu plamte davolskim sjajem. Ja sam za njega opasna prepreka koju jednim skokom namjerava preskočiti. Vidim da se nije uplašio, iako zna i svojim očima je vidio koliko sam temeljit na revolveru. Nadam se da sam i brži od njega. No to sad, uoči borbe, nije bitno. Značajna je odluka, koju stvorite, da ćete izdržati i ubiti protivnika.

Još koračam da skratim udaljenost između sebe i njega. Eddie me pušta da se približim, zakoračio je u stranu, jer mu u paklenoj pucnjava koju pripremamo ne treba nemirna kobila tik uz leđa. On se raskoračio i malo pognuo, okreće mi samo bok na kojem mu ruka traži revolver. Sada nas dijeli petnaestak nevelikih koraka...

– Vratio si se iz onog indijskog pakla, tvrdoglavi naredniče – kesi zube Eddie u nepokorni smiješak.

– Jesam, Eddie. Tvor poput tebe ne može me uništiti. I Sandra Callahan je preživjela, no to ti poslije one sramne »trgovine« ne daje pravo da i ti živiš.

– Povuci tada, kopile arkanzaško! – psovkom pokušava da mi usmjeri pažnju na svoje riječi, a već izvlači novi kolt.

Ruka mi je trgnula revolver jednako brzo, ali osjećam da nešto ne valja. Nešto mi je palo preko ramena, kao udarac bičem koji me povlači za sobom.

Padajući, vidim da se precizno nabačena omča lasa obara i na Eddieja Landbauma. Prokleti vakerosi umiješali su se baš kad smo nas dvojica bivših pripadnika iste armije, doduše različiti kao noć i dan, bili pri kraju međusobnih odnosa!

– Ljudi pucaju samo kad im ja kažem.

Iza leda sam konačno čuo don Morellov glas. Sasvim mu pristaje. Zvuči poput zvižduka meksičkog biča s kuglicom na kraju. Nije govorio preglasno, ali čuli su ga svi ljudi i životinje ispred postaje.

Ispao mi je revolver i kad sam se bijesno digao iz prašine i oslobodio nabačenog lasa, vidim – mene i Landbauma dvojica pistolerosa drže na nišanu pušaka.

– Ne možete pucati na moje ljude, stranče! – obratio mi se na engleskom veoma ozbiljno, suviše ozbiljno za moj ukus, taj Morello Presidio del Parral, a svoj revolver nije ni dotakao.

– Kad je pucao u mene da mi razmrskao koljeno, a u isto vrijeme je iz naše komančerosima opkoljene družine prodao tim lopovima jednu bijelu ženu – nije bio vaš čovjek, gospodine!

Ova sažeta optužba dojmila se don Morella više nego što je to licem želio pokazati.

– Senjor Landbaum, ovaj čovjek meni slijeva izrekao je protiv vas teške optužbe. Maloprije je bio sklon da vam ih svojim revolverom i dokaže...

– To je laž! – hladnokrvno reče Landbaum. – Opkolili su nas dođuše komančerosi, ali zbog te šeptrije. Oni su oteli ženu koju smo mi prije toga odveli kao taoca za nesmetan bijeg iz vojnog zatvora. Tog je momka netko drugi ranio u nogu. Ja sam samo pucao u Indijance koji su naumili da nas satru. Zgrabio sam jednog njihova konja, onu kobilu tamo, i pobjegao. To je bio moj jedini »grieh«. Poslije dva dana paklenskog bježanja naišao sam na vašu kolonu. Pomogli ste mi hranom i vodom kao svome sinu. A priče tog nekadašnjeg narednika samo su, šefe, plod groznice od njegovih rana.

Osjećam da don Morello naslućuje u Eddiejevu glasu podle, ulizivačke tonove. Okrenuo se prema meni:

– Možete li, gospodine...

– Jackson. Benjamin Jackson.

– Aha, Jackson. Za mene ste već sigurno čuli, Ja sam najstariji član obitelji Presidio del Parral iz San Felipea, iz kraja koji vi Jenkiji sad pravom jačeg nazivate još i Novi Meksiko. No možete li, Jacksone, nekim svjedočenjem potkrijepiti svoju optužbu protiv onog čovjeka što jaše za moje nadnice? Svi vidimo da šapate zbog rane koja je ispod koljena i nije pošla po zlu. Jer vi vraški brzo šepate, je li tako, kabaljerosi?

Don Morellovi ljudi pristojno iskesiše zube u vučje osmijehe, jer sam već vratio svoj revolver u navlaku. Iako do danas nisam čuo za zvučno ime vođe ove družine, ne želim biti nepristojan.

– Ja svjedočim protiv onog kojota koji je zavrijedio da mu Sjevernjaci odrežu uši, umoče ga u katran i uvaljaju u svračje perje! Amen – Bizonova Kost se uspravo u svoj svojoj veličini i razgopadio pred sitnim don Morellom. Maše mu svojim ručetinama gotovo pred nosom. A to za don Morella nije nikakav užitak. – Ja sam ovog dječaka – Bizonova Kost pokazuje na mene – izvukao iz ruba smrti i zaliječio među ostalim i zato da prignječi ovu uš! – kažiprst je upreo u Eddieja, a ovaj se opet mašio za držak svog pištolja.

– Sudeći po vama i vašim riječima, očito vas u liječenju mladog gospodina Jacksona nije vodilo samo kršćansko milosrđe?

Opet smijeh među jahačima don Morella i nestrpljivo rzanje konja.

– Dobri čovječe, vi ste ovom mlađiću prijatelj, a mom goniču stada

neprijatelj. Vaše svjedočenje ne smatram pravovaljanim – don Morello se okrene od nas i za njegove ljude je to bio znak da od dvojboja između dva gringosa, dva Amerikanca, neće biti ništa. Međutim, on je dodao: – Ali ipak, nešto možemo riješiti...

Svi smo kao na komandu zastali.

– Na svoje uši sam čuo Jacksone, da vas je Landbaum nazvao lašcem. Vaš stari prijatelj je njegove tvrdnje nazvao lažima. Ovdje, u ovom kraju, a koliko znam i u zemlji koju vi sad zovete Teksas, svaki muškarac, kad drugog nazove lašcem, mora to i dokazati – don Morello se smiješio i gladio njegovanu bradu. – Harmolito! Pablo! – pozvao je. – Uzmite ovim ljudima njihove revolvare i lijepo ih čuvajte dok vam ne kažem da im ih vratite – još nije ni dovršio posljednje riječi, a one dvije puške opet su bile na nedvosmislen način uperene u Landbauma i mene.

– Sta bueno, dobro – nastavio je don Morello. – Sada možete pred mojim ljudima nanesene uvrede lijepo riješiti šakama. Koji od vas dvojice posegne za nožem, što ga svaki od vas džentlmena skriva, neka unaprijed zna da mi to ne volimo. Mi, međutim, veoma volimo gledati šakanje dvojice Amerikanaca, iako je mislim da je borba pijetlova plemenitiji prizor. Naprijed, džentlmeni! – rugao nam se tiho. – Moji prijatelji i ja već ćemo u toku borbe doznati tko je lažac...

Bizonova Kost započe priču o mojoj rani i iscrpljenosti i predloži da se on šaka protiv Landbauma umjesto mene, ali ga čak ni ja više nisam slušao, jer je Eddie pojurio prema meni kao da je izbačen iz topovske cijevi.

U tučnjaci uvijek žrtvujem desnu ruku i to zbuni protivnika. I sad

sam parirao desnicom i Eddiejevu tešku šaku skrenuo s lica u svoje rame. Uzvratio sam mu lijevom i šaka mi je prošla do njegova prsnog koša. Služi me sreća: odmah je pokleknuo.

Dižući se, zviznuo me čizmom po tek zarasloj rani na cjevanici. To mjesto se ističe, jer mi je kod rane Bizonova Kost rasparao hlače. Smračilo mi se od bola i zateturah natraške prema Meksikancima koji su oko nas dvojice napravili krug uzbuđenih navijača.

Landbaumu je to bilo dovoljno da se pribere... Koliko vremena smo se tukli s promjenjivom srećom, ne znam točno. Zadavali smo jedan drugom teško branjive udarce, udarali se koljenima, laktovima. Jednom sam ga dohvatio postrance po šiji sastavljenih ruku. Zauzvrat je Landbaum padajući, naciljao šakom moj želudac. On je pao a ja kleknuo. Tako je to trajalo unedogled...

U glavi mi udaraju indijanski bubnjevi, ali čvrsto sam odlučio da ću Eddieja zabiti pola metra pod zemlju. Čujem odjednom i ljutite uzvike nečijeg ženskog glasa...

Iz jednih don Morellovih kola izviruje u mojim očima lelujava pojava crnokose djevojke. Ali to je sve što vidim, jer Landbaum krvožedno koristi moj svaki, i najmanji neoprez...

Udaram i ne videći više kamo i sad se uzdam jedino u vrištava upozorenja Bizonove Kosti. Netko iz onog mutnog kruga promatrača savjetuje i Landbauma...

Na kraju ništa više nisam znao... Zatim sam osjećao da se davim i grcam u slapovima brze rijeke. Polijevaju me vodom!

Bizonova Kost me pridigao da vidim kako na travi polijevaju i Eddieja Landbauma. Čin mi se da

ga nisu uspjeli prizvati k svijesti tako brzo kao mene. To mi je sva naknada za tešku tučnjavu.

Ljudi don Morella veoma su uzbuđeni. Očito su se kladili u svakog od nas dvojice i sad na nevjerovatno brzom španjolskom sipaju kletve i argumente – tko je pobjednik u kladenju i tko ima pravo na novce. Na nas dvojicu gringosa se ne osvrću, ali mislim da ih je naše šakanje zadovoljilo. Don Morello me razgleda izbliza kao pastuha poslije utrke, znalački govori svojim pomagačima o ozjedama na mom licu, a meni kaže:

– Gospodine Jacksone, moja znatiželja je zadovoljena.

– Znaite li barem koji od nas dvojice laže? – pitam ga turobno.

Kimnuo je glavom a njegove oči boje brdskog potoka u proljeće bile su krajnje ozbiljne kao i na početku ovog sukoba.

– Recite mi, mladiću, što čovjek poput vas radi u Dry Creeku! Je li vas Wells Fargo unajmio kao revolveraša da osiguravate red u postaji?

– Ne, nije. Zapravo, mi, ja... na neki način dugujem ovoj postaji jednog konja. Taj dug moram otplatiti radom, jer nemam nikakva novca...

– Dugujemo obojica tog konja, mister Morello, – Bizonova Kost se ugrušao u naš razgovor.

– Jedan pistolero i jedan lovac na krupnu divljač rade kao obični momci na farmi da bi kompaniji Wells Fargo, odnosno onom tamo biku od čuvara postaje, otplatili jednog konja? To je čudno, taj vaš postupak. Zar ste ostali i bez municije?

– Hvala vam na pohvali, ali bez obzira na to kako dobro rukujem svojim revolverom, dug je dug. Neću ni uz pomoć revolvera pob-

jeći od duga. Od dužnih četrdeset dolara danas sam odradio dolar i pol...

– Američki dolar i pol u novčanicama, hm. Ostaje vam da još odradite trideset osam dolara i pedeset centi, dragi moj Jacksone. Za to će vam trebati još dvadeset pet dana. Moj znanac, dobričina Jack Blackstone možda će vam oprostiti onaj preostali dolar budete li se sve te dane lijepo ponašali!

– Račun vam nije dobar, don Morello, jer i ja radim poput starog bizona, pa hoću reći... – javio se Bizonova Kost.

Sad nam se Morello Presidio del Parral već otvoreno smije:

– A gdje vam je taj slavni konj zbog kojeg se vas dvojica američkih džentlmena namjeravate zabavljati farmerskim poslom?

Bizonova Kost me upitno pogleda pa stade pomno čeprkati po svojoj potkresanoj bradi.

– Tog konja sam poklonio jednoj... osobi – rekoh i učinilo mi se da su se oči mog sugovornika odmakle od njegova orlovskog nosa. Sad je i on gladio bradu... Onaj ženski glas opet se javio iz kola. To znači da za vrijeme tučnjave s Landbaumom nisam imao priviđenja. Ženski glas opet zove don Morella, a on odmahuje rukom. Mi iz pristojnosti ne buljimo u mladu ženu koja izviruje iz kola.

– Moja kći je nestrpljiva. No, eto, nudim vam obojici posao u trajanju od tri mjeseca ili dok stado ne dovedem u San Filipe. Plaćam dvostruki iznos od onog koji vam ovdje plaća ovaj gulikoža iz Wells Farga.

– Tri dolara, gospodine? Ja, Bizonova Kost, Isaac Goodnight, potpuno sam vaš čovjek! – starac je tako svečano izgovorio svoje ime i

nadimak da je i jedan don Morello Presidio del Parral bio impresioniran. – Hajde, Benjamine, sinko – Bizonova Kost se zatim obratio meni – reci don Morellu da i ti pristaješ! Ma hajde bar jednom poslušaj savjet mudrosti, savjet Strica Bizonove Kosti.

– U poslu koji vam nudim nećete ukopavati stupove i pješaciti, ali ćete naporno jahati za mazgama, a možda i pucati – kad vam ja to kažem! – nagovarao nas je i dalje taj zanimljivi čovjek, zasigurno vlasnik nekog veleposjeda tamo dolje u Novom Meksiku.

– A konj kojeg je Long... kojeg dugujem kompaniji?

– To će s Wells Fargom srediti moj predvodnik i blagajnik. Dobit ćete naše dvije jahaće mazge. Ili, ne. Vi ćete, Jacksone, pojahati konja, a vama, kako li se ono zovete, mislim da će vašoj naravi jednako dobro odgovarati i snažna mazga. S onim gospodinom Landbaumom razmijenili ste, Jacksone, dobro batine, ali rekao sam mu a sada i vama velim: odsad – u mojoj službi – vaše svade moraju prestati.

Pristao sam.

Don Morello je bio zadovoljan. Odredio me na začelje, a Landbauma na čelo karavane koju je stado mazgi svaki čas rastezalo. Nenadano brzo, kao što je Sandra napustila mene, napuštam i ja postaju Dry Creek, iako je – dok živim – nisam želio, znate već zašto, izbrisati iz sjećanja.

Jašemo na jugozapad. Smerom kojim sam srljao svih ovih proteklih dana, od trenutka bijega iz zatvora. U tome opet vidim prst sudbine.

Don Morello je na svom dugonogom bijelom španjolskom pastuhu počekaao začelje kolone.

– Zaboravio sam vas pitati... onaj mali dug iz postaje... od čije zarade da odbijam, momci?

– Pa zna se! Od računa što ga vodite na ime mog prijatelja Bena Jacksona. Baš tako, hi-hi-hi!

To je bilo u redu. Moj stari, tamo u dalekom Arkanzasu, odavno mi je utuvio u tvrdu glavu da Jacksonovi s ponosom plaćaju svoje dugove.

VIII

Sve do gaza na obali divlje rijeke Pecos ni ja ni Bizonova Kost nismo mogli dokučiti dvije stvari: o kakvom srebru šapuću uz vatru jahači don Morella, spiminjući pri tome divlja brda Ahumade, i kako provodi jednolične dane putovanja ove karavane, očito u dobrovoljnom zatočeništvu onim velikim transportnim kolima, tamnooka senjorita Felicia Presidio del Parral.

Dakako, strica Bizonovu Kost više su zanimale priče o srebru, priče koje bi Meksikanci prekidali čim bi im pristupio bilo koji unajmljeni sjevernjački jahač. Mene zanima, na primjer kako izgleda kći don Morella – na konju. Pokretnoj tvrđavi – kolima u kojima je djevojka boravila sve dok nismo nabasali na sprudove Pecos – nije bilo lako prići. Za nešto takvo morali ste imati valjane razloge, koje je najprije trebalo da prihvate dvojica djevojčinih čuvara.

Kad kažem tvrđava, prije svega mislim na kožnati pokrov kola koji ni najoštrija indijanska strijela ne može probiti. Na kolima sam izbrojio šest kotača umjesto četiri. Na zadnjem kraju dva usporedno montirana kotača dijele teret ravnomjerno. Sad se ta kola gipko i brzo kotrljaju vučena snagom šest uvjež-

banih mazgi, pa stražnji unutrašnji kotači uz dvostruku osovinu kola jedva jedvice dodiruju zemlju. To mi govori da u kolima, osim senjorite Felicije i još jedne tuste meksičke gospe, nema baš mnogo tereta. Očito su u njima na putu prema sjeveru prevozili vreće kukuruza, ako ne i što teže. Glavni nadglednik u karavani nikad ne zaboravlja da zapregu s don Morelovim topom postavi u koloni odmah iza kola-kočije sa ženama, a gdje god to utabani put dopušta, dvije zaprege se čak kreću usporo...

— Znaš li, Benjamine, što mi je onaj čovo, onaj nadglednik — don Miguel prodao kao istinu, ha?

— Što ti je rekao, radoznalče?

— Da sve ove mazge što ih tjeramo trebaju don Morellu narednog proljeća da bi s njima peoni uzorali velike njive. On ti je tamo, preko Pecos, veleposjednik. Uzgaja kukuruz, hi-hi-hi!

— I što je tu smiješno?

Smijem se na pomisao da plantažeru kukuruza, koji je svoj urod odvezao u Fort Worth, do željeznice treba čak petnaest unajmljenih revolvera — pazi: tu ne računam i njegove domaće Meksikance — da se s ono malo para dobivenih za žetvu vrati u San Felipe. Hi-hi-hi! I znaš to je još čudno?

Šutim, jer će mi Bizonova Kost ionako sve izbrbljati.

— Znaš li, Bene Jacksone, što je? Meksički momci su očajno šutljivi, osim kad brbljaju međusobno. Stoga sam se sprijateljio s unajmljenim kaubojima. Ljudi pričaju da ćemo svi biti isplaćeni na rijeci Pecos. Ali ne u novčanicama, nego u zlatnim dolarima! Shvaćaš li, netko je zlatnim dolarima platio don Morellu njegov kukuruz! Neka me vrug odmah pretvori u bizona

ako danas znam za bilo koga, iako vlada poslijeratna glad, tko je voljan za meksički kukuruz dati zlato.

— Pa sam veliš da vlada nestašica obične hrane. Tolike stotine divnih orača sada svojim truplima gnoje zemlju umjesto da je obrađuju...

— Pusti mračne priče, Benjamine. Misli radije na zlatne dolarske kovanice — s jedne strane. Na drugoj strani, šuška se i o nekakvom rudniku srebra, tamo gdje granica prolazi gudurama Ahumade!

— Isaače Goodnighte, bolje se naspavaj do naše straže uz mazge! Na putu smo da zaradimo samo nekoliko dolara uz ovu dobru meksičku hranu kojom nas hrane, a ti već sanjaš o zlatu i srebru. Lijepo će mi zarasti rana, od plaće mi ostaje za municiju i konja. Možda će nam po jednog konja ustupiti don Morello uz razumnu cijenu. Ti bi svojim novcem mogao kupiti pušku. Dodaj tome nešto hrane i trošak za prepotkivanje konja prije našeg povratka na sjever i preostaje ti sanjarija jedino o boci ili dvije one njihove rakiije...

— Tekila? Ha! Imaš pravo, o tome vrijedi misliti prije spavanja. Noći su, bogme, toliko svježije, koliko nas danju davi vrućina. Od prašine što je podižu mazge grlo mi je sve više slično dimnjaku »vatreneog konja«. Prava je šteta, Benjamine, što u ovoj družbi vrijednim kaubojima navečer ne dijele i gutljaj nečega žestokog uz onu govedu pečenicu i kavu. Ipak, mislim da Meksikance griju priče o srebru a naše revolveraše misli o plaći u zlatu. Hi-hi-hi!

Na obali rijeke Pecos mazge su se konačno upristojile. Napile su

se vode do grla, iako smo ih Bizonova Kost, ja i vakerosi pod komandom nadglednika Miguela pokušali u tome spriječiti. Bojali smo se da će se od prekomjerne vode naduti i uginuti. Tog kasnog jutra Felicia Presidio del Parral uzjahala je na gizdavu ženskom sedlu iskusnog ridana. Pričaju da je to jedan od rasnih sinova pastuha što ga jaše naš gospodar.

Felicia je među prvima hrabro prejahala rijeku. Vratila se trkom, prskajući na sve strane, a tamnoputo lice joj se ozarilo od sreće. Vikala je ocu na španjolskom da su opet kod kuće. Ima pravo ta vrazja djevojka. S druge strane Pecosa svako selo ili zaselak – odavde do San Felipea – poznaje don Morella. Kod njega je zaduženo ili je obavezno da uzvratu za pruženu pomoć. Među ovim narodom takve se obaveze ne zaboravljaju lako kao kod nas na istoku Država. Felicia ima pravo – oni, Morellovi, bili su kod kuće ili se sada barem tako činilo.

Pakao je odškrinuo vratnice za poneke iz naše karavane baš u trenutku isplate revolveraša. Činilo mi se da smo i nas dvojica i oni prilično lako zaradili plaću. Jer čemu hladnokrvne strijelce zapošljavati samo zato da do rijeke Pecos dotjeraju tri stotine tvrdoglavih mazgi?

Nadglednik don Morellova posjeda Miguel nespretno proziva engleska i svakojaka druga imena što vuku korijen s one strane Atlantika i momcima odbrojava zaradu. Neki od vakerosa prebacivali su mazge preko rijeke, a s ove strane ostadoše vozači teških ali očito udobnih kola senjorite Felicije i posada topa. Stadosmo u red, Isaac Goodnight i ja, ali nas don Morello ugleda i dade nam znak da istupimo.

– Eto ti ga, još nismo otplatili onog konja što ga odrađuješ za onih dvoje naših prijatelja iz Fort McCurlyja – progunda Bizonova Kost.

– Možda će nas zadržati na radu sve do San Felipea...

Prolomi se pucanj i jedan vozač velikih kola svom težinom tresne s visokog vozačkog sjedala za riječni šljunak.

Eddie Landbaum došao je do blagajne i kad mu je Miguel pružio šaku zlatnih dolara, snažno je udario čovjeka po ruci. Zlatnici se rasuše a najbliži kauboji zaplivaše zrakom za tom zlatnom kišom. U tom trenutku je netko pucao u vozača. Očito neki od novih Eddiejevih prijatelja. Drugi vozač kola nije se dao moliti i odjurio je među konje. Poput dvonožne pumpe Landbaum zaskoči don Morella i zakloni se njegovim nevelikim tijelom. Držao je tom postarijem gospodinu veliki mornarički kolt uz zatiljak i to je paraliziralo gospodarove vjerne pomagače.

Jedan crnokosi klipani kozičavih obraza zapuca prema meni dok sam jurio prema kolima. Na sreću, imam ja korak od sedam milja kad god zatreba. Eddie je opet urlikao stari Quantrillov zov gladne pume i upregnute mazge pojuriše vukući kola kroz grmlje uz obalu. Momci uz top jedva su zadržali svoju zapregu.

Uskočio sam u kola još jednom po tko zna koji put natukavši koljena i ugledao djevojku zbog koje sam i uskakao. Maloprije je ušla u svoj platnom pregrađeni odjeljak. Možda je htjela presvući suknju poslije onog divljeg i veselog jahanja kroz trome valove Pecosu.

Feliciju Presidio del Parral ne može zbuniti jedan među mnogobrojnim bezimenim očevim kaubo-

jima. Čak i ako se nenajavljeno počne valjati po njezinu ležaju, jer netko puca po kolima kao po meti na strelištu.

Crni, tako odbojno crni otvor revolverске cijevi, oružja malo prevelikog za djevojačke ruke, mirno se pomiče pedalj po pedalj. Prati moje puzanje i batrganje duž okovane ograde kola.

Meci izvana bušili su fine male rupe na napetom pokrovu Felicijinih kola.

– Lezite!

– Ma nemoj! – njezine oči boje prepečene bademove korice raširiše se, činilo mi se, do veličine divljeg kestena. – Još i da legnem!

Iako mi odgovara na engleskom, djevojka me krivo shvatila. Ovo je posljednja od svih zgoda na ovom svijetu koju bih izabrao za neke muške, udvaračke namjere, i to prema jednoj pripadnici obitelji Presidio del Parral.

Izvukao sam nož, a na to Felicia odgovara napinjanjem kokota na svom pištolju sa skupocjenim, srebrnim pločicama okovanim drškom.

Zamahom sam rasjekao platno koje je ovu luksuzno opremljenu pokretnu spavaonicu dijelilo od vozačke klupe. Ne dižem glavu i prstima dohvaćam uzde omotane oko (opet srebrne) glavnice kočnice. Divljački sam potegao i otpustio uzde i mazge okrenuše u vodu. Dovukle su se do sredine rijeke i tu smo ostali. Ipak, dovoljno smo udaljeni od Landbauma.

Opet mi treba nož. Načinio sam rupu na pokrovu s boka baš u pravi čas da ugledam onog kozičavog kako na konju galopira za nama. U takve Ben Jackson puca samo jednom. Taj tip se očito rodio bez osjećaja za oprez. Ili ga je izludjela ona gomila zlatnika u Miguelo-

voj blagajni. Jaše za mnom ne krijući se ni iza glave vlastitog konja. On je bio taj koji je pucao po kolima iz puške. Sad je želio u trku opet upotrijebiti...

Mirno sam odapeo. Felicia je kašljucala od dima. Ravnodušna rijeka Pecos odnosi nesretnika, a konj kojeg je jahao protrčao je uz kola i stao nizvodno od mazgi.

Na drugoj obali većina ljudi leži. Neki i pucaju za trojicom jahača koji iz svojih konja izvlače nemoguće. Paljbom zapovijeda Felicijin otac, a Eddie Landbaum je među bjeguncima. Vidim da jaše ne držeći uzde a desnu ruku nosi u lijevoj. Ranjen je. Jedan od njegovih sudrugova ponio je okovani kovčez, nadglednikovu blagajnu. Provuкао sam lijevu šaku s revolverom kroz prorez pokrova, ali bjegunci su već izjahali iz zone u kojoj su revolveri djelotvorni.

– Prokletstvo na sve svece!

– Gospodine, vi prostacite u prisutnosti... jedne dame!

Čini mi se da Felicia ne čuje baš prvi put psovku što u bijesu izmakne muškarcima, ali oštro me upozorila na red, iako je spustila cijev svog revolvera s linije u smjeru mog srca. Ne gleda u me ni onako oštro kao maloprije. Umišljam sebi, kao u žalosnoj priči s lijepom Sandrom, da Feliciji iz očiju izbijaju iskre simpatije.

– I još nešto, mister. Možda to niste dosad zapazili, ali vi ležite na mojim nogama.

E, to mi je veliki propust. Zaista, u brzini pužući kroz otvor kola i izvlačeći zapregu iz najveće gužve, više sam pazio na svoju arkanzašku glavu nego na to – na čemu ležim.

– Veoma mi je žao, senjorita.

– Ne bih baš rekla. Nalaktili ste se na moje koljeno kao u streljani,

a niste ni opalili za onim banditima.

Felicia je očito previdjela da sam maloprije poslao u vječna lovišta onog kozičavog.

Mrmljam nove isprike i želim, dok sam čitav, da se izvučem iz kola.

– Ne još! – navlači me Felicia za rukav i nije pri tome baš slabašna. – San Sebastian i njegovi vakerosi jašu ovamo u pomoć! Čujem ih dobro. Da sad iskočite iz kola, odmah bi vas sasjekli mačetama. Pomislili bi da ste u kolima bili zbog razloga koji su i meni pali na um. Naši ljudi već odavno ne vjeruju da među Amerikancima ima poštenjčina...

U taj čas dva sombrera i dva para mrkih brkova provirila su kroz razderano platno. Jedan mazgar uskoči na vozačko sjedalo.

Felicia, ta žustra španjolska djevojka, koja mi se obraćala na tako divnom, pjevajućem engleskom, umiri ih uz pomoć nekoliko brzo izgovorenih rečenica na španjolskom. Krenusmo prema zapadnoj obali rijeke.

– Sad možete sići, Bene Jacksone, kola su na obali.

Bez naglih pokreta izbacih noge na rudo i dok sam nabijao šešir na čelo, dobih divan cjelov u ne baš najbolje obrijani obraz.

– ???

– Ne stojte u toj mlaki vode kao izgubljeni telić, Jacksone! Tko bi rekao da vas poljubac jedne djevojke može oboriti s kola!

Očito Feliciju zabavlja moje zbuñeno ponašanje.

– Ovo nije hvala za moje spašavanje. Don Morello bi i sam sredio tri-četiri lupeška kukavca. Ali bez obzira na to on će vam, u to sam sigurna, darežljivo uzvratiti vašu vjernost. Ja vam zahvaljujem za to

što ste prije tjedan ili više u onoj prašnoj postaji – iako slabiji od svog protivnika – onako gorljivo obrađivali njegovu zvjersku njušku. Tada je trebalo da ga ubijete, pa nam ne bi danas dosadivao. No možda je ovako bolje ...

Felicia je očito pažljivo promatrala moju krvavu tučnjavu s Eddiejem Landbaumom.

– U tučnjavi kod postaje branili ste interese i čast jedne od tih vaših gringo-žena! Je li tako? Ne znam hoće li vam ta žena ili djevojka ikad moći zahvaliti za plemenitost, pa sam to ja učinila. Adios ... zasad ... Bene Jacksone!

Te večeri smo ostali logorovati na drugoj strani Pecos. Meksikanci su pokopali svog mrtvog druga, a po nalogu Don Morella uz njega su stavili i tijelo kauboja kozičava lica koji se onako ludo polakomio za zlatom. Eddie Landbaum nagovorio je trojicu tih skitnica s revolverima da prilikom isplate opljačkaju zemljoposjednika iz San Felipea. Trud im je završio polovičnim uspjehom. Djelomično i zbog brze akcije Bizonove Kosti. Iz navlake njemu najbližeg od vjernih goniča stada Isaac Goodnight je hrabro povukao revolver i pogodio Landbauma u nadlakticu. Bio sam siguran da je ta akcija našeg starog Isaaca mogla završiti i metkom u kičmi Don Morella. Jer stric Bizonova Kost bio je od njega i Landbauma udaljen više od osam koraka. No u tom nesretnom slučaju Meksikanci bi pobili i nas dvojicu. Ovako, bilo je sve veoma efikasno: dok sam ja spriječio otmicu kočije i u njoj Felicije, don Morello se oslobodio Eddieja i zagospodario situacijom na ovoj strani rijeke.

Izašlo je da sam osim dražesne male crnooke djevojke ja, Ben Jackson, spasio još nešto. U kolima izgrađenim da podnesu udvostručene napore i teret naš poslodavac je prevezio još tri kovčega zlata. To mi je osobno rekao pošto je Miguel isplatio sve unajmljene jahače osim Meksikanaca i nas dvojice novih u toj družini.

– Benjamine, čuo sam sve što ti je rekao stari. Govorio sam ti ja, sinko moj, da ona plamenopogleda crnokosa mala vještica, koja svojim očima očarava sirote muškarce, spava na blagu!

Istini za volju, Bizonova Kost bio je beskrajno iznenađen otvorenim priznanjem don Morella.

– Ne znam točno zašto ste onako reagirali, Jacksone, ali spasili ste ne samo moju kćer nego i svu zaradu moje obitelji i još nekoliko prijateljskih obiteljskih udruženja u San Felipeu – rekao mi je don Morello.

– Ne znam ni ja – nasmijah se. – Jednostavno nisam mogao podnijeti da Landbaum i njegovi upropaste život još jedne poštene i dobro ogojene djevojke...

Don Morello me gleda bistrim očima boje gorskog potoka, a opet mi se čini da pogledom čita nešto na meni i iz mene, mnogo značajnije od onog što sam izrekao, i da to saznanje ne pokazuje ni pogledom ni držanjem...

– Bueno, mi u tim kolima osim dviju dama, done Amarille i senjorite Felicije vozimo i vrijednost od dvadeset tisuća američkih dolara u zlatu!

Čini mi se da su na te don Morelove riječi čak i site mazge naćulile uši. Svota je premašivala moje snove.

Uz logorsku vatru Bizonova Kost i ja saznali smo ostatak gotovo nev-

jerojatne priče, koju je, međutim, cijelo vrijeme puta znao meksički momak u logoru.

Tamo negdje u gorju Ahumade, kako nam je don Morello Presidio del Parral maglovito objasnio širokim pokretom ruke, prije tri i više stoljeća španjolski osvajači ove zemlje doznali su za postojanje velike žile srebrne rude. Čuli su to vjerojatno od lakovjernih Indijanaca.

Mjesto malog ali izdašnog rudnika postalo je u kraju između Pecos a i Rio Grandea dobro čuvana tajna. S vremenom se čak i toj tajni izgubio trag. Tek je djed sadašnjeg glavara obitelji Presidio del Parral otkrio velik broj kostura mazgi i ljudi koje je netko pobio na jednom skrovitu mjestu. Uz ljudske kosture je taj domšljati Meksikanac, i sam španjolskog porijekla, prepoznao hrpe zardalog metala – rudarske pijuke i lopate. Netko tko je iskorištavao bogatu žilu srebrne rudače pobio je na tome mjestu rudare i njihove tovarne životinje. Tako je uz pomoć te jezive i masovne smrti tajna rudnika cijelo stoljeće, ili više, ostala sačuvana.

Don Morellorov djed je nastavio tragati i došao do namjerno zarušenog rudnika. Uz sve mjere opreza organizirao je novo iskopavanje srebrom izvanredno bogatog argentita. Rudu su pročišćavali od supora taljenjem i dobivali poluge gotovo čistog srebra. Tu jedinstvenu rudarsku operaciju don Morellorov djed je izveo samo jednom u svom životu uz pomoć samo krvnih rodaka i srodnih obitelji. Tjednima su najsnažniji muškarci San Felipea sjekli četinare i na skrovitim ognjištima talili srebrnu rudaču. Slabiji radnici prikrivali su ostatke panjeva od radoznalih očiju.

Stari Parral je čvrsto odlučio da svoje prijatelje osigura od prokletstva što ga ljudima donosi ta indijanska žila srebrne rudače, ma kakvo im donosila bogarstvo. On je zadržao tajnu mjesta iskopa rudače samo za sebe. Svi sudionici pothvata pristali su na to. Kraj oko San Felipea je procvao. Danas se zemljoposjednici bave zaista naprednim uzgojem stoke i povrtlarstvom.

Za života don Morellova oca nad San Felipe nadvili su se crni oblaci građanskih ratova. No on je unatoč tome također samo jednom posegnuo u rudnik. Tada je i svog sina naučio kako će pronaći put do rudnika i kako će topiti rudaču.

Radili su, uz sve mjere opreza, u divljim planinama pune tri godine. Teške srebrne poluge sakrili su na tri mjesta. Tada su mudri članovi obitelji Parral računali da će količine dobivenog srebra doseći za izvanredno nužne potrebe triju generacija korisnika blaga.

Žvačem tortilje i prženo meso uz logorsku vatru, koju svojom prisutnošću Felicia Presidio del Parral pretvara u najljepše salonsko ognjište što ga moj skromni arkanzaški mozak može zamisliti.

Don Morellova priča o sjajnim polugama srebra iskri se i presijava u očima tamnolute ljepotice, koja me pribrano promatra preko vatre kao da joj nekoliko sati prije večere nije život ovisio o tome hoćemo li na vrijeme spriječiti grabežljivog Eddieja Landbauma i vjerolomne kauboje koje je unajmio njezin otac.

— Srebro nije uvijek sreća, Jacksone! Ljudi koji tope srebrnu rudaču mogu na primjer teško oboleti. Nekim prijateljima mog oca i djeda upravo se to dogodilo. Ja sam dobro upamtio te pouke svog oca. Vidite, on je u muževnoj dobi poginuo izvlačeći srebro iz skrovišta. Bilo je to poslije rata Meksika i

SAD. Novoj upravi smo morali platiti otkup za zemlju i posjede koje smo koristili trista godina! Tako je htjela sudbina — da platimo za ono što su u dalekoj tmini stoljeća naši preci oteli starosjediocima, ondašnjim Indijancima. Uz pomoć srebra uspjeli smo ipak zadržati dolinu San Felipea.

— Ali ni Apašima nije pomoglo srebro, je li tako, oče?

— Nije. Imaš pravo, Felicia. Nerado, doduše, o tome govorim. Drugo od tri skrovišta pronašli su Apaši kad je Felicia bila mala djevojčica. Baš nekako u vrijeme kad nas je ostavila skršene tvoja majka, Felicia. Bila je to žena koju moje srce neće nikada zaboraviti. S njom sam doživio divne trenutke. Željela mi je roditi nasljednika, iako je liječnik, neki Francuz, tvrdio da je to opasno za njezino zdravlje. Na nesreću svih del Parralovih taj evropski liječnik je imao pravo. Ostao sam s ovom djevojčicom sam u kući...

— Oče!

— Bueno, senjorita Felicia. Zabrazdio sam govoreći o svojoj tuzi, a bitna je večeras »srebrna priča«. Stali smo kod Apaša. Njihovi izviđači su nanjušili da na vatri u kotlovima talimo srebrnu rudaču. Ni krvavim ratom nismo ih mogli spriječiti u naumu da nas opljačkaju. Potukli su naše momke iz dvije zasede i u jednom otvorenom sukobu s odredom naših koji je patrolirao Ahumadom. Morali smo se vratiti onako ranjeni. Kod kuće me čekao grob supruge, a prokletstvo srebra palo je na glave otimača...

Mogao sam naslutiti kraj priče o Apašima. Indijanci nisu znali sakriti iznenadno veliko bogatstvo. Postali su meta bijelih lovaca i skitnica. Od njih su kupovali loš viski za dobre srebrne poluge i samo još više privlačili grabežljive ubojice. Pleme se razjedinilo. Dok su se neki ratnici opijali jeftinim rumom i nabavljenu municiju trošili u bračoubilačkim pohodima, pljačkali su ih i odmetnuti komančerosi. Meksi-

kanci i Amerikanci ubijali su za komad srebrne šipke duge pola ruke cijele indijanske porodice. Danas to »srebrno pleme« gotovo i ne postoji među plemenima Apaša.

— Ali ipak, hi-hi-hi, vama srebro dobro koristi, gazda!

— Da, lovče. Mene su rodaci i partneri zadužili da za potrebe cijele zajednice pretvorim dio srebra u američki novac. On je sad najtraženiji a naše potrebe su sve veće. Ovih dana naši ljudi od okrutnih generala na meksičkoj strani žele otkupiti svoje rodake. Neki bi administraciji Novog Meksika htjeli platiti paprenu cijenu za korištenje novih parcela obradiva zemljišta. Da, mister Goodnight, zlato što ga sada prenosimo u San Felipe izvući će njegove vlasnike iz trenutnih nepravilika...

Na kraju večere don Marelo je objavio da njegova zahvalnost prema nama ima konkretan oblik. Dvije žene su nas još prije pozdravile i oštile u svoja kola. Sada su tu čudnovatu kočiju čuvala čak četiri vješta momka.

— Do San Felipea nije još daleko, dragi prijatelji. Sada, kad ste dokazali svoje časne namjere i kad poznajete našu povijest, mi želimo da vas kod naših kuća ugostimo i zahvalimo vam za učinjeno. Povrh dnevnicе od tri dolara na dan rodaci i ja smatramo da ste zaslužili i nagradu. Tom svotom će mister Bizonova Kost, smo ako bude htio moći kupiti deset običnih ili pet izvrsnih pastuha španjolske pasmine.

Stric Goodnight je dokazao da u zanosu može mukati glasnije od odraslog bizonskog mužjaka.

— To vrijedi i za vas, Bene Jacksone. Novcem što ste ga zaradili, ili sa deset pastuha, moći ćete u svom kraju osnovati farmu ili udariti žig moćnom stadu konja. Konji su sada na velikoj cijeni, poslije tog vašeg rata. Iz vašeg stada će konje kupovati za zapregu u Atlanti jednako kao i u Richmondu. Na moju sreću, teškoće sa srebrom i za

mene su završene, jer i naš kukuruz ima odličnu prođu kod Jenkija, ha-ha-ha!

— Si, my jefe, da, šefe — široko se nasmiје Miguel. — Ali kukuruz vrijedi petorostruko ako u svaku treću vreću, što će ih na sjever nositi ove mazge, stavimo i jednu polugu srebra za gringose...

Te večeri sam zaspao s glavom na sedlu kao na najboljem farmerskom krevetu u cijelom Arkanzasu. Činilo mi se kako je, eto, meni i Bizonovoj Kostu u krilo pala debela mrvica blaga kojim u Novom Meksiku mudro raspolaže obitelj Parra i njihovi rodaci.

IX

Karavana don Morella pozdravila se s blagotvornom vodom Pecos. Budući da svi znamo kako oklopljena kola nemaju namjenu očuvanja senjorite Felicije i njezine pomoćnice od divljih susreta na još divljijim putovima, nego voze u zlatnike unovčeno srebrno blago, Felicia je prestala izigravati finu damu. Naizmjenično jaše i vozi se na vozačkom sjedalu kola. Veke-rosi, predstavnici obitelji koje imaju nazovimo to tako — dionice u ovom pothvatu, dočekuju i ispraju djevojku privrženim osmijesima i s mnogo poštovanja. Felicia se trudila da me u velikoj karavani konja, kola i mazgi susretne barem jednom dnevno. Tada bi me pomalo zadirkivala, a zanimalo ju je kako smo Bizonova Kost i ja uspjeli pobjeći iz zatvoreničke tvrđave Sjevernjaka.

Ta njezina želja da sa mnom porazgovara postojala je sve više moja potreba kako smo se bližili San Felipeu i haciendi don Morella. Znao sam da će to biti kraj viđanja s Felicijom. Nas dvojicu će ugostiti, isplatit će nam izdašno naše dnevnicе i zaželjeti nam sretan povratak.

Mogao sam se samo nadati da ona dvonožna i ljudski pohlepna puma, onaj Eddie Landbaum nije

dokućio pravi razlog postojanja oklopljenih i ojačanih kola, kao ni razlog zbog kojeg se don Morello naoružao topom. Mislim da naš poslodavac pomoću tog ubitačnog oružja želi unaprijed zatražiti moguće napadače željne stada mazgi. Ali teško da bi top svojim granatama zaustavio odlučniju razbojničku družinu. Takvi kao Landbaum jahali bi i kroz područje zaraženo tifusom, svladali poplavu i jurnuli u vatru – samo da se domognu dolarskih kovanica u iznosu od dvadeset tisuća.

Miguel je obavijestio našeg zajedničkog šefa da je u škrinji koja je služila kao blagajna ostalo Eddeju još trista dolara, pravo malo bogatstvo. Unatoč potjeri koju su na brzu ruku organizirali Meksikanci trojica odmetnika iz naše karavane uspjela su otprašiti.

Mene je mučilo pitanje da li taj na brzinu oteti novac Eddie smatra svotom koju je Morello Presidio del Parral dobio za transport kukuruza. Može li se on domisliti da je Felicijin otac kukuruzom prikrivao pošiljku srebra na dugom putu od San Felipea do jedne postojane američke banke u Fort Worthu. On je ipak bistra glava, taj naš nekadašnji drug u nevolji zvanoj zarobljenički logor Fort McCurly.

Ne, ne. Ma koliko želim suptono, Landbaum će se sigurno pitati otkud don Morellu novac za kupovinu stada mladih mazgi i još ostatak novca u zlatu.

I ako se takva glava – poput Eddiejeve – počne pitati, ona će nešto i poduzeti na našu štetu da bi pronašla odgovor za svoja pitanja. Te svoje sumnje izložio sam don Morellu.

Svakog trenutka sam očekivao neprijateljstva. Moj vojnički instinkt me na to jasno upozoravao. Don Morello je oko glavnine karavane rasprostro lepezu svojih izviđača i pooštrio noćno stražarenje, u koje smo bili uključeni nas dvojica. Dao je očistiti top i osobno

provjerio nišanske sprave na njemu...

Trećeg dana nakon rastanka s Pecosom dvojica Meksikanaca nisu se vratila u noćni logor. Don Morella sam prvi put vidio da bijesno čupka bradicu i ostrim pogledom premjerava sve u karavani. Čak se ni Bizonova Kost nije usudio nabaciti svoje zlobne misli da su možda i vakerosi izdali svoga gazdu.

Petog dana je jedan izviđač dojahao do kolone uzbuđeno vičući. Doveo je jednog konja od one dvojice nestalih jahača.

Iz daljine sam vidio da se preko sedla klati beživotno tijelo jednog od nestalih nesretnika.

– Pa tog momka su pekli na vatri! – izvikne Biznova Kost.

Mrtvac je izgledao strašno. Kroz nagorjele poderane hlače i pončo vidjeli smo na njegovu tijelu ljubičastokrvave i pocrnjele opekotine. Nadam se da don Morello nije mogao narediti da podalje od naših očiju žigošu tog bjegunca užarenim željezom kao zalutalo goveće. Ali što ja znam o tome koliko okrutan može i mora biti čovjek koji raspolaže tajanstvenim srebrnim blagom Ahumade...

Don Morello potjera žene u kola da ne gledaju strašni prizor. Njegovi tjelohranitelji su namrgodeno pretražili mrtvo tijelo svog donecavnog druga. U hlačama su otkrili komad prljavog papira s porukom koju nisu znali pročitati. Felicijin otac i ja smo je uglas pročitali. Poruka je bila kratka, ispisana na pravilnom engleskom, a potpisao ju je Landbaum. Zaista nije mogla biti kraća: »Znamo za vaše zlatu.«

Eddie i njegova dva nova prijatelja na smrt su izmučili ovog jadnog mazgara i izvukli iz njega priznanje da se karavana vraća kući sa zlatom. Već bi i stado mazgi za mali odred komančerosa, pa čak i za Landbaumove strijelce, bio dovoljno velik plijen, ali nešto manje od dvadeset tisuća u zlatu...

– Ipak je trebalo da dopustite da se s njim obračunam kod Dry Creeka!

Dugo me je gledao čvrstim pogledom, a onda se resko nasmijao:

– Mogao sam tada izgubiti pouzdana prijatelja poput puške vinčesterke. Bio si izmoren, Bene Jacksone, a Landbaum je čak uspio malo ojačati na našoj hrani. Uvijek dospiješ pucati u čovjeka tako da pogine – dodao je zamišljeno. – Među ljudima je malo sokolova, a samo sokola ne možeš stići metkom, upamti to, hombre...

Napali su nas, kao što su Meksikanci i očekivali, na prilazu kanyonu El Paso. Karavana je mogla i zaobići taj prolaz, ali bio bi to zaobilazak po još nesigurnijem bespuću. Preko tog neravnog terena s mnogo uvalica, u kojima neoprezne jahače dočekuje kao u smrtonosnu stupicu sipki suhi pijesak, naše zaprege bi se teško probile.

Nije čudo što don Morellovi izviđači nisu zapazili ništa sumnjivo. El Paso je bio gotovo milju širok na ulazu, a pričaju mi da završava pravom sutjeskom. Naprijed smo bili potjerali mazge. Veliko kameenje koje su na nas obušili s litica odmah je osakatilo ili ubilo petšest čelnih životinja. Čim je prva vrsta zastala, osjetili smo se kao usred streljane na blagdan.

Jedno od prvih ispaljenih zrna pogodilo je Bizonovu Kost. Vidio sam da se stari uspio baciti sa svoje mazge u privremeni zaklon jedne stijene. Pri tom skoku prosuo je niz psovki, a to su zapravo bili jauci tvrdokornog Isaaca Goodnighta.

– Striče Goodnighte!

Dopuzao sam do svog prijatelja bradonje i pri tome sam žarko želio da Felicia leži na dnu svojih kola zaklonjena škrinjama s novcem. Neki vičan strijelac ubija sistematski jednu za drugom mazgu u šestoropregu. Zele onesposobiti kola za kretanje...

– Opalilo me po rebrima, Benja-

mine – dahtao je stari lovac na bizone.

Dok ga gledam, lice mu sve više blijedi i izdužuje se u zabrinutu bolnu masku.

– Nemoj sad napuniti gaće, stari!

– Izdržat ću ja, ne brini se, samo me previj da mi ne isteče ova dragocjena tekućina, a nigdje u blizini nema viskija da je moje tijelo nadoknadi, hi-hi-hi!

Metak se odbio o jedno junačko rebro Isaaca Goodnighta i krećući se dalje načinio duž tetiva ružnu dugu ranu. Zrno mu je ostalo u košulji. Iako je obilno krvario, život Bizonove Kosti zasad nije bio pri kraju. Međutim, oko nas su ljudi pucali i umirali. Isparao sam svoju i njegovu ne baš čistu košulju, pa iako nisam četni bolničar, nego narednik po činu, uvezao sam ga od pazuha do pojasa.

– To je bio Landbaum, taj strijelac puškom?

– Ni govora! Zar ne vidiš, ostarjela Bizonova Kost, da nas napadaju Indijanci. Apaši ili komančerosi koji znaju za one rudarske pothvate našeg don Morella.

– Pravi si tikvan iz Arkanzasa, Benjamine. Čelo kolone lome ti tvoji Indijanci, a ovdje, sa strana, pucaju Landbaum i njegovi regruti. Ti se, bogme ponašaju kao da smo mi nekakva hrpa kunića za odstrel!

Čini se da stari Isaac ima pravo, a to je veoma gadno. Moram ostaviti Goodnighta da se puškom štiti iz procijepa u svom zakloništu, kako on to već umije. Landbaum i Indijanci? Kako je nastao taj savez? Zar zlato don Morella zaista može sve?

* * *

Malo se obazirem na to što strijele i ispaljena puščana zrna fijuču oko mene i odbijaju se od kamenja. Dok sam puzao – opet prema Felicijinim kolima – mogli su me nehotice ustrijeliti i naši kauboiji. Puca se iz svih zaklona i u svim

smjerovima. Naši goniči stada ne prestano troše gazdinu municiju, ali čini mi se bez većeg uspjeha. Napadači se kriju iza litica kanjona i vidimo njihov položaj samo po oblačićima barutnog dima kad ispale hitac prema nama.

Tada opali naš top! Odjek detonacije višestruko se povećao u kanjonu. Sad su mazge u velikom strahu pregazile mrtve životinje i odjurile. Gotovo mi je drago što je Landbaum ili neki njegov strijelac pobio u kola zapregnute životinje. U ovom trenutku bi za mazgama odjurio i šestoropreg s Felicijom.

Don Morello ne može precizno gađati zbog strmog kuta nišanje-nja prema varavim ciljevima. No zbog istog razloga i napadači nisu uspjeli raniti mnogo naših...

Hitac za hicem ispaljuju don Morello i njegova dva pomagača u smjeru okolnog stijenja, gdje god se izdajnički pojavi oblačić dima iz ispaljene puške. Jednom je don Morello postigao pun pogodak! Tijela dvojice Indijanaca i jednog bijelog razbojnika eksplozija granate je divovskom rukom uzdigla gotovo iznad perjanice crnog dima. Padaju kao lutke i s tla se više ne dižu. Taj prizor je za indijanske ratnike bio nešto što nisu mogli podnijeti. Top ih je ispunio stravom. Vidjevši da se Apaši povlače, Meksikanci pojačali pucnjavu. Konačno je ipak jenjala. Bili smo slobodni.

— Svi mazgari naprijed! Za mazgama! Uzjašite i pucajte u sve Indiose i gringose pred sobom! Pucajte i ako samo malo miču rukom ili nogom! — Don Morello naređuje surovu osvetu koja će početi s izlaskom jahača iz klanca El Paso.

Feliciju nisam našao u kolima, nego ispod njih. No bila je prilično dobro zaklonjena paocima dvostrukih stražnjih kotača. Već je uvježbano čistila pušku. Ruke, ramena i lice crnjeli su joj se od barutne čadi i znoja.

— Nisi smjela izlaziti... Tvoj mi je život...

— Okani se opominjanja, Bene

Jacksone! — odvrati djevojka zamišljeno me gledajući.

— Zapravo, vidim da se trudi da provjeri nisam li po svom već starom običaju poslije svake bitke ranjen ili bar pretučen, možda prignječen stijenama... Kad se uvjerila da sam neozlijeđen, naslonila je pušku i objema rukama se ovjesila o moje rame.

To mi je bilo tako nezamislivo, to njezino traženje oslonca, da ostadoh s rukama odmaknutim od tijela... Meksikanci su s velikim razlogom nepovjerljivi i ljubomorni čim su u pitanju njihove žene, sestre ili ljubavnice i neki gringos, američki bijelac!

— Ubili su donu Amarillu, Bene! — suze joj se sliše iz bademastih očiju na moje rame. U jecajima joj nazirem tugu, ali i bijes. — Prvi metak koji je ispaljen u kola smrtno ju je pogodio. Projurio je kroz navlaku od kože, a ti znaš da ona nije obrana od puščanih metaka. Izvukla sam iz kola pušku i ja sam, Bene... prvi put ubila...

Pokušavam joj nadlanicom zatvoriti usta, da ne muči sebe riječima. Najradije bih, od sreće što je ostala živa i iz ponosa što je ta djevojka hrabra i dostojna surove krajine u kojoj je odrasla uz oca ratnika, zatvorio njezine usne svojima.

— Ne! Pusti me da plačem i da ti ispričam! Hoću da znaš kakva sam postala. Pogodila sam dvojicu. I sad ih vidim gdje leže. Obojica su bljedokožni vukovi. Samo imaju ljudske oblike.

Suze joj liju niz obraze i na prljavštini po licu već su ucrtale mala korita, no ja, samo kauboj njezina oca, ne usudujem se obrisati ih...

— Žao mi je samo, Bene, što nijedan od one dvojice... mrtvih nije Eddie Landbaum. Bojim se da će taj — dodala je neku ružnu riječ na španjolskom — uništiti nešto što mi je najdraže, mog oca. Ili čak — tebe. Zbog toga bih voljela da on umjesto onih leži tamo gore.

– Naredniče! Hej! Jacksone!

Glas grabežljive pume reži i odjekuje klancem iznad nas. Bacio sam je pod sebe. Puščano zrno nas je promašilo za četiri dlana.

Landbaum je gore, na liticu, natjerao konja i puca u nas! Glasno se smije i kao da je na svoj mračni način zadovoljan što nas je oboje promašio.

– Ovo još nije moj poraz, Jacksone! Nije to ni tvoj kraj, naredniče! Ali doći će vrijeme kad nećeš smoći dovoljno žena kojima se sviđaš da te zaklone. Neće ih biti ni da te oplakuju!

Podbo je ostrugama konja tako nemilosrdno da se ovaj propeo na stražnje noge i dočekavši se prednjima pojurio. Jahač i konj izmaknuli su paljbi pomalo zaprepaštenih vakerosa.

O, nije Eddie bio od jučer! Ne, nikako. Dok su svi njegovi partneri bježali niz kanjon, on se provukao kroz potjeru i sad bježi istim putem kojim smo mi ujahali u El Paso.

Takoreći nadomak San Felipeu pokopali smo Felicijinu pratilju i još dvojicu Meksikanaca. Ljudi bi više voljeli da su mogli svoje drugove nositi do mjesnog groblja, ali don Morello je sve radio u skladu sa zakonima prirode. Što više odmičemo prema jugu, vrućina je sve veća i teže podnosiva. S tri trupla u karavani navukli bismo nad sebe lešinare iz okolice. Oni bi našim neprijateljima bili putokaz našeg kretanja.

Zlato dobiveno za srebrne poluge iz Ahumade pokazivalo je opet svoju zlu kob. Samo otkako Bizonova Kost i ja jašemo u ovoj karavani iskopali smo plitke grobove za četvoro naših i jednog protivnika. Nastrijeljene i mrtve neprijatelje izvan trase naše karavane prestao sam brojiti.

Navečer je don Morello došao do kola u kojima Felicia dobrim pićem dezinficira njegovu ranu izvana, a stari Isaac dezinficira svoju utrobu iznutra. Već polupi-

jan, rekao je našem gazdi da ne postoji sretniji lovac na bizone od njega. Koliko je dug, leži na novcu. Don Morello se s mukom nasmiješio starcu, pa se okrenuo Feliciji i meni:

– Eno, tamo je San Felipe. U onom smjeru.

Učinilo mi se da se večernje nebo malo rumeni na onoj strani koju pokazuje Felicijin otac. Sunce je zašlo mnogo zapadnije. No možda je to neki slabašan odsjaj.

– Uočili ste, Jacksone? Mladiću, vi ste prokušani ratnik a ne samo brzopotezni pistolero. Ono plamti velika vatra. Sutra u podne smo u San Felipeu ili u onome što će od njega požar ostaviti.

X

– Molim te, Bene, vjeruj mi na riječ da je San Felipe bio lijep gradić sa crkvom, palačom alcaldea i dva konačišta s jedne a starom palačom koju je od opeka sagradio još moj pradjed s druge strane. Zamisli ti, čovječe, koji si se u toku rata nagledao velikih gradova, još i dvadesetak seoskih gospodarstava obojenih u bijelo i obrađena polja. San Felipe je, kad smo odlazili na put, imao čak 150 stanovnika – doda Felicia i gorki uzdah joj se ote iz grudi. Svi ostali u koloni bili su turobni, iako su se vraćali kući.

Predviđanja don Morella bila su, na žalost, isuviše točna. Malo je ostalo od San Felipea, kakvog mi je opisala Felicia.

Bez uzvika radosti karavanu dočekuju i nijemo pozdravljaju seljaci s mačetama i ponekom puškom u ruci. Žene u crnim vunenim ogrtačima oplakuju nekog na neveliku groblju, oko kojeg mještani nikako da dospiju postaviti ogradu. Od mnogih nekad krećem veselo obojenih kuća vidim samo zgarišta. Plamen nije zaobišao ni seoski zvonik. S ostatka kupole zvono se, po svemu sudeći, urušilo niz stepenice.

Vatra ipak nije zahvatila sve zgrade. Više tvrdava a manje palača, građena u obliku potkovice oštih rubova, izgubila je u plamenu samo jedno svoje krilo, dvije – tri prostorije. Jahači, uz pomoć preživjelih stanovnika, utjerali su mazge uznemirene zbog oštrog mirisa paljevine u korale sklepane na brzu ruku. Tek tada su nam počeli pričati što se dogodilo, a Felicia je meni i Bizonovoj Kosti tu i tamo nešto prevodila.

San Felipe su u sumrak napali Indijanci. To inače nije njihov običaj, no bili su bijesni što smo ih u onom klancu porazili. Landbaum im je objasnio da je cilj naše karavane San Felipe, pa su odlučili da se osvete na tom gradiću. Preživjeli ratnici zamočili su prste u žutu i crvenu boju, razvukli ih preko obraza i čela i jurnuli – ovaj put u sigurnu pobjedu. Probadali su iznenađene stanovnike kopljima, na kojima su bojna pera naviještala rat. Ali sugrađani i rođaci Morella Presidija del Parrala odrastaju i umiru s oružjem. Ubrzo su u krvi naplatili svoje poginule rođake i susjede. Ne nitko od branitelja mjesta nije vidio nijednog bijelog jahača. Samo Apaše. Ovi su, da olakšaju sebi uzmak, raširili strelicama vatru po slamnatim krovovima zgrada u kojima su ih dočekali pucnjavom. Sakriveni dimom, odjahali su u okolna brda. Tada se sve što je u San Felipeu moglo hodati dalo na crpenje vode iz zdenaca. Gase vatru ponegdje još i sad.

– Štetu ćemo nadoknaditi! Naš San Felipe će za tri ili četiri tjedna biti još ljepši nego prije – uzviknuo je prkosno don Morello.

– Senyor alcalde! – pozvao je sjedokosog, u rame ranjenog gradonačelnika. – Još noćas neka odmorni mladići odjašu do trgovaca gradom. Sutra neka se toware kola i počnu ovamo dovoziti opeke i grede. Ne, nećemo te narudžbe platiti narednom žetvom. Iako je krvava, iz domovine gringosa doni-

jeli smo zlatnu žetvu! Zaslužili smo bolji život!

Tko bi mogao povjerovati da će nekoliko minuta poslije tih riječi don Morella, što su kroz opustošeno mjesto ječale ponosom i gorčinom, s kraja gradića odjeknuti svirka, potcikivanje i poneki ispaljeni hitac u znak dobre volje. Do večeri su djevojke i momci jedini trg u San Felipeu ukrasili lampionima sa svijećama.

Počela je fiesta. U kući nadglednika Miguela, prije nego što je počela prava zabava, u mene su utrpali toliko hrane da sam se teško kretao. Felicijin otac zatvorio se u vijećnicu sa starijim glavama, a uz svaki prozor te dugoljaste prizemnice s verandom oko glavnog ulaza stajao je po jedan pistoleró.

Tako je broj kandidata za ples s lijepim brojem vatreno raspoloženih senjorita bio smanjen i odlučih da se okušam i u toj vještini. No jedan ljepušasti crnokosi gizdavko ukrade mi Feliciju pred nosom. On je s njom otvorio ples. Velim vam, ništa ne može tako onemogućiti čovjeka kao preobilna i pošteno začinjena hrana. Posebno ako vam nahrupi u želudac poslije duga jahanja i posnih logorskih obroka.

Prilikom idućih sedam ili osam plesova bio sam mnogo, mnogo brži i poduzetniji. Felicia se na moja polusumnjičava i sasvim očito ljubomorna zapitkivanja o njezinu prvom plesaču te večeri i samo razdragano smijala i vragolasto me postrance mjerila bademastim očima.

– Moj padre, otac, dopušta mi da plešem sa svakim uglađenim mladićem koji me zamoli za ples, naredniče. U plesu nije bitno tko ima kakav čin, je li tako?

Na vrijeme je pročitala prve znake oluje u mojoj tvrdoglavoj arkanzaškoj glavi. Dobro da takva oluja nosi predznake u mojim očima. Felicia mi objašnjava da onaj brzi Gonzales nije bilo tko, nego njezin rođeni bratić po očevoj

lozi, a to znači jedan del Parral. Momak, ili bolje reći tek stasali mladić, nešto viši od syog strica, proplesao je, očešavši nas, s nekom zgodnom djevojkom koja mi je namignula, pa su nam se zatim oboje nasmijali. Sad mi više ne izgleda tako nesimpatičan kao na početku večeri. Počeo sam se zaišta zabavljati.

Negdje u pola zabave mudre glave su izašle iz vijećnice i Felicia iskoristi taj trenutak da bi izmakla iz mog naručja. Otrčala je sva zajapurena k ocu i nježno ga poljubila. Možda je stari gospodin i osjetio da mu je taj znak nježnosti samo napola namijenjen, tko zna. No Felicia se meni samo duboko i pomalo podsmješljivo naklonila i poželjela mi dobru zabavu. Ona će prije odlaska na spavanje još jednom previti ranu Bizonove Kosti, koji se raskomotio u kući Parralovih...

Izgubio sam volju za ples, a to je izazvalo negodujuća dobacivanja seoskih djevojaka. Moj domaćin, nadglednik. Miguel odveo me k starijima za stol, kod kojeg su točili meksičku rakiju. Ispijale su se vedre zdravice i sa svakom novom tekilom lica ljudi koji su sjedili lijevo i desno od mene postajala su mi sve simpatičnija i mutnija. One preko puta gledao sam kao kroz maglu. Ni poput gorskog potoka bistri pogled odobravanja, koji mi je slao moj poslodavac don Morello, nije me uspio upozoriti da ostavim čašu. Netko od ljubaznih ljudi u San Felipeu uporno se trudio da mi čaša bude uvijek puna, a ja sam nastojao da je ispraznim. I prvi put od svršetka rata protiv Sjevernjaka nisam imao ni blagog pojma kada i kamo su me te noći odveli na spavanje.

* * *

Idućeg dana u podne ukućani don Miguela odlučile da me probude iz napola umrlih prokušanom metodom. Okupali su me s dva vedra vode zajedno s posteljom na krevetu.

Kad sam teturavo prešao prag seoske palače u kojoj obitavaju preostali del Parralovi – otac i kći – uljudno zapitah vižlastu djevojku za senor Morella. Mala je odrešito nijekala glavom. Očito je njezin i moj gazda još od jutros na nekom poslu. Svladam udaranje velikih ratnih bubnjeva u glavi i pitam za senjoritu Feliciju. Djevojka mi se bezobrazno smije u lice i opet odrečno odmahuje. Mogu joj pri tome razgledati nizove savršeno zdravih, porculanskobijelih zuba. Malu još nitko nije naučio da žvače duha.

– Dobro – pitam – a gdje je Bizonova Kost?

Mala me ne razumije.

Lijepo sam raskolačio oči, razbarušio kosu, mašem rukama kao krimlima vjetrenjača i prstima mrsim zamišljenu bradu.

– A sejnor Goodnight!

Pokazuje mi na masivne drvene stube.

Idem ga posjetiti. Stari Isaac, utamanjivač bizona, šepuri se na katu ovog dvorca u nekoj od tih prostranih, španjolski dotjeranih soba, a mene na skromnu drvenom krevetu sa slamaricom polijevaju vodom. Moram se po ovoj pripeci mučiti duž ovih hodnika i osjećam se kao u kući duhova – nigdje nikoga. Možda rano poslijepodne u San Felipeu ne smatraju pogodnim vremenom za posjete?

I dok razmišljam na koja bih vrata pokucao, umalo me Felicia nije oborila na pod. Izjurila je natraške kroz jedne vratnice i omela me u poluokretu. Oči joj se crvene od suza, ali vidim unutra na krevetu Bizonovu Kost, pa sam se provukao pokraj nje. Za mnom je tresnula vratima tako nježno da sam se pobojavao za onaj skupocjeni luster što visi u prizemlju, baš nekako ispod nas.

– Čuj me, bizonova glavo koja simulira ranjenika, jesi li ti bio tako neotesan prema Feliciji, hm, senjoriti Feliciji, da mene nije htjela ni poglediti?

– Benjamine, sinko, ne bih te ni ja pogledao da sam na mjestu te drage djevojke pošto si se onako natreskao pred našim domaćinima. Najprije našoj senjoriti izigravaš džentlmena, pri tome Bizonova Kost prstima pokazuje plesne figure, a čim mlada dama zbog reda i svog ugleda ode na spavanje, ti se, Bene Jacksone, uhvatiš za prvu čašu i prvu secku djevojku i – do zore.

– Isaače Goodnighte!

– Da, da. Od ispijene tekile rekao si kao bizonski junac, čulo te se do ove sobe. Jutros mi je mala Juanita pričala da su te pred jutro četvorica vakerosa s dva lasa odvučla na spavanje.

Stric Bizonova Kost prezrivo frkće i kaže mi da je on prizdravio. Samo ga malo bole leđa od ležanja na meku krevet. No misli da bi me trebalo odvući od te moje sramote. Predlaže brzo pozdravljanje naših domaćina i malo kondiciono jahanje prema istoku.

– Poslušaj me, Benjamine: novac smo dobili, a don Morello i svi ti dragi ljudi u San Felipeu imaju sad važnijih poslova od natezanja s dvojicom američkih izjelica i pijanaca.

– Zar su i tebi davali piće, ha? Stari, govori samo u svoje ime! Da znaš, sinoć sam samo dobro večerao i na nagovor Felicijina starog možda popio neku čašicu više...

– Nije lijepo, Bene Jacksone, da uz ranjeničku postelju tako bezočno lažeš starom prijatelju. Mamurluk si odspavao, pa bismo obojica mogli krenuti. Samo prikupi našu opremu i pomogni mi do konja!

– Ne možemo samo tako otići... Budi razuman, Bizonova Kost! Moram najprije zahvaliti don Morellu što nam je dao posao. Obavezan sam da mu ponudim svoje usluge. Ovdje u San Felipeu danas je potrebna svaka muška ruka. Možda našem gazdi treba i moj revolver za obranu od novih napada... Ne, Goodnighte, ja ostajem, a i tebi sav-

jetujem da se ne kočeperiš s petnaest centimetara dugom ranom!

Iza mojih leđa tiho su se otvorila vrata.

– Miss Felicia! On neće! Ja sam vam govorio da gotovo nikad ne uspijevam tog tvrdoglavog bizona nagovoriti da me u bilo čemu posluša. Neće da odjaše u miru.

– Čekajte! Zar ste se vas dvoje dogovorili da ja odem iz mjesta?

Felicia šutke klimar glavom a oči joj opet narastaju do veličine keštena.

– A zašto, ako smijem znati? Mislio sam da je obitelj Presidio del Parral gostoprимljivija... i tako to...

– Nemoj opet podbadati, Benjamine! Djevojka mi je ionako već otplakala na ramenu dva puta po pola sata.

– Da, Bene. Željela sam da odjašete zbog, zbog... no, zbog mog oca! Sad je ionako svejedno. Nećete otići, slučajno sam čula vaš razgovor, iako su vrata bila zatvorena. Ni zaprega mazgi ne bi vas udaljila od San Felipea, uvjerena sam, jer sam imala prilike da se upoznam i s tvrdoglavom stranom vašeg karaktera.

Manje mi smeta što je Felicia poslije sinoćnjeg plesa sa mnom opet na „vi“, a više me zabrinjava pitanje zbog čega sam se zamjerio don Morellu. Objasnila mi je da s njezinom željom da odjašemo njezin otac nema veze. Samo ona želi da nas dvojica odemo prije nego što za mene bude kasno. Sad shvaćam još manje.

– Ja sam mislio da sam u protekla dva tjedna pobudio za svoju osobu bar malo simpatija. Na žalost, senjorita Felicia, uvijek zaboravljam gdje mi je mjesto. Unajmljeni revolveraš, iako se pokazao čak normalno pošten, ostaje jedan od desetaka povremenih bezimnih službenika vašeg oca...

Felicia ne odgovara, ali očima otkida svaku riječ s mojih usana. Te oči opet se zamućuju.

– On je gori od križanca mazge

i bizona, taj vaš prijatelj, mister Goodnighte – opet zasuzi Felicia.

Počinem sumnjati da njezina želja da stari Isaac i ja odjašemo nije plod ravnodušnosti prema mojoj malenkosti. Nešto drugo je posrijedi...

No vatrena Felicia nije od onih djevojaka koje će se dugo prenemagati prije nego što vam kažu što ih muči.

– Ne smijem te pustiti da odeš (opet smo na «ti») iz San Felipea i da pri tome misliš o meni onako kako si mislio dok si maloprije tu stajao kao ukopan i držao govor u kojem kao da samog sebe pokapaš na groblju! Ono što nisam željela da saznaš, to je tatina odluka, odluka jednog Presidija del Parrala da krene u novi pohod u brda Ahumade! Eto, to je posrijedi, tikvane! Nitko od tate ne traži da to učini, ali on je tvrdoglav ko i ti i misli da mora za ponovni procvat mjesta opet izvući iz Ahumade dio onih prokletih srebrnih šipki.

– A ti ne želiš da ga ja pratim u tom opasnom pohodu? Zašto, Felicia?

– On pita za što! Čujete li ga, mister Goodnighte? Zar su svi vaši američki mladići mozgovno ograničeni?

– Pa, sad, hm, znate, miss Felicia, nisu baš svi. Ili barem ne uvijek. Eto, na primjer ja! Ja vas odavno razumijem, hi-hi-hi!

Izveo sam Feliciju na hodnik, izvan domašaja škripavog hihotanja Bizonove Kosti.

– Željela sam te spriječiti da zbog srebra Ahumade, koje svojataju mnoge obitelji u San Felipeu, ti još jednom nudiš svoj plavokosi skalp Apašima, komančerosima ili onim bijelim ubojicama. To nije tvoje blago, mi nismo tvoja rodbina, a vjerujem da bi te otac lako mogao zamoliti za pomoć. Nije mu preostalo baš previše momaka doraslih za pušku.

– Felicia, slušaj me: bez vještih, na okrutnu borbu sviklih pratilaca,

tvoj otac bi i sam mogao zaglaviti...

– Znam, Bene Jacksone! Ali to je za muške članove obitelji Parral od davnine određena sudbina! Nužno zlo na kojem počiva snaga i ugled naše obitelji. U onim prokletim planinama poginuo je i moj djed!

– Ali tvoj otac ima samo tebe, a još nema unuke! – prekasno sam se ugrizao za jezik, ali riječi se ne mogu poreći. Jasno sam joj rekao da loza del Parralovih nije čak ni posredno osigurana.

– Baš zato ne želim da zbog srebra, koje je u suvlasništvu gotovo pola sela, i ti, Bene Jacksone, nastradaš...

Izgovorila je to jednostavnim riječima kao odgovor na moju brzoletu i iskrenu upadnicu.

Malo smo se oboje uplašili onog što smo izrekli. Ne vjerujem da bih ja, da živim sto godina, postao vještiji u prosidbi djevojke koju volim. No Felicia me odlično shvatila i još mi iskrenije objasnila svoje osjećaje. Sad znam da je smijem poljubiti...

Ne znam koliko je od našeg prvog zagrljaja prošlo vremena, ali oboje smo istovremeno iz nekog tamnog kutka u hodniku čuli kašljanje one meksičke djevojke što se zavodnički svakom osmijehuje i škripanje podnica na stubama.

Gledam prijekorno Feliciju, jer morala je znati da je cijelo vrijeme u kojem smo razmjenjivali nježnosti ona mala bila prisutna. No da nije bilo nje, možda ne bismo čuli da se netko penje stubama...

Domaćin lijepe, čak raskošno uređene kuće srdačno me pozdravlja, pita za zdravlje (misli: kako sam podnio tekilu) i kao da uopće ne zapaža zbunjenost i razbuktale obraze svoje kćeri. Felicia mi na brzinu tumači kako mi je poznato da se on priprema za novi pohod.

– Da, Bene. Tako mora biti. Novac koji smo donijeli, na žalost, sad više nije dovoljan za popravak grada nakon požara. Uvidjeli smo

da moramo izgraditi i obrambenu utvrdu protiv divljanja pljačkaša, a postoje i neke prijašnje potrebe za novcem, koje svi osjećamo. Moja je dužnost, kao glave obitelji del Parral, da od naše stare, stroge majke – iz njedara Ahumade – još jednom i posljednji put u svom životu izvučem srebrno blago. No vama želim sretan put! Bili ste nam od velike koristi. Čini mi se da se i Felicia upravo pozdravila s vama, je li tako?

– Jahat ću s vama, don Morello. Ako me primite u družinu, znajte da vam nisam pristupio radi toga da bih doznao tajne Ahumade niti zbog posebne nagrade u zlatu. Ja sam siromašan kauboj, pa moram zarađivati za sebe, konja i opremu. I za buduću obitelj! – dodah jačim glasom. – Ako vam dnevnicu koju ste smatrali uobičajenom za sličan posao nije prevelik izdatak, jahat ću s vama u Ahumadu i s tovarom srebra do Fort Wortha ili kamo odredite. Pa ponovo do San Felipea. Molim vas samo da moj drug Bizonova Kost ostane ovdje dok ne prizdravi. A i za slučaj napada na gradić bit će koristan, on je vrstan strijelac dalekometnom puškom. Uz vaše ljude i njega miss Felicia bit će na sigurnom.

– Odavno ste mi se svidjeli, Jacksone. A zapravo, dogodilo se to prije nekoliko tjedana... Ovdje život brzo protječe. Primam vas s radošću, hombre. Čini mi se da ćete, budući da želite s nama do Fort Fortha i opet natrag, na kraju novog putovanja imati ovdje nekog posla? Hm?

– Da, oče! Hoće... ako se sretno... Ne! Moram reći: kad se sretno vratite, mister Ben Jackson će imati važan posao ovdje u San Felipeu! – dok je to govorila, Felicia Presidio del Parral ni načas nije skrenula pogled na mene.

To je tako pametno od nje. Mudra glavica je crnokosa Felicia. Jer ionako sam jedva izdržavao blagi, pomalo zagonetni i smiješkom prikriveni pogled don Morella Presi-

dija del Parrala. U tom pogledu zrcali se bistrina planinskog potoka u proljeće i u isti čas čelična volja čovjeka odlučnog da u svom životu korača uzdignuta čela.

Na moju sreću, moj poslodavac nije tražio da mladi oko njega hotelaju ropski pognute glave. Na sreću, rekoh, jer mi Jacksonovi iz Arkanzasa još nismo provjerili možemo li uopće pognuti svoje glave...

Ako je vjerovati mojim bolnim ramenima i onom dijelu kralješnice koja je gotovo u neprestanom dodiru sa sedlom, u ovih pet vrelih dana i mnogo sati noćnog jahanja prevalili smo dobrih trista milja. Kolonu vodi don Morello, šutljiviji nego obično i dokraja usredotočen na otkrivanje samo njemu znanih biljega u ovoj kamenitoj pustoši. Za vrijeme oskudnih obroka ponekad se savjetuje s dvojicom starijih ljudi iz San Felipea.

Don Morello je tražio da mi oboje i kosu, jer ruku na srce, moja zlatasta griva ističe se među zalizanim i crnim frizurama vakerosa kao zastava predaje u šikarju. Nisam se dao. Radije nosim veliki sombrero s lijepom vrpcom i teškom srebrnom kopčom. Izdaleka nalikujem na još jednog od neuništive loze del Parral, koja i ne krije, nego za šesir zatiče činjenicu da je vlasnik srebra Ahumade. Upućenima se može učiniti da sam za rodaka don Morelllove obitelji malo previše narastao i okrupnjao, ali u prirodi se svašta događa.

– Sutra ćemo, Bene, doći na mjesto kao stvoreno za otvaranje rudnika...

Današnju moju malu šetnju pokvario je neki bljesak na udaljenoj padini planine koju smo zaobišli prije dva sata. Možda se sunčane zrake odbijaju od kakvog sjajnog kamička. Brda Ahumade očito su bogata rudama. Ali tada bi pod jednim kutom bljesak bio dugotrajan...

Ne tvrdim da imam treće oko na zatiljku, ali me neki unutrašnji osjećaj, koji upravlja mojim povremenim navikama da se osvrnem, natjerao da to sada munjevito učinim.

Blijesak tik uz sam odrezani vrh kamene gromade s moje lijeve strane! Navlačim hlače bez žurbe, iako znam da sunce ne može slati snopove svojih zraka u gotovo suprotnim smjerovima. Vraćam se nehajno do vatrice, koja hoće da gori bez ikakva dima samo Meksikancima i Indijancima.

Prošli smo područje razrijeđene borove šume i zaustavili se u račvastom konjonu iz kojeg i u koji vijugaju prirodni prokopi i staze. To je bio naš cilj. Još za dana mogao sam birati: sječu onih stabala na milju udaljenosti od ovog mjesta ili otkopavanje zasutog otvora neke spilje koja u sebi krije rudnik. Tko da povjeruje da ta više usjeklina, a manje rupa u svojim njedrima krije srebro?

Jasno vam je da sam radije odbačio četiri mazge, sjekiru i onog Harmolita! On mi kesi zube i objašnjava pokretima da razgrtanje pijeska, kamenja i prepečene ilovače nikako nije *my bueno*, dobar posao. Oborili smo najbliži bor i otkresali mu grane. Mazge nas žalostivo gledaju i pasu poneki slučajno sočniji izdanak patuljastog grmlja. No kad im je Harmolito »objasnio« da don Morello želi deblo vidjeti dolje, kod skupine kopača, mazge su svojom pameću zaključile da nam je meksičko sunce i kroz *sombrera* popilo pamet...

Taj transport je došao do rudnika u neprestanom međusobnom ritanju, batinanju (s naše) i ujedanju (s njihove strane). Ljudi su navalili klinovima i batovima na naše deblo, da sve odjekuje. Don Morellu kao da ne smeta ta buka, a u toku marša zabranjivao je škripu čak i kožnatih ormi na mazgama. Deblo je dalo tri grede za prve podupirače u otkopu, a nama su odobrili gutljaj vode. Po-

novili smo zadatak, sada bez međusobnih zadirkivanja.

— Logorujemo na pješčanoj ravni djelomično zato da se s litica kanjona na nas slučajno ne »ur-uši« kamenje kao što se to dogodilo u klanu El Paso, a djelomično zato da budemo bliže blagu. Ono se nalazi pod vatrom i kotlom s grahom, a najvećim dijelom pod ovim sedlima. Zakopano je dvadeset poluga srebra.

— A, rudnik? — gotovo sam zaur-lao, a sve mislim nisu li don Morello i njegovi ipak s one strane pameti...

— Tiho, mladiću! Rudnik otvaramo, zar niste shvatili, samo zbog ljudi koji nas uhode.

Tako dakle! Sto mu bizonovih koža! Sad bi Isaac Goodnight ispustio onaj hi-hi-hi u svoju umaštenu bradu. »Gradimo« rudnik, a spavamo na odavno iskopanu i rastaljenu srebru. Sve manje se čudim uspjesima ljudi u San Felipeu a sve više se divim lukavstvima i mudrosti malog čovjeka posrebrene brade koji upravlja srebrnim bogatstvom.

— Sada, kad su naši neprijatelji uvjereni da smo opet otvorili prastari rudnik, uputit će glasnike sa zadatkom da na ovome mjestu okupe ostatak bande. Tada će čekati da mi preradimo rudaču. No za to vrijeme će petorica jahača — don Morello upire prst i u mene — odjahati odavde s pet najboljih mazgi...

— U logoru će ostati prepolovljeno ljudstvo i ako se budu morali braniti...

— Bene, u tome i jest trik. Vaš znanac Eddie Landbaum i Indijanci koji su mu se pridružili računaju da smo u San Felipeu ostavili onog lovca i vas, da vam ne moramo otkriti tajnu srebra u ovom lijepom kraju — Ahumadi. Nadaju se da će lako osvojiti ovaj logor, a to je s njihove točke gledišta i logično. Upravo ste vi, Jacksone, svojim prijašnjim postupcima izmijenili pravila ove igre mačke i miša.

Vi ste, ili ćete postati, jedan od naših. S vama mogu uz neznatno oslabljenje broja ljudi u logoru spasiti srebro.

Ljudi uz vatru gledaju me obješenjački i podgurkuju se pošto je don Morello izrekao riječi o tome da spadam u obitelj Parral. Očito razumiju engleski bolje nego što sam mogao i sanjati. Jedan je čak potihlo započeo neku ljubavnu pjesmicu, a don Morello se pravi da sve to ne vidi.

Ti momci su svjesni, možda i više od mene, nepovjerljivog Arkanzašanina, da u ovoj družini ja zastupam interese jednog člana obitelji del Parral – Felicije.

– I vas sam uključio u igru. Napadači su, kako smo doznali, oni isti koji su zapalili pola našeg sela i nanijeli nam gubitke kod El Pasa. Računaju da smo ovdje u »rudniku« konačno slabiji od njih. Samo ćemo nas petorica iznijeti srebro odavde. Kad već ne volite kopati, barem ste u borbi na blizinu vrijedni kao dvojica naših mladića.

– Ljudi koji ostanu uz ovaj rudnik, nazovimo ga tako, pravi su mamac?

– Da, živi mamac za dvonožne vukove – potvrđuje oporo don Morello. – Oni to znaju i to je cijena koju su spremni platiti za svoj dio blaga. Kad naredne noći nestanemo, oni će pokušati bučnim radom i vikom prikriti našu odsutnost. To im mora uspjeti barem dan-dva. No radovi će teći sve sporije, a moji ljudi će više graditi neupadljive streljačke grudobrane nego bilo što drugo. No moram vam reći da se srebrna rudača u malim količinama može naći i na ovome mjestu. To tek toliko ako razbojnici sobom vode nekoga tko se razumije u rudarenje.

– Sad vas shvaćam. Komančerosi i ostali postat će na kraju nestrpljivi i doći će ovamo u posjet da sami procijene koliko je rudače iskopano.

– Upravo to! Naši će ih dočekati

vatrenom gostoljubivošću. To će pljačkaše zadržati još jedan dan. Poznato vam je da svi rudari vješto rukuju dinamičnim štapićima i fitiljima. Naši momci su ujedinili vještinu naše nekadašnje subraće Indijanaca s vašim izumom dinamitom. Pračkama bacaju na napadače dinamične štapiće s upaljenim fitiljima. Ono što treba da u budućoj obrani San Felipea učini moj top, ovdje će obaviti pračke...

Tek sam se četvrtog dana sjetio da sam bio u vrletnoj Ahumadi, a ni slutiti ne mogu gdje je u stvari pravi rudnik i srebrna žila. Možda je tako i bolje. Na mjestu drugog skrovišta blaga del Parralovih logorovali smo samo dva dana. Možda sam očima lutajući po okolici ravnoćušno prešao i preko trećeg skrovišta. Ni ostalih dvadeset poluga ne može me više uzbuditi. Svi jašemo samo s jednom mišlju – dovući ovaj teret do trezora u Fort Worthu...

Don Morello vodi mazge a ja brišem tragove, kad iz smjera kojim je maloprije odjahao Harmolito ječe dva pucnja, pa još jedan!

– Mazge u zaklon! – zaurlah na engleskom, ali taj ostatak mog vojničkog ponašanja nije više propust.

Netko nas je napipao i igra žmirke više ne vrijedi...

Osluškujem topot konja...

– Ne pucaj! Bene, to sam ja – Harmolito se vraća pješice. – Zaseda! – muca zadihani momak obraćajući se don Morellu.

Harmolito nam kaže kako mu se čini da je ranio jednog Indijanca koji ga je htio zaskočiti na konju. Pod njim su ubili životinju nitko drugi nego naš stari znanac Eddie Landbaum i još jedan bijelac.

– Prebrzo su otkrili da je priča o novom rudniku namještaljka.

– I nisu! Ako se probijemo samo još petnaestak milja, naći ćemo se na obali Pecos. Tamo, kod gaza, stavit ćemo se pod zaštitu vojske. Na gazu, prema kojem idemo, jedna vojna patrola načinila je

skelu i nadgledala prijevoz robe i ljudi.

Opet pucanj! Ne čujem udarac zrna. To nas netko želi na nešto upozoriti. S vrha brda maše nam neki jahač velikom maramom.

– Pustimo ga bliže, don Morello! Pregovori nikome nisu naškodili, samo ako se mudro pregovara...

– Hej! Parral, hombre! – Eddie Landbaum glavom drsko doziva našeg gazdu.

– Što hoćete, pobratimi komančerosa?

Landbaum je zaustavio konja i nalaktio se životinji uz vrat, spreman da i na najmanji pokret nekoga od nas u zaklonu sklizne konju niz rebra.

– Ono s rudnikom bila je loša šala, don Parrale! Sasvim loša. No mi se znamo bolje šaliti! – iza njega pristiže bradati i brkati Meksikanac koji se zaklanja od naših pušaka tako što je u sedlo pred sobom posjeo neku crnokosu tamnoputu djevojku.

Lijepo vidim: ruke su joj vezane unatrag za tijelo jahača. Preko usta ima čvrst povež, crvenu maramu, kakvu često nosi moja... Felicia!

– Felicia, kćeri moja! – razbiješ njeno u taj mah riknu don Morello.

Obojica vidimo isto: neznano kako, ali Landbaumovi ljudi su uspjeli oteti Feliciju iz sela. Očito, to su učinili kad je Landbaum prozreo naš trik s rudnikom.

Prokletstvo na sto svetaca, Eddie je našao adut protiv svih naših lukavstava sa srebrom! Ali on očito ne zna za otkopavanje srebrne poluge, jer traži:

– Don Morello! Ako želite vidjeti unuke od svoje kćeri, došetajte bez ikakvih trikova do nas! Razgovarat ćemo, ha-ha, o vašem rudniku i pravom mjestu na kojemu se nalazi. Svoje Meksikance možete lijepo poslati kući. Recite im da nagovore onu dvojicu luda, koji su mi nekada bili dugovi, pa tek tada na vaše truplo!

Eddie nije otkrio da ga pod obo-dom ovog sombrera gleda pravi Ben Jackson. Očito nije on ugrabio Feliciju, jer Eddieja ne bi mogao prevariti tek meni približno sličan momak koji u San Felipeu igra mog dvojnika.

– Tko mi garantira da mene i kćer nećete smaknuti ako vam otkrijem pravi rudnik?

– Tko!? Nitko, stari moj. Baš nitko! Ali nemate drugog izbora, don Morello!

Da, tako razgovara pravi stari Eddie...

Don Morello me pogledao dugim, mudrim pogledom, pa odloži pušku do moje ruke:

– Srebro ti je jedina šansa, sinko – reče i dostojanstvenim korakom krene prema Eddiejevoj zasedi.

Nas četvorica gledamo za njim...

Prije nego što ga je Eddie munjevitim pokretom udario drškom revolvera po glavi, don Morello je uspio doviknuti:

– Nije Felicia! Podvala!

Zgrabili su ga i odvukli.

Sad mi s natovarenim konjima i mazgama slijedimo bandu Eddieja Landbauma. Oni se vraćaju prema Ahumadi, a ja sam putem smislio plan koji, međutim, moram brzo ostvariti. Ili će moj plan uspjeti sutra u zoru, ili će Eddieju uspjeti da se sastane s glavinom svojih bandita. Tada nas četvorica nećemo moći spasiti don Morela...

Još prije nego što se nebo na istoku počinjalo bijeljati, stavio sam oštricu svog uvijek oštrog noža – jer njime se povremeno i brijem – na jabučicu grkljana njihova stražara. Jedva sam je pronašao od njegove bradurine. Ali ipak, nisam izgubio baš mnogo vremena do to učinim, jer stražar dragovoljno krklja da je djevojka koja spava na ležaju što ga prepoznajem kao Eddiejev njegova rođena sestra. Da ona nije Felicia, to je već otkrio don Morello. Momka također veoma čudi ne samo to što sam ga zaskočio nego i to što ni-

sam Meksikanac, ali svoje čuđenje ne može iskazati...

— Dobro jutro, vucibatine! Želim vam nešto predložiti — budimo ih nježno, a u glasu mi brui nešto strašno, čega se i sam u sebi pribojavam.

Trojica su i Landbaum. Vezani don Morello uspjeh će u gužvi koju pripremam onemogućiti barem sestru ovog bradonje. Iza tog momka sam zasad siguran. On osjeća da mu iz male napukline, što se na koži otvorila pod oštricom, kaplje krv na vlastitu košulju i stoga ne poduzima ništa što bi pogoršalo stanje njegova grla.

— Evo prijedloga! Prvo, rudnik srebra je obitelj del Parral odavno uništila...

Eddie se nato veselo smije, iako mu nije do smijeha jer me prepoznao, a dva Indijanca i jedan bijelac mi ne vjeruju.

— Drugo! Tamo, iza one kose, imamo dvadeset poluga čistog srebra. To je ukupno, za one koji nisu dobri u matematici, četrismo kilograma te fine kovine! Bolje imati poluge nego nepostojeći rudnik...

Eddie Landbaum šuti a ona trojica su razrogačili oči. Don Morello je barem upola shvatio moj plan.

— Treće! Naši mazgari su se maknuli od blaga, jer im je život njihova gospodara vredniji od srebra. Jedan od vas kukavaca neka digne stražnjicu i ode pogledati srebrne poluge. One su vaše — ako me ostavite s ovim starcem...

— Budale, to će biti vaša smrt! Zar vjerujete tom gringos? — viče Landbaum.

Ali ne slušaju ga. Znaju oni za poslovice: bolje srebrne poluge nadohvat ruke nego sumnjivi rudnik u Ahumadi. Prolaze trenuci, a moj bradonja vjerojatno misli da će iskrvariti.

— Srebro! Pravo srebro. Blago! — viče odozgo njihov čovjek.

Preostali bijelac i jedan Indijanac trče uz kosinu. Čak i ona djevojka. Landbaum ostaje.

— Možeš li se otresti ovog Meksa i izvući svoj revolver brže od mene? Ha, naredniče? — Eddie zlokobno pogledava čas u don Morella, čas u mene.

Ne zna Eddie da ja u sebi zbrajam sve konce poput jednog od članova obitelji del Parral. Nadam se da su moji ljudi sve lijepo sredili.

Strašna eksplozija, iako sam je očekivao, trgnula me i dokrajčila život mog zarobljenika. Na nas se sručila lavina dima i kiša kamenja, granja i grumenja zemlje. No Eddie i ja pucamo kao na strelištu! Pogoden sam u rane, uz sam vrat. Klečeći, i dalje praznim revolver, malo sporije nego inače. Konačno Eddie pada. Još dok je padao, gleda u me mrtvim i začuđenim očima. Umro je čudeći se iz kojeg sam džepa izvukao onaj posljednji trik.

Još sinoć sam naredio momcima da pod sve ono srebro stave i sav dinamit što smo ga ponijeli. Harmolito je morao zapaliti prikrivenu kordu kad se svi razbojnici sjate oko srebra. Sve to što se jutros događalo izveo sam krvavo i nemilosrdno. Pobio sam četiri muškarca i jednu djevojku. Ali u meni nema mjesta za kajanje. Samo sam tako mogao osloboditi don Morella i sebe od te napasti. Klečim i revolverom se odupirem o zemlju. Iz krša se izvlači don Morello i vidim da zna što osjećam.

— Preboljet ćeš sve danas zadobivene rane, sine moj — kaže mi, a u mojoj glavi pliva lik Felicije... — dok se zaliječiš, vakerosi i ja priku-pit ćemo sve komade srebra koje je eksplozija raskomadala i razbacala uokolo. Vratit ćemo se s novcem u San Felipe, gdje nas čekaju svi koji su nam dragi — dodaje, a ja tonem u omamu.

Srećom su Meksikanci izvršni bolničari...

U PRIPREMI:

G. F. Unger:

POSljednje žigosanje

U PRODAJI
NA SVIM
KIOSCIMA

cijena 30 dinara

ZIMA '79/80

MAGAZIN

144 stranice

PRICE Alberta Moravije,
Mome Kapora, Ringa Lardnera,
Kurta Vonneguta, Ane Zube, Zane Greya...

STRIPOVI Jimmy Dean,
Rio Kirby, Papaj,
Serif Jim, Carobnjak iz Ida.